

АННА ШПИЛЕВСЬКА

СИМФОНІЯ
ХРОСУ

УДК 821.161.2
ББК 84
Ш 83

*Книга видана за кошти гранту
від голови Рівненської облдержадміністрації
та голови обласної ради*

Шпилевська Анна.

Ш 83 Симфонія хаосу / Анна Шпилевська. – Острого-Рівне, 2013. – 150 с.

НА РУСАЛЧИН ВЕЛИКДЕНЬ

Пролог

День перший

Прости мені, Божечку наш, за всі гріхи земні мої та й за те, що вчора знову у пісний день на дискотеку у клуб побігла. Ой, прости, бо не мала думки в голові ні однієї, а лиш за тим противним хлопцем йшла, мовби руки і ноги мені зв'язали, а в душі ніби камінь великий лежить. Хай би хоч півслова мені сказав. Хоч би бровою поворухнув. Ой, той Максим! Прости, Боженьку, нині ж субота, треба і до роботи йти. А я вже скоро покриюся пилюкою, другий рік після інституту в рідному селі вчителькою працюю. Вже всі однолітки дітей бавлять, а мені, як то кажуть, пороблено, чи то, може, доленьку нещасливу маю, все принца чекаю. Максимчику, горе ти моє. Як люблю ж тебе! Господь почує мої молитви.

День другий, церква, ранок

Во ім'я Отця і Сина і Святого духа. Святий Боже, Святий кріпкий, Святий безсмертний, помилуй нас. Молитву до тебе провадить раба твоя Святослава, що прізвище мені за батьком Лісневська. Пам'ятаєш, Боже, я тобі свою душу виливала? Розкажу тобі, як то воно сьогодні знову було: йшла я до церкви з мамою і батечком та й коханого зустріла. А він! З іншою, з Наталею Шевчук. А що то таке за прізвище, що кожен в селі знає? Та їх багацько розвелось по всій Україні! Не дівчина, а горе мені. Боженьку, розсуди і прости мені, як я щось не те мовлю. Люблю ж його просто до нестями.

День третій, школа, капличка

Діти мої дрібненькі пішли пообідати додому, вчу ж їх учу, а на серці так тяжко... Я й сама отут лишилася. Господи милосердний, востаннє прошу тебе. Якщо бути мені з ним – дай знак. Прощу тебе, молю, благаю! А якщо ні – значить, не така моя доля...

– Ні. Ні, будь ласка, не треба! Я буду кричати! Не чіпай мене своїми брудними руками! Ой, боляче!

Слава лементувала так, що якби це не сталося пізньої години, то сусіди викликали б зо два наряди міліції.

Була весна, та мороз стояв такий, що аж шибки позамерзали. Святослава поверталася із дня народження

подруги, а провести її вирішив Петрусь, сусід через дві хати, що був за віком на два роки старший від неї, а за розумом – геть дурний, принаймні, дівчині так здавалось. Працював помічником тракториста, на ділі це – старший «куди пошлють». На зріст був чи не метр сімдесят, зате сильний і напористий, учепився у Славку, наче той реп'ях. Чорнявий, вайлуватий, з грубими рисами обличчя, однак попри всі ті вади досить симпатичний. Кожна дівчина на селі знала, що він до смерті любить Славу і бігає за нею чи не від сьомого класу. Святослава все відбивалася, пручалася, не хотіла бачити цього «горилу» коло себе, але сили протистояти не мала і в душі їй було навіть млосно від думки, що в будь-який момент вона матиме біля себе людину, що здатна заради неї на все. Сама вона – тонка, легка, мов пір'їнка, білява з блакитними очима, що мали ледь помітну краплину сірості, з невеличким носиком та правильними рисами обличчя. У Києві, де вчилася на філфаці, багато хлопців протягом п'яти років упадали коло неї, а вона все ніяк – чекала свого Максима.

Сказати, що Максим був гарний – не сказати нічого. Він був просто красень і всі неодружені дівчата на селі тяжко зітхали й наливалися червоною барвою, коли його бачили. Та поступово з безсімейних лишилось лише кілька. Максим не дуже летів одружуватися – поїхав аж в Одесу на навчання, був дизайнером чи то, може, художником. Ніхто цього достеменно не знав, батьки вговорили його приїхати до рідного села Нивки, що на Київщині, і лишитися тут, заробляючи собі на життя якимись випадковими підробітками. Хлопець добре володів грою на синтезаторі – як для

сільського клубу, тому непогано заробляв на життя, граючи на весіллях. Та про це згодом.

Святослава відбивалася і все ж не втримала хлопця. Петро її поцілував. Перший поцілунок у дівчини був, коли грали в «Пляшечку» на дискотеці десь в одиннадцятому. Славуні було соромно, що ще нецілована і вона вирішила це зробити з ким-небудь, аби та подія в її житті все ж була. Таємно надіялась, що то буде Максим, потрапила пляшечкою від Коли на Панаса, свого сусіда. А мусіла ж цілувати. З того часу хлопці цілували її лише в щічку, а тут!

Петрусь постарався, цей поцілунок виявився не найгіршим, бо не було дуже з чим порівнювати.

«Домігся таки свого! Ну, побачимо, як далі буде... А що, як?..» – міркувала собі дівчина і придумала план помсти Максимчику. Вона буде ходити з Петром, а він, вража його душа, нехай постраждає через неї. Сказано – зроблено. І вона сама поцілувала Петра Руданського, прямо в губи, навіть намагалася язиком дістати до його верхньої щелепи – мовляв, от яка я, вмю цілуватися. Хлопець так здивувався, що ледь в штани не наклав від щастя. Вона його стільки років не підпускала до себе, аж тут після келишка мартіні, що його привезла мама іменинниці Ані з Італії – здалась!

«Що ж це робиться? Не вже вона нарешті відповіла взаємністю?» – подумав. А вголос сказав:

– Нарешті ти моя! Сонце ясне! Хочеш, я буду писати тобі вірші? Дарувати квіти? Носити на руках? Я все можу, якщо будеш зо мною...

Говорив так щиро, що слова солов'ями вилітали з уст.

– Порядні дівчата більше двох разів на першому побаченні не цілуються. – промовила Славця і вирвалася із його обіймів.

«Ну і ну! Не дівчина, а мрія!.. Ми ж навіть не зустрічаємось, а вона вже про перше побачення сказала. Оце мені поталанило...» – подумав Петя і, попрощавшись, на крилах щастя полетів додому. А що йти було недалеко, вирішив розтягнути шлях. Оскільки був трохи «під мухою», ноги заплітались, а в голові було одне: «Слава... Славця...Кохана!» Не помітив, як глянув на небо. Аж там! Чи то йому, нетверезому, зовсім останній глузд відбило, чи то справді на небі зірки розсипались такою мозаїкою, що він зміг прочитати слова.

«Не вір».

Заплющив очі і знов глянув на небо. Тихо і спокійно, мовби нічого й не було.

– Що ж за ніч така! Може, я останній алкоголік, а може, й любов Славину вигадав собі? Ні, треба проспастись, а завтра видно буде...

Ранок видався на славу. І на отаку Славу теж. Бідна дівчина ледь встала, хоча майже не пила. З неї усі сили забрав той грубуватий хлоп – хай йому грець! Як би там не було, та вона доведе Максимчику, що він її не вартий.

Ой, дівчино, дівчино. Не знаєш ти ще, що цієї ночі за тобою наглядали вищі сили. І не знаєш, в яку історію потрапила.

Сьогодні потеплішало, і Славця вирішила гарно вбратися: одягла красиву сукенку, акуратно та інтелігентно нафарбувалася – учителька як-не-як, і побігла в школу, де чекав її вже рідний третій клас. Діти

підозріло тихо сиділи. Дівчина зайшла до класу та із здивованим виглядом побачила, що на порозі стоїть Петро з квітами, а учні уважно його розглядають і бояться зайве слово лягнути, щоб не отримати на горіхи. Все-таки він ще недавно був одним із найбільших забіяк у школі. Тишу порушив балакун Дениско, який щосили викрикнув:

– Тракторист і вчителька! Тракторист і вчителька! От яка в нас парочка: Петро і Святославочка!

Діти підхопили цю приспівку. Слава почервоніла, як та ружа, вихопила з рук Петі квіти і втекла з класу, згодом, заспокоївшись, повернулася, і мовила:

– Гарзд, дітки. Побавились, і досить, починаємо урок. А вам, Петре, я вдячна. Але ви мені заважаєте. Повертайтеся до своїх справ.

Нещасний хлопець зник так швидко, наче йому дали дзвінкий ляпас.

Робочий день пройшов як завжди, хіба крига в серці дівчини почала потроху танути. А ще вона дорогою додому побачила Наталю, всю в сльозах.

– Наталко, що сталося? – занепокоєно мовила Слава.

– Ой, Славунцю! Не любить він мене, лише використовує. Я йому тільки для одного треба. А ти ж знаєш, я не така! – Натка нахилилась до вуха дівчини і прошепотіла: – Він мені таке пропонував! Соромно навіть казати. Казав: «Твій перший раз має бути незабутнім, і він буде зі мною». Обіцяв, що батьки його їдуть до міста, продавати продукти. А Максим збирається малювати картину, йому потрібна натурниця, і уявляєш, – Наталка почервоніла до кінчиків вух, – це – я. Знаєш, спочатку зраділа, а потім Макс спитав, чи я його люблю. Звісно ж, сказала: «Так». Він відповів, що теж

кохає мене до нестями і хоче, аби ми були ближчими після того, як він мене намалює. Мовляв, романтика!

Славцю ніби током вдарило, та не двісті двадцять, а на всю тисячу вольт. Серце забилося десь так сильно і глибоко, що вона злякалась, що воно вирветься із грудей.

– Заспокійся, сонечко, я не дам йому тебе скривдити! – Славуня одразу ж прониклась жалем до дівчини і обійняла Натку.

– Але ж я його люблю-ю-ю-ю! – завила Наталя. – І що ж робити? Скажи! Я ще до тебе нікого не зустрічала, як поверталась від нього. Тому тобі першій і останній розповідаю, але ти нікому. Чуєш? Бо як почують – сорому не обібраться у всім селі. Ти ж знаєш, у нас така традиція старовинна ще. Дівчатка до шлюбу – ніні. От хлопці вічно в інше село за дівками бігають, або беруть наших, нивківських, лише чистими. Тільки не кажи-и-и-и ніко-о-о-о-мму-у-у. – І вона знову завила, як побита собака.

– Добре, Наталочко. Будь розважливою. Приходь сьогодні до мене, я тебе розраджу і подумаємо, як тобі бути далі.

«А й справді, що ж із цим похитливим козлом робити?..» – подумала Святослава.

– Дякую! Ой, – і Наталка перестала голосити. – А що це за квіти такі красиві? Хтось подарував?

– Так. Знайомий. – Слава зніяковіла. – Іди вже.

– А-а-а! Петро! Я так і знала! Коли весілля?

– Та яке весілля! Про що ти? Ми тільки почали зустрічатися, і я навіть не знаю, чи він мені подобається...

– Ух, цікаво як. Розкажеш? – здавалось, Ната вже потроху забувала про своє горе.

– Звичайно, тільки це моя таємниця. Не розкажеш нікому – і я мовчатиму про тебе.

– Добре. Я прийду десь о шостій, твоїх ще не буде з роботи?

– Мама звільняється з магазину о сьомій, а тато поїхав у місто докупити деяких будматеріалів, будемо хату латати та ремонт робити. Євро. Хіба вдома сестра молодша, але їй чотирнадцять років, і вона в таких справах не знається. Приходь.

– Добре, дякую тобі. Ти така добра... Йду, певно, розберусь у собі. До зустрічі!

– Бувай. І не плач! Запам'ятай, ніхто не вартий твого суму.

І дівчата розійшлися

«Так от який він, цей козлик – художник, щоб йому! От я тобі покажу, як дівчат зваблювати! Я тобі ті самі кругленькі розмалюю. Будеш, як пасхальний заєць, з крашанками ходити!

Дівчина мала непоганий мобільний. Назбирала із останніх стипендій. От якраз зараз він і задзвонив.

– Алло. Кохана? Я так скучив за тобою. Ми ж майже цілий день не бачились. Коли зустрінемося?

«Він мене ще більше дістав», – подумала, а вголос промовила:

– Приходь до мене зараз, пообідаємо.

– Вже лечу-у-у!

«Тьху ти, який він противний, а голос! Ех, точно не моє. Та – хай йому, вже як буде, так буде».

Обід виявився ще неспокійнішим за ранок. Він приніс у слоїчку маминого борщу і всіляку смакоту: ковбаски, картопельку, молочко кисле. От не хлопець, а чудо в пір'ях! Таке враження, ніби Славця із мамою

не готували. Він змінився, як почав із Святославою зустрічатись, став увічливіший і почав навіть книжки читати.

«Хоча останнє – то так, для понтів», – подумала про Петрусеві вихвалання дівчина.

Поїли, вона подякувала за частування. Від молока відмовилась, мовляв, її черга тепер виставляти: нехай не віскі, а чай з печивом. Почаювали, навіть не встигли зі столу прибрати, аж тут йому як голову знесло, почав палко цілувати дівчину. Славці спочатку цей напір не сподобався, а потім вона піддалась солодким губам хлопця, що пахли печивом і спокоєм, їй стало так добре. Хвилини поцілунків мчались непомітно, ніби хто перемикнув час і потягнув за годинникову стрілку. Вже і за десять шоста. А може, хто справді пришвидшив час? Кому це було вигідно? Цікаво...

Славця загадала, що має прийти та дурепа Наталя. Чого дурненька? Бо втікала б від того Максима, а вона... Слава зупинила себе на думці і вмліла: Максим! Як від нього можна втекти?

– Петю, тобі вже пора, – як відрізала. – Зустрінемося завтра.

– Будь здорова, моя кохана. Я дзвонитиму тобі кожні дві години. Хочу знати все-все, що з тобою пов'язано!

– Йди вже, дон Жуане!

– А ми побачимося завтра?

– Так, так. Йди!

– Дай я тебе востаннє поцілую!

Прийшла Наталя, і Слава впевнила її в тому, що Максим не вартий цноти дівчини та й ніхто не вартий. Лише достойний. Наталка змовчала про те, що ця перша ніч мала бути сьогодні. І була настроєна рішу-

че. Славця відпустила дівчину, на п'ять років молодшу за себе, та зробила це із тяжким серцем. Розмова була підозріло лаконічною, та нехай уже як собі знає. Що зробиш – життя складне, нічого не вдієш. Згодом все відбувалось за простою схемою, як завжди: батьки, домашня робота, вечеря, молитва, сон.

На ранок усе село гуділо. Всі вже знали, що Наталка тепер блудниця, дівчина, що піддалася спокусі. Ната ледь стояла, хиталася. Її батьки прийшли забрати свою нещасну заблукалу дитину. Все було б нічого, та хтось почув розмову Наталі і Слави й побіг чекати ночі, щоб пересвідчитись на власні вуха, що перший раз відбується.

– Я не хотіла! Правда! Я не винна... Чому ви мені не вірите?

– Невинна? – лунало десь із далнини, – винна, винна!

Згодом після декількох тижнів спочинку Наталя розповіла Славі про цей разок, як казав Максим. Ніякого мольберта, ані романтики. Він просто увімкнув синтезатор і під невмілій супровід заспівав їй пісню, де грубо натякав, що хоче її вже і тепер. Що грав непогано, бо паралельно із фортепіано ще вмів і «бринькати» на шестиструнці, то так припав їй до серця, що незчулась, як попливла. Коли почала опиратись – він поцілував. Раз, удруге... Світ захитався, їй стало млясно, вона почала розтавати... Максим спершу обережно, ніжно, але все рішучіше почав знімати з неї одяг, після чого зовсім не ніжно, навіть грубо оволодів нею. Усе було просто, не романтично і ... боляче. Вранці хлопець навіть не поцікавився, як вона себе почуває.

– Любов? Яка любов? У ліжку має бути експресія. Пристрасть! – такої думки був Макс.

Але ж вона його так любила...

«Наївна дурепа», – згодом подумає Славця.

Дівчина ніяк не могла зрозуміти, як ця таємниця могла розповсюдитись.

– Ти комусь сказала про це? – спитала вона Наталі.

– Ні. Лиш тобі. І...

– Ну. Кажі.

– Може, він комусь похвалився на ранок. Бо я чула телефонний дзвінок рано-вранці. До нього дзвонила якась дівчина. Може, сестра із закордону. Ти ж знаєш, вона вчиться в Австрії. Він, мабуть, похвалився. Але вона не могла знову подзвонити комусь у село. Це ж дорого? Чи не так?

Славця подумала і сказала:

– Не знаю. Але присягаюся, я мовчала і нічого не сказала нікому. Хочеш, я скажу, що це – неправда?

– Та кому яка різниця? Це – моє життя.

– А він хоч щось за кров казав? Що-небудь?

– Казав, що я йому нове простирadlo зіпсувала.

– От козел. Я... Я б його...

– Мені теж дуже шкода. Своєї вроди і своєї цноти...

Але ж я люблю його-о-о! – і залилась слізьми. Добре, що поруч була мама, обняла її, зрозуміла і повела додому. Селяни вдивлялися у заплакане личко Наталі і вже всі знали, що з нею сталося. Всі, як один, вважали Наталочку останньою жінкою на селі. Вона була впевнена, що не витримає такої долі, і поїхала на декілька місяців до тітки. А коли приїхала – Макса і слід пропав. Щез хлопець.

Йдучи додому, дівчина побачила навдивовижу красиву квітку. «Квітка на початку березня? Та такого не

буває, хіба це різновид підсніжника-переростка. Хм...» – і повернулась в інший бік, а коли знову глянула, квітки вже не було...

Максимко був задоволений собою, що він повівся як справжній чоловік і зробив те, що і належить чоловікові. Писав смс-ки Наталі. Мовляв, вона має ще йому подякувати. Дівчина мовчала, не відписувала. І ось через кілька днів після інциденту йому прийшла дивна смс. Ні від кого, з невідомого номеру. «Ти БУВ недостойний її».

Мурашки враз пробігли по тілу хлопця, але він не зважив на цю смс. А треба було. Піти до церкви, покаятися, поставити свічку за здоров'я.

Через декілька тижнів тіло Максима знайшли у річці. Не було слідів насильницької смерті. На його обличчі застигла задоволена і блаженна посмішка, ніби людина була щаслива від того, що пішла з життя. Правоохоронні органи подивилися на те, що не було слідів насильства, та й не провели навіть експертизи. Поховали Максимка, як то було заведено, зі священником, з відправою, стіл згодом накрили. Та лише ховали окремо від усіх – як самовбивцю. Його батьки довго і важко переживали цю трагічну подію. Наталка, коли приїхала і дізналась – плакала декілька днів, і ніхто не міг її заспокоїти. Було так зле, що бідолаха просто мусила поділитися своїм горем із Славою.

Дівчина саме йшла з роботи, і нічого їй було не миле, навіть Петро, що обійняв її, не відаючи, чому ж вона так побивається за тим Максимом, мовляв, він же не повернеться. А Петя, от він – поруч, гріє її своєю любов'ю.

– Славцю, Славунцю! Я така рада тебе бачити! – Наталка, здавалось, справді була рада їхній зустрічі. – О, привіт, Петю.

– Привіт! – Слава зніяковіло опустила заплакані очі.

– Можна з тобою поговорити, подруго? Я так давно тебе не бачила, хотіла розповісти про своє. Ну, знаєш, дівоче, – почервоніла й подивилась на Петра.

– А, от воно що! – нарешті зрозумів хлопець. – Та я вже саме йшов. Бувайте! – і поцілував кохану на прощання.

– Ходімо до мене, – озвалась Наталка, – чаю поп'ємо, поговоримо.

– А чом би й ні. Я саме з роботи йду, втомлена, і не знаю, до чого вдома «вчепитися», нічого мені не миле після того Максимового...

Дівчата, наче змовившись, почали плакати. Плакали довго, обнявшись і навперербій голосячи за Максимком. Наталя не думала про те, чому ж і Святослава так побивається. *Горе – воно як сніг. Звалиться людині на голову, а потім думай, що з ним робити. Воно людей еднає за своїм особливим неписаним законом. І проси, і моли його – не відступиться, аж доки не забере молодість та красу, а подарує лиш тяжкі страждання.*

– Що ж мені тепер робити, подруго? Я після цього не можу нічого. Ні пити, ні їсти, ні взагалі що-небудь. Не можу із собою нічого вдіяти...

– Бідолашко, ти так схудла, лебідонько. Тобі треба більше їсти, ходити хоч на якусь роботу, щоб відволіктися і вдома не сидіти. У нас якраз старенька бібліотекарка на пенсію йде, місце звільняється. Хочеш, замовлю за тебе словечко? Ти ж у Полтаві вчилася на

факультеті іноземних мов, то думаю, вчена і тямуща дівчина. Хочеш?

– Дякую тобі, але ні. Я останнім часом почала помічати такі дивні-дивні речі.

– Наприклад?

– У мене з головою все добре. Я це знаю, бо всі кажуть, що адекватно себе поводжу. Пам'ятаєш, у нас тече невелика річка? Там, де Максимко... – і замовкла.

– Не згадуй краще про нього. І що?

– От я там бачила якихось істот. Вони й не люди зовсім. З довгими риб'ячими хвостами. Кажуть, їх у народі русалками охрестили.

– Так, правду кажеш, а ще через деякий час у них буде Русалчин Великдень, але то їх люди вигадали, щоб поле оберігали від злих духів. Нашим людям треба ж у щось вірити, крім Бога. Так було цікавіше жити. І що з тими русалками?

– Вони співали мені «Проведу я русалочки». Пам'ятаєш, ми ще коли були в школі – ту народну співали?

– Що, ти стояла біля річки і слухала їх? Дивина та й годі. Тобі треба відіспатися, помолитися і ще раз посповідатися. Великдень пройшов місяць тому, ти ж перед ним сповідалася, чи не так?

– Звичайно. І до церкви я ходила, і молилася. Та й не стояла коло річки, що хай йому грець. Боялася. Це такий спів... І не спів зовсім. Як клич. Така заклична пісня, ніби «Ходи з нами бавитися». Я злякалася більше, як я боюся смерті, та й утекла звідтіля. Але ж ти знаєш, інколи треба понад річкою йти, щоб до іншого кута села дістатися, а якщо те діло ввечері, та ще й самій. Ой, лишенько, не піду більше сама, та й так пізно. А коли перестала я ходити там, вони мені снитися по-

чали, такі красиві, та й грянні. А ти знаєш, що ще в язичницькі часи їх так називали за кольором плавників?

– Ти щось гориш уся. Може, в тебе лихоманка? Ходім-но, я тебе спати вкладу. Ходімо. А хтось із твого кута на мій іде сьогодні? Вже й пізня година, – Слава й собі налякалася, бо була дуже вразлива.

– Йде. Баба Парасковія до онуків на ніч.

– То йди з нею. А я помолюся та й спати ляжу.

– Бувай здорова. Приходи в гості.

Славці дуже поталанило цієї ночі. Бо з бабою Параскою ще й дід Андрій йшов, і його собака.

– А що, бабо, правду кажуть, що бувають такі потойбічні істоти, як русалки?

– Га? Доню, кажи голосніше, бо дід уже майже глухий, а я від його гучного голосу оглухну скоро на старості років.

– Кажу, чи правда, що бувають русалки в річках і озерах?

– Доцю, розкажу я тобі таку історію. Але ти нікому анічирк, зрозуміла? Бо скажуть, що баба геть із глузду з'їхала. Домовились?

– Добре, бабцю. Кажіть.

– Як ще я була молода, то жила в нашому селі така дівка. Звали її Марічкою. Вона була не дуже то й красива, але хлопці за нею табунами ходили. Чи то на ній медом помазано, чи як. Полюбила вона діда Андрія, що зараз коло тебе йде.

– Ге? – обізвався дідусь. – Шо ти там про мене мовиш?

– Та розказую, Андрійчику, про твої молоді роки, та й про Марійку.

– Гой. Краще мовчи, не забивай дитині дурним голову. А то сама перехоче заміж виходити.

– Ай. Вже як буде, так буде. Оце дід зараз такий не файний, а раніше був красень на все село. Його та Марічка полюбила – до смерті, а він її не відповів взаємністю. Здавалось би, дівко, чого тобі ще треба, вибирай кого хоч, лиш не Андрія. А не! То вража душа була. І горда! На чім світ стоїть. Я тобі таке скажу, дитино. *Нашим світом ходить епідемія гордості. І ніхто, навіть наймудріший не може її позбутися. Як не стараєшся, як не мучишся, чи себе на поталу бідам кидаєш – вона була, є і буде, тая проклята гордість. Нікому її не вдасться вийняти із серця. То закон природний. Але й гріх то, тяжкий гріх. Шоби його викинути з душі – потрібні роки.* Та й скажу тобі таке: вона зажадала діда мати в чоловіках. Що тільки не робила, аж з нечистим зв'язалась, якісь зілля варила, да траву і квіти з кладовища приносила під хату дідові, а він то не брав, лиш кропив свяченою водою і воно за ніч засихало. Вона й у красуню за ніч перетворювалась да й приходила до діда в єдній лиш сорочці. А якби його звабила – то подіяли б її чари. Привернула б до себе, а потім дід би її так зненавидів, що гіркіше полину була б. А ек ще й до церкви не пішов би – й геть пропав. І не було б у нього онуків та правнуків стільки, та й його б не було. Сильний був, не піддавався чарам, та й до церкви ходив. А ек за відьму поставиш свічку в церкві – та й вона має прибігти, бо ти ти її кличеш. То й ставив весь час за здоров'є. Дитинко, а ти маєш час, бо ми вже ген – майже прийшли. Чи, може, тобі нецікаво?

– Розповідайте, бабусю. Дуже цікаво!

– Так тее. Прибігала вона: то солі попросить, то цукру, а то соломи чи пшениці, придумувала відьма проклята, як то його зі світу звести. Та й догралася. Ти ж знаєш, що на Русалчин Великдень збираються ті вражі душі, відьми та й русалки до них приходять на гостину. Пішла вона на річку вночі. А то було літо, та й так спекотно єї стало, що аж скупнутись рішила. Роздяглася вона вся і полізла ув воду. Старі люде кажуть, що втопилася, а ще мудріши повідають, що єї русалки залоскотали. І вона на наступний день по річці собі пливла – така щаслива, ніби хто її золота надавав, а мертва ж. У селі дуже не плакали. Але з того часу ближче до Зелених свет у селі когось ховають. Кажуть люде, тут русалки винні. Бо в інших селах на Купайла люди топляться кожного року. І все більше, як купаються. А у нас от таке було. З того часу люде русалок шанують, цілий рік їх на глині та кераміці виліплюють, ти ж, може, бачила горнятка із зображеними русалками? Ні? А у твоєї мами такі були колись. Бо ж назва русалії походила від назви якоїсь давньоримської культури. Точно тобі не скажу, доню, але як я ше мала була, то нам у школі таке розказували, а ще їхня назва походить від «розалій», чи від слова «розана», себто троянд. Цвітуть і квітують вони, наче ті троянди, коли їх підливати і леліяти, а коли забуваєш про них – мають такі «колючки» і людей залоскочують. Ти ж відаєш, так? Ото ж бо й воно. Шо в твоєму інституті такого не вчили. А старше покоління знає. Ше їх називають гряними, гренухами. Люде завше думали про тих істот. І вшановували їх народними забавами у Четвер, після зелених свет. А тепер, от остатнього року, не вшанували. Бачиш, що робиться? Пам'ятаєш Максимчика?

Царство йому небесне! – і Параска перехрестилася три рази. – Не покався хлопець у церкві за отой свій гріх із Наталею, а русалки його – хап, і зловили! Лоскотали, аж доки не відійшов він в інший світ. А бачила, дитино, яке в нього обличчя щасливе було? То вони все зробили. Я казала людям, щоб не ховали його, як самовбивцю. Та ні, де там! Стару бабу дурну слухати. А ти, дочко, не думай, що то всі старі з розуму зїхали. *Старі люди мають таку мудрість, що молоді такого ні в якій книзі не почерпнуть, ні в яких комп'ютерах не знайдуть. Вони мають досвід років. І саме цей досвід виділяє їх посеред інших людей. Цей розум, ця освіченість, як тепер кажуть – нікому не потрібна. А ні. Цінують, молоді, старше покоління, бо знають люде, яку пораду дати, де приголубити, а де й насварити. Бо такеє єсть життя, доню.* Нині ти знаєш, як-то воно робиться.

– Дякую, вам, бабцю, за цікаву оповідь, і дідові передайте, що він герой, як устояв перед чарами такої злої відьми, а потім знайшов вас та й оженився. Бо ви добра і мудра. Дай вам Бог здоров'я.

– І тобі, доню. Йди з Богом!

Ввечері Слава довго не могла заснути, все крутилася-вертілася, ввижався їй ліс, болота та річка їхня, ніби там русалки живуть і хочуть її залоскотати. Вдень прийшла до неї Наталка. Бліда як смерть і мовила:

– Прийшла я прощатися, Славцю. Їду в Полтаву, там уже напирала роботу і житло. Боюся я нашого села, боюся не так людей, як отих зелених створінь, що ближче до їхнього Великодня, то більше вони мені спокою не дають. Піду. Благослови мене, як мати благословила.

– Господь з тобою. Прости мені все, що було поганого.

– І ти мені прости. Приїжджай до мене.

– Приїду. До зустрічі.

Наталка не знала, що їй достеменно робити, як той страшний Русалчин Великдень пережити. Враз її осінила цікава думка.

– Алло, Петрику? Привіт. Ні, я не на роботі. Ти що, забув? Канікули ж! Ти зайнятий? Для мене, звичайно ж, ні, я знаю. Приходь, є розмова. Ні, нічого не сталося.

Петро прийшов так швидко, як тільки міг.

– Кохана, що сталося?

– Нічого, любий. Я просто хотіла спитати тебе одну річ.

– Питай усе, що хочеш. Ти ж знаєш, для тебе я небо прихилю.

– Ти не знаєш, коли я вчилася в Києві, було в селі таке свято – Русалчин Великдень? Бо я тоді якраз не мала як приїхати, і так було не один рік.

– Щось я таке чув. Давай, може, баби моєї Дзвінки спитаємо. Вона старша, може, знає.

– Добре, тільки ти не поспішай, мій милий. Ходи, я тебе поцілую.

– Це я люблю, кохана.

Час знову працював не на них. Слава десь літала, коли Петро був поруч. Незчулись, як і сутеніти почало, вже й Славчині батьки прийшли. Батько якраз мав роботу в полі, а у мами магазин зачинився. Хлопець швиденько пішов додому. У них не було прийнято «хлопів до хати на ніч кликати», тому закохані намагалися бачитися на якомога «нейтральнішій» території. Слава завбачливо попросила Петра не забути про

її прохання та розвідати те, що потрібно – обережно, ненав'язливо, щоб не було зайвих питань.

На ранок дівчина встала ні світ ні зоря, навіть її півень ще не прокинувся, і зателефонувала до Петра.

За довгих п'ять хвилин хлопець взяв слухавку. Сонний голос віщував глибоку дрімоту.

– Алло. Так. А-а-а... Кохана, ти? Ні. Вже не сплю. Я ж казав, пам'ятаєш? Дзвони мені хоч вночі – для тебе коли захочеш. Я ж тебе люблю, – чулися сонні слова зі слухавки.

– Ну що, ти взяв? – дівчина нервово хапала ротом повітря від нетерплячки.

– Про що? Ага-а-а... Згадав. Давай я встану, вмюся і тобі передзвоню. За п'ять хвилин. – Хлопцеві не хотілося вставати, та заради коханої!..

– Добре, чекаю, тільки швиденько.

Петро не запізнився ні на секунду, бо вона рахувала – цікавість аж з'їдала її.

– Славунцю, ти знаєш, котра година? Ще й п'ятої немає, а ти вже встала. Невже це так важливо? А у мене сьогодні вихідний, давай до міста поїдемо, морозива поїмо. Хочеш, навіть зараз? Візьму татову стару машину...

– Добре, добре, але потім! Кажі давай, що ти дізнався! – Слава горіла від нетерплячки.

– Все, все! Чого лементуєш? Розповіла мені бабуся Дзвінка, що був у селі такий звичай. Дівчата наряджались русалками та й ішли в Четвер після Зелених свят з віночками до річки. Віддавали честь русалкам.

– Слухай, я ж учителька, правда? І мене в селі, як освічену людину, послухають, так? – дівчина не на жарт розійшлася.

- Думаю, ти маєш рацію, а що? – здивувався Петя.
- Допоможеш мені, Петрусику? Я тебе так прошу, будь ласка!
- У чому, зіронько? – хлопець не на жарт перелякався. Може, щось сталося?
- Скоро ж Зелені свята, а потім свято Русалок. Давай організуємо це дійство, а то... Будуть убивства. Будуть, я це відчуваю.
- Зозулько, а з тобою все добре? – тепер він ще дужче переживав за психіку дівчини.
- Ні, ні, все наче в порядку, то я детективних історій начиталася. Так жартую, щоб тобі цікавіше стало.
- Ага, тоді звісно допоможу, ще й своїх хлопців, трактористів, долучу. Давай нині в місто поїдемо, хочеш, у кіно сходимо? – його очі заблищали.
- А давай! – У Славці була негайна нав'язлива ідея зробити це дійство реальністю. Вона аж засяяла вся, уже почала на ходу придумувати святкування. Це ж іще як цікаво буде!
- «Але на то треба благословення священика, і час, і його прихильність. Нічого, то все буде. Хай-но я поїду до міста! А там – накупляю стрічок різних. Може, яку сукенку нову на свято? – думала щаслива дівчина. – Я ж грошей собі на обновочки вже давно відклала достатньо; так що буде і на нашій вулиці свято!»
- Раптом дівчина побачила у вікні вогняно-червоного півня, дзьоб його виблискував, ніби був створений із золота. Він ходив по двору наче зачарований і безперестанку кукурикав.
- Свят-свят-свят! – перехрестилася дівчина, але за мить він пропав так само швидко, як і з'явився. – От кляті русалки! Дурять мені голову!

- У цей час у вищих сил з'явився план щодо цієї тямущої молоді дівчини. Та нехай, їх прихильність вона вже отримала. Лишилось стати жінкою і... Нехай це буде їхньою таємницею.
- Петро пішов вдягатися, нашвидкуруч поїв, зробив трохи домашньої роботи. На годиннику – сьома ранку. Якраз можна було виїжджати, і не так спекотно, надворі вже видно, й дороги менше буде, лише годинку, може, трішки більше.
- За цей час Слава повалялась ще трішки, задоволена із своєї вигадки, розбудила батьків, повідомила їх про те, що їде в місто, отримала список речей, що там має придбати, та й зібралася. Петро вже чверть години стояв біля її хати, а вона все чепурилася: як, у місто, та й не файно одягнутою, не нафарбованою їхати, треба ж обов'язково гарно виглядати!
- Ой, Петрику, ти вже є? А ми що, не їдемо? – дівчина щиро здивувалась.
- Їдемо, чому ж ні! – у свою чергу знітився Петро.
- А чому на тобі той самий одяг, що ти кожного дня на роботу вдягаєш?
- Так, тее. Я нічого такого парадного не маю. Хоча... Я зараз, три хвилини!
- І причешися, нещастя ти моє, причешися гарніше, щоб було видно, що ти хлопець, а не якась там горила.
- «Може, ще й гель для волосся йому в місті куплю, зроблю чубчика налакованого, буде не гірше міських хлопів».
- Петро на диво швидко прийшов, чистенький. Навіть «попросований».
- Ну, як я тобі? – покругився, наче танцюрист.

– Ти наче модель у ньому, – вона посміхнулася. – Цей піджак дуже тобі пасує. Але ж зараз літо!

– Нічого, не спарюсь, нормально мені буде, аби ти задоволена була! Я ж для тебе все зроблю! Розумієш, люблю тебе, люблю!

– Ходімо вже, нещастя ти моє. А де машина твого батька?

– Так ось вона! – і він показав на «Жигулі».

– Фе, я на ній з тобою нікуди не поїду. Я думала, якась «Лада», чи в крайньому випадку нормальні «Жигулі», а не «Копійка»...

– Панночко, Ви хочете в місто чи ні?

– Так і буде вже. Сідаю, та якщо порветься моя дорога суkenочка – будеш сам її відкупляти.

– Їдьмо!

І вони нарешті рушили.

Дорога виявилася нелегкою, бо вже навіть зранку стояла спека. Петро скинув піджак і показав свою нову чистісінько білу футболку.

– Який ти в мене красивий! – дівчина надумала сказати Петрові щось приємне, не все ж йому недоліками дорікати.

– А яка ти в мене вродлива, і підмалювалася, і суkenочка чорна в горошок, тобі так личить! Красуня!

– Дякую, та їдьмо вже! І зроби музику голосніше, непогане радіо, я тобі скажу. Навіть інколи можна джаз почути.

– А ти любиш джаз, зірочко моя? – зрадів, наче йому мільйон дали.

– Так, мені в гуртожитку провели Інтернет, то я в дівчат за їхнім ноутбуком сиділа, наслухалась стільки цікавого джазу!

– Ти якась дивна. Чув я того Армстронга, один раз, правда, випадково. Так це і є джаз?

– Нічого ти не розумієш у музиці, крім цього виконавця є ще багато інших. – Раптом дівчина широко розплющила очі від переляку і крикнула:

– Петре! Гальмуй!

Хлопець не на жарт перелякався, бо саме виїхав до озера, а дорога проходила поруч водойми. Перед ними пронісся маленький хлопчик і, ледь не потрапивши під колеса, спокійнісінько побіг собі далі. Коли ж Слава поглянула в той бік, де бігла дитина – на місці його була лише пилука і нічого більше.

– Славцю, з тобою все нормально? Там нікого не було! – спантеличений Петро знову завів мотор.

– Ой, вибач. Мені привиділось. Я мабуть, не виспалась та ще сонна. Певне, я краще посплю.

«Перевіряють», – подумала і вирішила мужньо промовчати.

Цілу годину до Полтави дівчина спала, а коли прокинулася, хлопець вручив їй те, що тримав у руках – диск із американським джазом.

– Ось, тримай, моя кохана, тепер ти весь час будеш на хвилі улюбленої музики. Ми вже хвилин двадцять, як приїхали, але я тебе не будив і пішов у кіоск за диском.

Здивована й сонна Слава подивилась на музичний дарунок і сказала:

– Дякую, Петрусю, але не потрібно було... В мене вона є, – це вже пошепки, щоб його не образити.

– Ти щось казала, люба?

– Ні, милий, ходімо.

– Ти настільки красива і така для мене дорога, що мені захотілося зайти до одного магазину і дещо купити, але про це згодом.

– Ти такий таємничий.

– Так, але за півроку ти мені так і дечого не сказала?

– Що, любий?

– А ТИ мене любиш? Я разів із сто про це кажу тобі. Я ладен кричати на увесь світ, ЩО КОХАЮ ТЕБЕ УСІМ СЕРЦЕМ! – і він крикнув на усе місто. – А ти?

– Мабуть. Та що ти таке придумав, люди ж дивляться!

– Я не випущу тебе зі своєї машини, допоки ти не скажеш: так чи ні?

– Це що, допит? Чи, може, я в суді?

– Ні, мені це просто необхідно знати напевне, – піт градом струменів із ображеного обличчя Петра.

– Навіщо? Що ти задумав?

– Просто мені буде приємно це почути.

– Я колись іншим разом скажу, не при цій нагоді.

Хлопчина засмутився, ой як засмутився. І ходив похнюплений весь час. Вони заїхали на ринок, купили всі необхідні речі для святкування, згодом ті, що просили їх батьки. Він подарував Славуні букет червоних троянд. Для неї все було, наче у казці, яка закінчилась походом в кіно і прогулянкою у парку. Фільм, звичайно, був про кохання, такий романтичний, страждальницький, і завершився хепі-ендом. Стандартна програма для двох закоханих.

Їхня подорож завершилась щасливо, лише хлопець був навдивовижу втомлений і засмучений.

– Що сталося, Петрусю? – запитала Слава

– Нічого такого. Мені просто пора додому йти. Ой, ну тобто – їхати. Дякую за гарний день.

– Ні, я ж бачу, щось сталося. Розкажи мені! – її обіймів було достатньо, щоб він знову відчув прихильність до себе світу. Розтанув, як і завжди. Дівчина підкріпила це маленьким солодким поцілунком.

– Я просто хотів дечим із тобою поділитися.

– Кажи.

– Ні, не тут, не зараз. Взагалі, давай змінимо тему.

– Я люблю тебе.

– Що?

– Що чув!

Петрові ніби хто відро холодної води вилив на голову.

– Це найкраще, що зі мною сталося за цей день.

– Я рада! Ну, бувай! – Слава побігла додому, залишивши враженого хлопця на самоті зі своїми думками.

Вдома дівчина зі щасливою усмішкою зайшла до кімнати. Всі виглядали похнюпленими і дуже засмученими.

– Ми хотіли зателефонувати, але потім подумали, що не варто псувати твою прогулянку.

– Що сталося? – дівчина злякалась до дрижаків.

– Мати Максима Наливайка повісилася.

– Як? – Очі Славуні стали скляними, гарячими і вогкими. Дівчина просто відмовлялася вірити у цю страшну новину. – Її більше немає? Як так сталося? Я ж відчувала... Але... Як? – вона відмовлялися вірити у почуте.

– Ніхто нічого не знає, доню. Так, певно, тужила за синочком, та й...

Дівчина плакала не перестаючи. Трохи заспокоївшись, зателефонувала до Петра.

Батьки вирішили не втомлювати дитину подорожцями.

– Петре... Ти... Чув? – Більше не в змозі видушити із себе ані словечка, вимучена чужим горем, Слава надіялась почути від коханого, що це – неправда.

– Так. Вона була хорошою жінкою і доброю матір'ю. – Хлопець уже знав про трагедію.

– Думаєш, це все збіг обставин? Хто ж наступний? – Славця билась в істериці.

– Про що ти, кохана? Ти мене вже втретє дивуєш за сьогодні.

Раптом дівчина замовкла і вже спокійним голосом мовила:

– Не зважай, у мене все добре.

– Славунечко, може, прийти до тебе, поговоримо, чаю з липовим цвітом поп'ємо, я тебе обійму, ти про все забудеш і трішки поспиш?

– Ні... Дякую. На добраніч, – і кинула слухавку.

Ця ніч для Славці та Петра була безсонною. Хлопець зрадив, що сьогодні не здійснив одного з найважливіших вчинків у своєму житті – запропонувати Славуні руку і серце.

«Може, то все на краще», – думав він.

Бідолашка весь час плакала, згадуючи про Максима, а тепер ще й про смерть його матері. Насправді вона не любила свого хлопця. Сказала це лише із жалю до нього. Та у всього є свій кінець. Горе змучило Святославу і прибило до ліжка, ніби забило цвяхом.

Лише під ранок дівчина заснула. Прокинувшись, вирішила, що задобрювати русалок потрібно вже, щоб не ставалося більше трагедій. Перша половина дня була важкою для всіх в її родині. Після похорону, що

підірвав здоров'я багатьом людям із села, дівчина зрозуміла, що діяти треба негайно. Але як? Ще не завершився траур, а Зелені Свята – вже на носі. Що ж робити? Святкувати точно не можна, бо це порушення усіх неписаних людських законів.

Раптом вона згадала про старезну книгу, яку колись мала її бабуся. Там були вміщені всілякі заклинання і рецепти лікування від усіх хвороб. Якби ж бабуся була жива, вона б точно щось порадила! Дівчина спустилася з горища, тримаючи книгу в руках.

Молодша сестра здивовано оглянула Святославу: з голови до ніг у пилюці, вираз обличчя, як у божевільної.

– Що ти задумала, Славцю? Це ж старезна бабусина книга. Що ти робитимеш із нею?

– Я думаю знайти там рецепт від болю в спині.

– А ти хіба не знаєш, що майже всі рецепти є в Інтернеті? Ходім до Іринки, вона тобі покаже.

– Е ні, Соломійко. Тут потрібен інший рецепт. Слухай, тобі чотирнадцять років, а ти така розумна, і навіть в Інтернеті краще мене розбираєшся!

– Що ж там розбиратися? Все просто!

– Добре. Тільки ти мамі не кажи, що мене бачила. Гарзд? Мамуся буде переживати, що маю хвору спину. Домовились?

– Та добре. Але з тим не жартуй. Бабця казала, що то страшна книга. А спинку полікуй у лікаря, тітка Палажка так собі застудила, що ледь дійшла до фельдшера, думала, помре дорогою. Це мені її дочка молодша розказувала, ми з нею за однією партою сидимо. А, ну так, ти ж знаєш. Ти ж пані вчителька. Мене через тебе вчителькою донькою дражнять!

– Та годі тобі! Я зайнята, не бачиш? – Славі було байдуже до слів сестри.

– Добре, добре. Ходи в мою кімнату, як треба, тебе мама зачіпати не буде. Подумає, що то я книгу читаю, а я побіжу на гульки, в бадмінтон пограю!

– Добре, тільки до річки не ходи!

– Чому це?

– Скоро стемніє, там стає небезпечно.

– Гей, ти що, з розуму з'їхала? Зараз лише четверта година, тим більше надворі літо і стемніє ще не скоро. Що може статися?

– Нічого. Але пообіцяй!

– Добре, кладу руку на серце.

Здивована сестра украдки вибігла на вулицю.

Славця не на жарт злякалася тієї старої книги, довго гортала її, та, побачивши запис про русалок – перечитала кілька разів. Боялася лиш, щоб до Великодня нової напасті не було. Бо то треба було робити в четвер, якраз на їхній Великдень.

«Треба сказати Петру, хай до півночі буде зі мною, а там я сама з ними на перемовини піду».

Та побоювання дівчини не були марними. За два дні до Зелених Свят її дядька Степана Витвицького забрала швидка допомога аж із Білої Церкви і повезла в божевільню. Бідний чоловік рвав на собі одяг та волосся, кричав на все село, що ті пропащі душі згубили його. Ніхто достеменно не знав, про що він кричав. А Славця зрозуміла. І зрозуміла, що це ще не остання жертва.

Шкода їй було свого улюбленого дядечка, а що ж вдієш. Битися треба не на життя, а на смерть. А тут, як на зло, той Петро не відставав, всюди ходив за нею, не давав думати, боявся, що з нею щось станеться.

Минули Зелені Свята. Настала середа.

Славця цілий день дрібно тремтіла, ніби в пропасниці. Петро вирішив зробити корисну справу, заспокоїти її, і не мало, не багато – зробити з неї жінку.

Тож почав думати-гадати, як би то дівчину на таку справу налаштувати. Взявся шукати матеріал про тих русалок, якими зацікавилася Славця. Побачив багато цікавого: навіть від руки переписав. Почепив частину біля свого ліжка та й намагався те все напам'ять визубрити, щоб коханій показати – мовляв, який я розумний! Вичитав, що у цей день одну жінку або дівчину наряджають у «русалки» квітом і зеленню, ходять зі співами у ліс та поле. Навіть тексти записав і збирався співати. Цікаво йому стало, та й перечитував про те, що завивалися віночки, дівчина-русалка мала поставити сім питань кожній жінці, що траплялася їй, на дубку колисалася гойдалка, як її називали, реля чи колисочка. Дівчата співали пісень про кохання. Інколи вони водили хороводи та стрибали через невеличке вогнище разом із хлопцями. Чіпляли вінки одні на шию та цілувались і кумалися – згодом називалися кумами, танцювали. А ще Петрові до душі припав обряд водіння Куста. Дівчину наряджали у вінок з березового, кленового і липового листя, до якого влітали конвалії, м'яту, шовкову траву, потім вона співала пісень. Петро навіть виводив тоненьким голосочком, що аж його мати злякалась, чи бува не захворів він, і та хвороба – чи не шиза часом. А він сказав, що то він репетирує для коханої. Заводив пісні:

«Ой зав'ю вінки та на всі святки
Ой на всі святки, на всі празники...»

«Вишні – черешні розвиваються
Синє озеро розливається...»

Та й так красиво виводив своїм баритоном, хоча насправді йому слон наступив на вухо, що аж мама його подумала, чи не віддати сина до музичного вишу. Найостаннішою цікавинкою були проводи русалок. Побіжно хлопець прочитав про те, як жінки плетуть вінки, а коли починає сутеніти, починають співати русальних пісень і веснянок. Далі усі сходяться на центр села, звідки йдуть на цвинтар. Петро ніяк не міг собі уявити, як на цвинтарі можуть палити багаття. Десь за північ спів «русалок» мав би припинитись, це означало, що їх уже провели.

Ех, розумним став Петрусь, що аж самому цікаво стало. Може, піти вчитися далі, закінчити який технікум?

Його думки розвіяла кохана, яка зненацька подзвонила йому. Було надвечір'я, і дівчина дуже нервувала, ніби знала, що сьогодні стане жінкою та що ця ніч буде страшною для обох.

– Петрику, як іде підготовка, моральна і фізична?

– Яка-яка? Моє серденько, у тебе сьогодні такий медовий голосок, – хитрий хлопець надумав казати якомога більше компліментів, щоб підготувати кохану до «дійства».

– Дякую, але все ж. Ти щось цікаве дістав?

– Так. Але... Як тобі це сказати... Будь готова до усього.

Слава зрозуміла чи інстинктивно відчула натяк Петра, а тому викупалася у свяченій воді, щоб ніяка сила їй не завадила здійснити задумане. Вдяглася красиво,

навіть парфумами набризкалася – де ж там, до хлопця на вечерю йде. А потім... А потім – то вже буде видно.

У Петра в хаті світилося лише одне віконце – батьки ще вдень пішли в гості й мали повернутися пізно.

– Ти найпрекрасніша дівчина, яку я коли-небудь бачив!

– Дякую, любий.

«А він розуміється в таких справах»...

– Ну, розповідай.

Петро повідав нехитру історію про русалок, а Слава уважно слухала. Зробила довгу паузу і, чи то здивувавшись, чи то знітившись, мовила:

– Головна героїня, вбрана у вінок, зовсім не дівчина, а жінка. Ти чуєш, Петре? А я ще...

– Я знаю. Серденько, знаю.

– Любий мій, а що якщо нам...

Як все чудово складалось для нього. Хлопець і не очікував, що така дівчина, як Слава, сама натякне на цю делікатну справу.

– Ти ж знаєш, я все зроблю для тебе, аби ти щасливою була. Але то раз – і на все життя. А потім діти генетично будуть схожі на мене. – І де він тільки таке вичитав чи перекрутив може. – Але я тебе кохаю, кохаю до нестями!

«Менше слів, більше справи. Ми втрачаємо час. Але ж і страшно, і цікаво, і млосно, – подумала, – не люблю я його, лиш прикидаюсь. Що ж робити? Ай, спробую! Скільки вже можна в дівках ходити. Може, мене завтра вже й на світі не буде...»

– Як ти там казав, кохаєш? То покажи мені, як сильно! Я хочу відчути тебе усього.

У хлопця затремтіло все тіло. Він же цього з дев'ятого класу чекав! А зараз – наче і не мав такого досвіду, занімів і зашарівся.

– А ти... Впевнена, кохана? Може, тобі треба буде ще часу? То я почекаю. А досвід, ти знаєш – я мав. Невеликий і невтішний. Проте мав. – Хлопчина колись ділився із Славою своїми походеньками до сусідки-медсестри.

– Ні-ні. Ніяке «почекаю»! Хочу, щоб були свічки, вино і квіти.

– Це я миттю. Свічок з церкви в мене багато, мама купує наперед і тримає їх в коморі. Вино татові подарували і він казав його розкоркувати, як буде велика нагода. Так якраз з'явився цей привід. А квіти – я тобі не те що квіти нарву, зірку полізу діставати! – і побіг виконувати задумане.

– Яку там зірку? Швидше, швидше! – та хлопець цього вже не чув. Помчав миттю. – Думаю, мені вино допоможе розслабитись і не відчути болю. Не тільки фізичного, а й морального, сердечного...

– Я вже є. Запалюємо? Ходи до мене, красуне моя.

Слава зашарілася, але допомогла йому запалити свічки, налили вина. Хлопець поставив у вазу квіти, потім підійшов до дівчини, обережно підняв її підборіддя і торкнувся губами її личка. Цілував довго і пристрасно, ніби сто років до того не бачив цієї ніжної дівочої краси, не обнімав тонкого стану. Ліжко довго тримало їхні гарячі тіла, аж доки Слава не відчула, що їй боляче. Ні з чим не порівняти того болю, як тільки зі встидом та розчаруванням. Колись хтось їй казав, що потім це мине і життя з чоловіком буде прекрасним. Не вірила. І, мабуть, уже не повірить. Петро як не

старався, та був грубим із нею, і вона тихо заплакала. Не від болю, а від того, що стала жінкою і втратила ту перлинку, яку берегла для свого найдорожчого чоловіка і так просто віддала на користь мети і простих міркувань. А що вона скаже мамі, коли мамина квіточка, мамина зірочка золотая не дівка уже. А чи варто ще й згадати, що не із шлюбним чоловіком? Хіба вона зможе до церкви ходити з отим гріхом, чи зможе сповідатися? Ні, таки Петро вже буде її. Вже так сталося і так їй записано, що мусить, хоч і не хоче, бути з ним.

– Сонечко моє, тобі було дуже боляче?

– Було, але це нічого, не зважай. Все було чудово.

– Я ж тебе люблю і хочу, щоб...

– Так, я це знаю, любий. Я вже це чула.

– Ні. Це не те, про що ти подумала. Але все згодом. Не переживай, ніхто і не дізнається. Я тобі це обіцяю. – Петро вже хотів додати: «І хочу бути поруч завжди», проте схаменувся, згадавши, що це зовсім не те місце, де він хотів зробити пропозицію.

– Добре. Я вірю тобі. Давай ще годинку поспимо, але одягнені. Не хочу, щоб твої батьки щось запідозрили.

– Як скажеш. Тоді я свічки і квіти викину, щоб ніхто і не здогадався.

– Давай, та лише квіти, свічки нам знадобляться пізніше. Я ж посплю. Втомилася.

Тямуша дівка, розумна і така, яка була потрібна отим незвіданим силам. Ще дві години розділяли її і їх. Дві години до півночі.

– Гей, уставай, дівко, а то проспиш наш Великдень, а ми тоді дуже розгніваємось!

– Петре! Де я? Ти ж мене не покинеш? Мені страшно, Петрусь! Що робити?

– Я тут, дівчинко моя, охороняю твій сон.

– Мені наснилось, ніби русалки мене кличуть. Ти ж підеш зі мною?

– Звичайно, люба. Тільки ти не переживай, добре?

– Встаємо. Де мій вінок? Тільки треба все зробити так, щоб ніхто не бачив, покропитися свяченою водою, випити її трішки, взяти церковні свічі і хрест – це на випадок, якщо щось піде не так. Але обряд я буду провадити сама. Добре, любчику?

У Славиних очах пробігла якась дика зелена іскорка. А очі ж у неї були блакитні, ніби то не вона була, а...

Хлопець на мить перелякався та, перехрестившись, згадав, що це ж лише вигадки, хай побавиться вона в героїню, як хоче. А потім вони спокійнісінько підуть спати. Звичайно, кожен у своє ліжко, але то ненадовго.

Північ. У селі жодного вогника в хатах. Батьки Петра вже сплять у його ж хаті. Навіть собаки не гавкають, тим самим підтримуючи тишу в селі.

На річці лунають ледь чутні голоси, ніби то люди стиха гомонять про свої справи. Славця тихо хреститься і просить Петра стояти осторонь. Сама кропиться водою і промовляє якісь заклинання, що ніби кликають русалок. А їх і кликати не треба.

– Що воно за дивина, та й годі? – злякався Петро.

Дівчина й сама здивувалась, як то все хутко відбулось, швиденько запалила дванадцять свічок, окропила коло навкруг себе й почала молитися. Як же їй страшно було в той час! З річки на дівчину йшла дивна істота. Зеленокоса, із зеленими холодними очима і на диво теплою посмішкою. Вона говорила все очи-

ма, мовляв, не варто її боятися. Здавалося, була навіть дружелюбною. А потім вона заспівала і вінок з голови дівчини перекочував до русалки. Коло спалахнуло і замість нього навкруг дівчини у цьому ж колі з'явилися підсніжники – влітку!.. А русалка, ця істота – була справжньою! Петро сам її бачив. Тримав коло серця великий хрест, і Славця тримала такий самий. Він знав, що як щось піде не так, то треба хрестити себе і річку (принаймні на всякий випадок) і запалювати хмиз – нехай буде вогнище, а ще кропити все навколо свяченою водою. Кликати на поміч, бігти з тієї місцини і не оглядатись, хоч би що й кричало чи бігло за ним. А Слава була у безпеці, доки вона в зачарованому колі – їй не страшна жодна мертва душа.

Головне, чекати четвертої ранку, щоб ледь почало світати. А час летів. Вже якимось дивом була перша година.

«У мене є лише три години, щоб порозумітися з русалками і спитати їх, яку ціну вони хочуть за спокій нашого села»...

– Дівчино, ця ніч буде довгою. Так, я вмію читати думки. – Головна русалка впливла до неї на берег і тепер пильно вдивлялась у вічі. – Я робила усі ці трагедії, щоб показати людям, що вони не вічні, а ми будемо вічно! Правду я кажу?

На берег вийшло вже декілька русалок, вони мали страшні очі і зачарували б усіх, на кого б не глянули. Та не сьогодні. Вони не були налаштовані войовниче. Нині було їхнє свято і ці люди, земні люди, ці двоє нещасних, прийшли їх привітати.

– А що ти хотіла від мене, людино? Почути, чому ми це робимо і коли перестанемо? А коли люди переста-

нуть над нами знущатися? Коли не будуть ліс вирубувати і рибу занепащати? Це так мало для вас і так багато для нас. Наша сім'я досить велика. Ми плаваємо не тільки по цій країні а й далеко за її межами, навіть за межами земного світу.

– Що ж потрібно нам, земним, зробити, щоб вгамувати вашу спрагу крові? Я, молода дівчина, мусила зробитися жінкою, щоб з вами просто поговорити.

– Ти, певно, жартуєш, Славуню. Нам було смішно, коли ти про це вперше згадала. Не потрібно було таких жертв. Ти сама вигадала.

– То ви за мною стежили? Як ви могли? Це ж життя людини. Ви ж колись теж були людьми!

– Люди нас не цінують і не шанують. Повторюю вдруге. Доки не припиниться безглузде нищення риби у цій річці – будуть нещасні випадки. І їх з кожним місяцем ставатиме більше. А ти подумала про свою матусю, дівчино? Може, і з нею щось станеться?

– О ні!!! Прошу вас, робіть, що хочете, але моєї сім'ї не чіпайте!

– А ми й не думали. Лише попередили. І не треба нас лякати всілякою чистою водою. Ми її за стільки років не боїмося. А людям перекажи, щоб нас вшанували належним чином, пісні заспівали, щоб не глушили тут рибу та не рубали живих дерев.

– Я передам. Якщо ж ці умови буде виконано – ви відступите і будете сумирними? Клянеться?

– Ми нічого не можемо сказати напевне. Але ви, люди, ви такі противні істоти. Навіть не хочеться з вами зв'язуватись. А от ти, Славуню, могла б із нами жити. Хочеш, це робиться просто? Ти ж знаєш про Ма-

річку, – і вона показала рукою на старшу за віком русалку. – Тобі ж Палажка про неї розказувала?

– Я чула про Марію. Я не можу бути з вами. Мене чекає коханий.

– Ох, ці вже мені кохані. Та ж ти ж не любиш його навіть! Не те що та нещасна Наталка. Як же хотіла вона того хлопа спробувати на смак, а думала, ніхто того не дізнається. Бачиш, як буває, коли закони природи порушувати.

– Так це ви пустили чутки по селі, що Максим був із Наталею? – обурено промовила Слава. – Та як ви смієте? – і вона не на жарт розізлилася. – А втім, це вже не має значення. Ви зробили те, що мали.

– Людино, як ти смієш нам вказувати? Ми маємо свій суд і слухаємо своїх вищих сил. Востаннє попереджую: коли не виконаєш наших наставлянь – буде зле. А ти, Петре, – і русалка направила свого хвоста у бік хлопця, що він аж у штани ледь не напудив, – а ти не забудь того, що дівчині маєш пропонувати.

І на цьому зеленокоса діва пішла у воду, забравши із собою всіх інших.

Славця зрозуміла тоді одну просту річ: із ними жарти не пройдуть, це ж дуже серйозно. Насправді це озеро дуже глибоке, навіть глибше за Маріанську западину в Тихому океані, просто земні люди цього не бачать своїм зором.

– Ну що, Петрику. Надіюся, ти був гідним свідком.

– Я...Я... Славцю. Для мене це... Я просто не маю слів. То ти... мене не любиш? Хай там як... Ти ж...Ти героїня!

– Ходімо краще, відведеш мене додому. А на ранок скажемо усім, нехай вшанують зеленокосих дів.

Петро з усієї сили намагався не видати свого занепокоєння, але всю ніч боявся заснути, йому ввижалося, ніби русалки біля нього ходять.

На ранок усе село гуло про те, що Слава зійшла із розуму. А з нею і її хлопець. Вона казала всім, що треба шанувати русалок. Люди не вірили, сміялися, навіть анекдоти складали про них. А тому не припиняли глушити рибу і робили це із ще більшим захопленням.

Зрозуміла тоді дівчина, що треба тікати з тієї місцини. Забирати батьків, Петра та його маму з татом і їхати куди-небудь, подалі звідси. Чи то щастя шукати, чи горе своє глибоко у серце ховати. А ці люди нехай собі не вірять – їм же гірше.

Батьки довго не розуміли своєї дитини. За два дні потому, коли селяни перестали перешіптуватися про цю історію, мати Славці поралася на літній кухні та все не могла собі знайти відради. Щось ятрило серце, ніби залізні ножі розбурхували стару рану. Вона має послухати своєї доньки, щось вигадати таке, щоб у селі перестали ходити плітки. Та чи правильне це її рішення? Може, й справді Славі потрібно підлікувати нерви? Треба було з кимось порадитись, але – з ким? За хвилину розщобечуть про цю новину на все село. Та й що далі буде?

Тут могла допомогти лише бабуся-знахарка, до якої ходило лікуватися півсела. Але не всіх старенька приймала, лише тих, хто приходив із чистими намірами та мав ту чи іншу біду: хворобу чи велику проблему, а до того провадив достатньо праведне життя. Пліткарок, нечестивих жінок, п'яниць, мілких розбійників та «грішників» бабуся на дух не переносила, тому потрапити до старенької Горпини «на прийом» було важко.

Треба спочатку постити день, згодом помолитися у церкві і вже аж тоді з чистим, але важким від бід серцем звертатися за допомогою.

Жінка так і зробила – кинула усі справи та й пішла до старенької.

Горпина наче знала, що Славчина мати – Настя прийде до неї.

– Боже помагай! – жінка застала бабуся за вишиванням.

– Спасибі за слово добре! – так за селянським законом відповіла Горпина. – Ходи, дочко, посидиш коло моєї хати. Розкажу тобі, як жити далі.

– Бабо, а як ви знали, за чим до вас іду?

– Та, то не тяжко було здогадатись, – бабуся втомлено всміхнулася. – Дам тобі одну пораду: те, що твоя дитина тобі розповіла – чистісінька правда, і ти мусиш разом з нею поїхати, взяти свого чоловіка і зятя та й пустити чутки, ніби у тебе захворіла тітка, у якої, крім вашої сім'ї, нікого немає. Чи щось інше вигадати. Але не залишайся тут, бо це стає небезпечним. Я вже стара, прожила свій вік... Так що не бійся отих змін... А про Петра не турбуйся. Хлопець поїде за твоєю дівкою хоч на край світу. Та й не дівка вона вже.

– Дякую вам, Горпино. От ніби камінь із душі звалився. Я принесла ваші улюблені квіти волошки, бо ж знаю, що ви за поміч грошей не берете. Тільки скажіть мені, що мали на увазі, коли про доньку мою згадували?

– Те й мала. Поговори з нею. Цей хлопець – її доля, він буде першим і останнім.

– Трудно буде мені говорити, бо якимось так сама привчена до іншого, але то вже друге діло. Зарання про-

щаюся з вами, бо такі будемо од'їжджати. Благословіть на дорогу!

– Іди з Богом, дитино. А я останню зиму тут перезимую і піду в Боже царство...

Настя прийшла додому, розбита і пом'ята, ніби квітка, що її розтовкла необережна людська нога.

– Дочко! – з порогу покликала вона Славцю.

– Так, мамо?

– Кидай свої справи. Буду з тобою говорити.

– Та я і так не дуже зайнята, матусю. А про що? – недобрі підозри закралися у серце до дівчини.

– Про тебе і безсоромність твою. Я знаю, що ти не дівка вже. І довго ти цього мені думала не казати? Чи, може, надіялася, що не взнаю? Відповідай, шльондро, може, ти вже й вагітна? Ану, розкажуй!

– Мамо...

– Мовчи, коли матір говорить, бо я ще не закінчила! І скільки ж ти разів із ним була, га? Скільки? Чи може, не він перший? А що буде, як тато дізнається? Він не зрадіє, ой не зрадіє, що ми таку повію виростили, пригріли змію на своєму горбі. Все думали, цнотливиця, боялись, щоб у Києві ніхто не спохабив тієї твоєї дівочої краси. Знали, що ти Максимка чекала. Чи ти, може, і з ним теж була? Відповідай, брехухо! Нащо я тебе породила на світ, коли ти наше чесне ім'я заплямувала?! А той дурнуватий Петро! Та де він мені тепер зятем буде? То не хлоп, то – тьху! – і нема, він же нюня!

– Мамо, він перший. І лише один раз! Мамо, я люблю його! – у голові у Славці було порожньо. Встид і глибока образа закралася в серце дівчині.

– Ах, то он як ти заговорила? То це твоє «люблю» – під кожного лягати? А Максим як? Той бідний хло-

пець, якого вже черв'яки в сирій землі точать? Ти теж його любила, так?

– Любила, мамо.

У Слави очі були повні сліз. Згадала вона Максимка та так їй гірко стало, що й забула, за віщо мати така лиха на неї. – Але то інша була любов. Така чиста, трепетна і жагуча водночас, що ні з ним не порівняєш. Час не стоїть на місці, матусю! Я не можу через нього собі долю ламати, і так уже півжиття протринькала на дурні мрії!

– Мрійлива ти моя дочко! А чи знаєш ти, що про ганьбу твою зараз усе село довідається? А Петро візьме і всім розкаже, яка ти, якщо він вже цього не зробив. І що тоді нам з татом робити? Ми ж усе життя тяжко працюємо, щоб вас із Соломійкою на ноги поставити. Тебе вивчили, а що ж люди про неї скажуть, як вона до школи на уроки піде? Що вона – сестра хвойди?

– Не розкаже. Він мене теж любить.

– Ага, от воно що. А може він тебе, той, примусив? Ану зізнавайся!

– Ні, мамусю, я сама схотіла. – Славка не мала більше сили, вона взялася рукою за перило дивану і раптом... повільно з'їхала донизу.

– Людоньки! – запричитала Настя. – Що ж це робиться? – Доню моя, ну скажи хоч слово! – швиденько побігла, принесла водички свяченої, побризкала на дочку. Не допомогло. Згодом згадала, що має десь на шатир. Благо, він швидко знайшовся...

Славця моментально прийшла до тями, але й досі була бліда як стінка.

– Ти ж нас майже занастила, доню... Як же ти так могла? Ми ж тебе із любов'ю ростили, недоїдали, не-

допивали, не купляли обновок, аби тобі добре було! – і згодом, ковтнувши порцію гарячих сліз, додала палке:

– Доню, ти все ж пробач мене!

– Та нічого, мамо. І ви мене простіть. Але обіцяйте, що тато не дізнається!

– А може, ти таки вагітна?

– Ні, матусю, я просто багато переживала за ці дні. Мені потрібен спокій.

– Може, в двадцять п'ять літ все собі уявляється дуже просто. Скажу тобі, як жінка із досвідом. Доню, ні один хлопець не вартий тієї твоєї перлинки дівочої, що невинністю називається. Її мав спробувати лише чоловік.

– Я знаю, матусечко. Як гірко мені...

– Піди до церкви, доню. Помолися, а я прийду до тебе і також попрошу у Господа прощення за наші гріхи. А тоді й поговоримо. І з тобою. І з Петром. А потім тата покличемо, та й будемо кудись перебиратись. Може, до твоєї тітки в Полтаву...

За годину зателефонував Петро. Він був енергійний та рішуче настроєний.

– Кохана, я за п'ять хвилин буду в тебе. Готуй горівку, якусь закуску. І батьків. Вони вдома?

– Так...

– Щось сталося?

– Сталося.

– Що, моя зозуле?

– Мама дізналась про нашу ніч.

– Але звідки? Як? Я нікому не казав, присягаюся тією русалкою, що бачив на власні очі.

– А може, то тієї зеленої рук діло?... Ні... – Славця вже заспокоїлася й витерла сльози. – Ні, вона б не по-

сміла. Але зараз це не має значення. Що ж ти хочеш мені сказати?

– Почекай, моя лебідко, про все дізнаєшся. Вдягни мою улюблену суkenочку, будь хорошою дівчинкою.

– Дівчинкою? Та я вже нею ніколи й не буду...

Як і обіцяв, через кілька звилин Петро з'явився у Славчиному домі. Він був красивий, пахучий, чисто поголений, гарно «випрасуваний» й навіть налакований тим гелем, що Славуня йому у місті купила. Прийшов із букетом квітів та маленькою коробочкою. Петро знав, що зараз не слухний момент для освідчення, але як не зараз – то вже й ніколи!

Батьки прийняли хлопця із усіма почестями, пригостили домашнім вином. Довго вони про щось розмовляли із майбутнім зятем, довго вивідували щось, а що – Славця могла тільки здогадуватись. Вона послухалася коханого – вдягла ту суkenку, що він просив.

Уперше за весь час дівчина зрозуміла, що сказала матері правду про свою любов до Петра. **ВОНА ЙОГО НАСПРАВДІ ЛЮБИЛА.**

Мама вийшла із кімнати, втомлена, але задоволена. Наче Петро подарував їй принаймні двісті доларів і тим самим загладив свою провину.

– Просили мама й тато і я прошу. Кохана моя лебідонько! Мила моя квітонько! Я люблю тебе до нестями. Мрію бути поруч із тобою завжди і... – у цьому місці він зробив паузу, встав на коліна, вручив їй букет білих троянд, – де тільки встиг їх зранечку взяти, і додав: – хочу спитати тебе: ти будеш моєю дружиною?

Славці перехопило подих. «Так от як дівчата за одну секунду вирішують долю всього свого життя...» Несподівано

дівано для себе вона посміхнулася і бадьорим голосом сказала:

– Так!

– Благословляємо вас, наші кохані діточки, во ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь! – Батьки почали наперебій хрестити майбутню подружню пару.

У хату зайшла Соломійка, та втямивши, що відбувається, і собі почала хрестити молодят. Здавалось, мама забула про події кількогадинної давності. Славця виглядала набагато краще і їй вже зовсім не було зле.

«Таки правду баба Горпина казала, як у воду дивилась, прийшов до мене мій майбутній зять і взяв руку й серце моєї доні. Та хіба вона винна, що так сталося? Сучасне суспільство не думає про майбутнє. Воно живе одним днем. Хоч ти його ігноруй, хоч запроваджуй свої закони, а світ ніколи не стоятиме на місці. Може, вона й не хотіла, моя бідна дитина, не хотіла цього, а сталося то проти її свідомої волі. А вже що вдієш... Нехай живуть собі щасливо...».

Наступний день був важким для сім'ї Лісневських. Вони збиралися, вирішували дрібні питання. А в селі тим часом відбувалося щось дивне. До Нивок завітала експедиторка, що збирала фольклор. Селом пішли чутки, що вона його згодом розшифрує та видасть збірник про їхнє село. До дівчини вишикувалася черга із бабусь та дідусів, котрі мріяли на старості літ потрапити в історію. Навперебій вони розповідали про обряди, співали старовинних народних пісень, що ще їх діди і прадіди виконували, як вони зовсім малими були. Дівчина виявилася нетутешньою, приїхала до них аж із самого Києва. Нікого не здивувала така поведінка незнайомки, бо у сусідньому селі вона вже

побувала, навіть переночувала і напилася домашнього молочка, ще й із собою їй добра селянка налила та й в дорогу їсти поклала. Як відомо, чутки дрібними і більшими селами розпускаються зі швидкістю світла, тому селяни вже були поінформовані, які пісні треба співати та про що розповідати. Деякі, із найнахабніших, пропонували дівчині домашні продукти на продаж, дехто за гроші обіцяв комфортний нічліг. І лише бабуся Горпина не виходила із своєї хати, сиділа біля вікна і ревно молилася. Коло її подвір'я розвіювався якийсь дивний дим, що обкурював все приміщення, ніби пелена, що захищала домівку старенької від нечистих сил. Селяни навіть не глянули у сторону бабусиної хати, хоча мали б...

Лісневські були такі заклопотані своїми справами – переїздом, що навіть не бачила тієї дивної дівчини, що назвалася Юлею. Зате Петро побачив. Вона здалась йому якоюсь знайомою. Та він, утомившись після важкого робочого дня, вирішив трішки відпочити, а потім допомогти коханій із пакуванням речей.

Юля назбирала достатньо багато матеріалів, досить цікавих та рідкісних, вимкнула диктофон, акуратно все занотувала у свій блокнотик, не забувши про особисті дані селян. Серед них співали й батьки Петра, яким була аж надто небайдужа доля майже вимираючої автентичної пісні. Наспівавшись, Остап та Мирослава прийшли до сина і почали наперебій розповідати йому про дівчину, що приїхала збирати фольклор. Петро був дуже втомлений, але зацікавився. Нарешті його мама закінчила на тому, що Юля не мала де переночувати, і вони зголосилися постелити їй на одній із канап, що були призначені для гостей у їхній хаті. Петрові було

все одно, бо він от-от збирався лягати. Завтра і йому доведеться до півдня збирати речі, а там у другій половині вирушати із нареченою та її батьками до Полтави. За цей час треба встигнути сказати хлопцям-трактористам, що він звільняється і їде за коханою.

Юлія з'явилася досить раптово і непомітно. Її рухи були плавними, голос мелодійним та солодким, а коли вона йшла – здавалося, ніби пливе над землею. Тоді вона вперше заглянула Петрові у вічі і йому відібрало мову. Ці зелені очі були набагато гарніші, ніж у Славці, її стан – тонший, голос – медовіший... До півночі залишалося півгодини. Він уже було надумав спати, та потім якась невідома сила потягла його до кімнати, де збиралась відпочивати Юля.

– Юленько, ви ще не спите? – чомусь на «ви» звернувся хлопець до подорожньої.

– Ні, зовсім ні. А ти занадто молодий, щоб мені «викати». До речі, Петре, тобі дуже личить ця піжама. Ти у ній такий, як би це м'якше сказати, мужній та трепетний водночас. Хочеться тебе обійняти і ніколи більше не лоско... Ой, не відпускати...

– У мене з'явилося те ж бажання, що і у тебе, Юлечко. Але я заручений із дівчиною. Тією, що мене не кохає.

– От бачиш, ти сам відповів на своє підсвідоме питання: «Не кохає». Ходімо трішки пройдемося нічними Нивками, покажеш мені вашу прекрасну природу, там і поговоримо.

Петро як загіпнотизований пішов за Юлею, навіть нічого не відповівши. Його батьки вже спали, якимось дивним чином не переживаючи за порядність нової знайомої. Чи то, може, у них не було чого красти, чи просто вона здалася їм досить непоганою людиною. У

хлопця загравав мобільний. Він взяв трубку і, не дивлячись, хто телефонує, сказав, ніби гавкнув:

– Я зайнятий! – і так само безцеремонно вимкнув мобільний.

Телефонувала звісно ж, Славця. Вона хотіла подякувати своєму нареченому за допомогу і побажати спокійної ночі, та зрозуміла, що невчасно це зробила. Її здивував, знітив і водночас розгнівив тон, яким відповів їй коханий. Щось тут не те, подумалося їй, і дівчина вирішила всупереч темноті та страху піти до нього й вивідати, що ж коїться.

Тільки вона наблизилася до його хати, як побачила свого ж Петруся із якоюсь дівкою. Здалося тоді Славці, що вона її десь вже бачила, але де?.. Наближалася північ, але Святославі було геть не до сну. Їдкі ревності прокинулися в ній і вирували, гасали венами.

«Мій Петрусик і ця безсоромна? Чим вони тут збираються займатися?»

У цей час ніби пелена застелила хлопцеві очі й він не відав, що творить. Мовчки й повільно почав роздягати Юлю, почергово оголяючи принадні ділянки її тіла.

«Дівчина вміло підготувалась, – подумала Славця, але вирішила не рухати їх, поки стане сили терпіти образу. – І сорочку довгу білу одягнула. Й коси розпустила, а принади виставила напоказ – чиста блудниця».

Юльця ніби відчула чиюсь присутність і, швидко вислизнувши із рук Петра, поманила його до ріки.

«Що воно за біда? – подумала Слава і нишком прокралася за ними. Коли всі троє були досить близько до водойми, щоб можна було заглянути у воду, напівоголена дівчина побачила відображення Славці у воді, а

Слава у свою чергу побачила замість Юлі зеленокосе створіння із риб'ячим хвостом.

«Стоп, – думки швидко-швидко роїлися в голові у дівчини. – Це ж головна Русалка. І вона має ще дві хвилини до півночі, щоб зтягнути у воду мого нареченого».

Дівчина не на жарт злякалася.

Зеленокоса звабниця як не розреготеться, аж мурашки у Петра по спині побігли, опам'ятався він та як не чкурне в бік своєї хати! Русалка – за ним. Тільки от її ніженьки почали перетворюватися в плавники й вона своєю довжелезною рукою вхопила Петра за ногу та ось...

Пролунав дивний спів:

«Проведу я русалочки
Аж у сірій бор.
Сама вернись молодая
Аж до батька в двор».

Була дванадцята година ночі і дводенні чари закінчилися. Сьогодні – останній день проводів русалок, і, заспівавши цю пісню, Славця згадала, що русалка мала тікати, почувши її, куди очі дивляться. Та не надовго мали силу оті чари пісні. Лише до наступної півночі. Також знала Славця, що діва лише тоді відчепиться від неї та її сім'ї, коли вродить вона дитинку, та не просту, а від любовного шлюбу. Потрібно було поспішати.

Петро вже був коло своєї хати, коли опам'ятався і зрозумів, що Славця все ще коло озера. Він було по-

чав бігти за нею, аж тут вона сама з'явилася, захекана, червона, перелякана, але жива.

– Живий, коханий мій, живий! Та вража душа перекинулася в дівчину. А я зразу зрозуміла, що тут щось нечисто. Дзвонила нам тітка, що вона її минулого разу до себе на нічліг лишила – казала, що корова почала давати молоко з кров'ю. Перелякана така. Такою я свою тітку вже давно не бачила. А я ще й дурна їй кажу, що корівка, мабуть, має телитися, а вона у відповідь: «Ой, племінничко, не знаю я, що це твориться, та ми теж будемо в інше село переїжджати».

– Кохана, як то так могло статися? Я лише глянув їй у очі, а далі – не пам'ятаю.

– То ти їй в очі глянув? Все, був би пропав, якби не я. То страшні чари, лебедику мій. Від сьогодні у тебе другий день народження буде, бо якби ще кілька хвилин – лежав би ти, мій соколику на дні ріки залоскочений.

– Дякую тобі, моє серденько, що ти завжди біля мене є поруч! А я ще й здивувався, коли вона обмовилась, замість «не відпускати» сказала «лоскотати». Грішний я перед Богом та й завинив я перед тобою, кохана моя, зіронько моя, квітонько. Ходімо до мене додому, переночуєш, я тебе окремою ковдрою вкрию, щоб мої нічого не подумали. Хоча що ж тут думати – ми вже заручені.

– Звичайно ж, я тобі прощаю. Але нам треба тікати. Тікати якнайдалі. Думаю, в Полтаві нам буде спокійніше.

Вони лягли в тепле ліжко, зігріли одне одного і думали-гадали, як із тієї ситуації прикрої вийти, бо ж знали: тепер буде полювання на їхні душі, бо русалок вони не на жарт розгнівили. Їм залишалося тільки вихати із села, як це зробила Наталка.

На щастя, їм було куди їхати – у Полтаві і справді жила Славчина тітка, мала великий будинок і завжди запрошувала до себе в гості а чи й жити, бо дітей не мала, а чоловік загинув в автомобільній аварії. Коли мати зателефонувала сестрі й запитала, чи справді вони можуть на якийсь час приїхати до неї, та радо погодилася. Навіть не заперечувала, щоб і Петрові батьки приїхали.

Переїзд видався довгим і важким, бо ж речей було багато, частину залишили в людей, поки повернуться (бо ж таки не думали виїжджати назавжди). Попрощалися з односельцями й рушили. А перед тим бабуся Горпина взяла від них чесне слово, що не забуватимуть про неї і телефонуватимуть їй, і, крадькома перехрестивши Славцю, дала їй у руки срібний хрестик, сказавши на вухо:

– Носи його, доню. Він тебе вбереже від лиха, а мої молитви – дуже і дуже міцні. Вони вам дадуть опору та впевненість. Але то не є такий аж захист. Головне – вірте у Бога і Господь підкаже вам праведний шлях. А щоб дитятко не плакало, – і бабуся підморгнула Славці, – купай його двічі на день у відварі із ромашки, череди та м'яти із свяченою водицею. Ну, з Богом!

До Полтави їхали довгих шість годин. Всі втомилися, але були щасливі із того, що їм є де жити, хоча б тимчасово. Поселившись у тітки Ганни, вирішили наступного ж дня піти до монастиря, помолитися Богу і просити його про поміч у їхньому житті на новому місці.

Так і зробили. Разом з ними пішла й Наталка, яка відразу прибігла, щойно дізнавшись про їх приїзд.

Коли прийшли до монастиря, до подорожніх вийшов сам священник і, розпитавши про їх походження та причину приїзду в Полтаву, мовив:

– Я чув про біду у вашому селі. Звичайно, релігія і Господь Всемогутній не дозволяє мені вірити у якийсь міфічний істот, але, як священник, я за своє життя бачив багато «ізгнання бісів». Тому скажу вам одне: в це ваше село треба покликати знаного прозорливого священника, що розбирається у тих тонких особливостях, та й вигнати всю нечисть. Шкода, але отець Георгій, який володіє саме таким даром, зараз у від'їзді, повернеться не скоро. Але по поверненні він поїде у ваше село і з Божою поміччю очистить його. Мене ж зовуть отець Роман. Буду радий вам допомогти.

– Отче, – мовила Настя, – дякуємо вам за ваше покровительство. Ми хочемо зараз внести деякі пожертви на ваш храм.

– Це робити не обов'язково, Господь допомагав і бідним і багатим, а чим наша доброта має відрізнитися від його доброти? Ви можете не вносити гроші.

Але обидві сім'ї таки зробили пожертви і, ревно помолвившись, рушили на своє нове обійстя. Усі були втішені обіцянкою отця Романа про вигнання нечисті з їхнього села, але треба було ще дочекатися приїзду отця Георгія. Просто сидіти й чекати, звичайно, вони не думали. Почали шукати роботу, і всім це вдалося відносно легко, навіть Славця також почала працювати вчителькою молодших класів аж на півтори ставки. Це ж – непогані гроші! Наречені раділи, що невдовзі справлять весілля.

А тим часом дитя із небес дивилося на своїх батьків, воно ще не мало статі, мало лише образ та почуття у маленькому несформованому серденьку. Старі люди

кажуть, що у кожного подружжя із часом швидшого наближення до народження чи зачатку дитини це маленьке янголя дивиться на майбутніх батьків із неба та думає, коли йому найліпше прийти на світ. Деколи маля на інтуїтивному рівні відчуває, що йде на вірну смерть і його незабаром уб'ють у зародку, та все одно з'являється у маминому животику з надією на те, що його полюблять, приймуть і воно житиме ще дев'ять місяців в утробі матусі, а згодом порадує навколишній світ щасливим криком про своє існування. Так і дитинка Славці, що от-от мала вийти на світ Божий, відчувала своє недалеко перебування у животику матусі. Та було щось таке у цій історії кохання матусі і татуся, що насторожувало маля. Воно нічого не розуміло, тільки передчувало якусь біду.

Саме напередодні весілля Славуня прокинулася та злякалася власного сну: її ненароджена та ще навіть не зачата дитина снилася їй в образі янголика. Вона простягала рученята та посміхалась. Але за один момент посмішка зійшла з личка ангелика, і дитя заплакало так гірко, ніби передчуваючи щось недобре.

– Славцю, Славуню ! – прокинувся Петро. – Що з тобою? – А що спали вони на різних ліжках від гріха подалі, підійшов до її постелі, обійняв і витер сльози.

– Мені наснився дивний сон. Таке враження, ніби нашому маляткові загрожує небезпека. Ой, боюся я тієї русалки, вона, певно, має владу у своєму світі, бо чує моє серце, щось погане станеться.

– Не переживай, моя зіронько, я завжди буду із тобою. Завтра у нас весілля, хоч і дуже скромне, алеї Бог нарешті поєднає законним шлюбом на небесах наші серця.

– Знаю я, милий. Але чує моє серце, що треба берегтись мені після шлюбу всього, нікуди не виходити та й молитися весь час.

– Добре, моя любя, а тепер постарайся заснути.

Цю ніч Петя провів у ліжку коханої, ніжно її обійняв і вже нікуди не відпускав. Дівчина ніби відчула серцем, що їм нічого не загрожує, і швидко заснула.

Цієї ж ночі і батькам молодих не спалося.

– Ну що, батьку, будемо сьогодні плакати на весіллі нашої дочки?

– Так, мати. Будемо. Це ж буває раз на життя, чуєш, раз! І я не хочу, щоб наша дитина хоч би подивилася у бік інших чоловіків, а надто й розлучалась і брала другий шлюб. Така справа вирішується небесами, як раз – то й на усе життя.

– Лягаймо спати, помолимося лишень, щоб Господь Всемогутній дав щастя цьому подружжю.

На світанку Славця тихенько встала і вийшла надвір. Було тихо і погідно, на небі – ані хмаринки, наче сам Бог дарував молодятam гарну днину на честь їхнього весілля. Душа дівчини сповнилася благодаттю і урочистістю, відчувала легеньке хвилювання – адже в її житті відбудеться найзнаменніша подія. Але отой сон, який так стривожив її – що то він означає?..

Мати ніби почула думки доні, прокинулася і собі вийшла на двір, сіла біля неї на лавку.

– Добрий ранок, доню моя, ти чому ж так рано встала? Не спиться тобі?

– Так, мамо, мені снилося дитятко моє незачате, воно тягнуло до мене ручки і плакало. Здається мені, що щось нехороше має статися після весілля.

– Дочко, не край собі душу. У тебе сьогодні важливий день. А щоб ліпше тобі стало, я тобі ось яку історію розкажу. Але про неї ніхто не повинен знати. Твоя бабуся Мотря, моя мама, хай земля їй буде пухом, розповідала, що одного разу у шлюбі зробила аборт. Дідусь про це навіть не знав та вже й не дізнається, царство йому небесне. То та дитинка ненароджена ще місяців зо три приходила до твоєї бабусі у снах, простягала рученята і жалібно дивилася у вічі, при цьому її оченята запитально і з осудом дивилися на неї, ніби говорячи: «Нащо ти мене вбила, матусю? Нащо? Скажи, чим я завинила перед тобою? Я – твоя ненароджена дитинка, якій не судилося живою вийти на цей світ». Бабуся тоді мала дуже скрутне матеріальне становище, нас у сім'ї було вже п'ятеро дітей, та й зі здоров'ям у неї склалося погано. «Як ще одна дитина народилася б, – казала моя мама, – то я могла б померти. А хто тоді доглядав за іншими дітками?»

Мені тоді було два роки, а згодом, через багато років моя мама мені про те розказала, мені і іншим чотирьом діткам своїм, коли ми всі ходили сповідатися. Дідусь твій тоді поїхав до Києва, заробляти гроші для такої великої сім'ї. Подивись на мої руки, доню. Вони такі спрацьовані, побиті, нещасні, зовсім не зрівняються із панськими тонкими пальчиками, як-ото в інших міських людей. Твій дідусь тоді повернувся із Києва і, як побачив такі ж спрацьовані руки твоєї бабусі, запрягнувся, що вона більше не буде так важко працювати, та й влаштував її на роботу вчителькою. Бабусі довго ввижалося ненароджене дитятко, аж доки вона не пішла до церкви (а ти знаєш – тоді цього робити не можна було) і не замовила сорокоуст. Пішла вона тоді

на сповідь, довго в священика сиділа, доки не виплакала частину свого горя. Батюшка сказав, що прощення в дитятка та в Ісуса треба просити все своє життя. Коли бабуся померла, я ще довго чула в хаті дитячий плач і спів, чула її голос. Аж на сороковий день її душа та душа дитятка зустрілися на небесах. Кажу тобі, доню, то вона вимолила прощення у Господа і тепер у раю бавить своє кохане дитятко. А як я помру, то теж знайду там свою сестричку чи братика золотого, що стільки років балансував між раєм і пеклом, доки моя матуся не померла. Але, доню, скажу тобі таку річ. Ніхто не знає, куди ми всі після смерті потрапимо: чи у пекло, чи в рай, чи в якийсь інший світ. Усі ми грішні. Так що ти не переживай, моя кохана дівчинко. І пробач, що не вірила тобі про ті істоти та й сварила за позашлюбний зв'язок твій. Усі ми робимо помилки, я просто боялась, щоби ти не повторила долі моєї матусі.

– Мамо, ви правду кажете. Ми не застраховані від помилок. Шкода мені вашої ненародженої сестрички, бачить Бог, вона хотіла вийти на світ Божий, та не змогла. Не бійтеся, мамо. Такої помилки я не зроблю у своєму житті.

– Ой, не зарікайся, доню. Всяке буває. Іноді лікарі самі пропонують перервати вагітність через те, що дитинка може народитися розумово відсталою чи з якоюсь вадою. Моя матуся не лягала під ніж, вона сама взяла гострий ніж, випила горівки, взяла йоду, помазала всередині і сама себе чистила. Потім та її жахлива кровотеча із шматками м'яса припинилася, та вона ще довго відходила. Мусила аж до лікарні йти, так їй зле після того було. А все чому? Дорого було тоді аборт робити, та й не можна було. Почистили її вдруге, й вона

була бліда, мов стінка. Пам'ятаю, ми приносили фрукти, а тато, як узнав, що у жінки – викидень, умиє за два дні із Києва приїхав. Так що, доню, тут уже справа людини – вирішувати свою долю.

– Я знаю, матусю, знаю.

– Але скажу тобі ще й таке, вже наостанок, як жінка жінці: дитинку треба зберігати за будь-яких умов. Приміром, наша Соломійка мала народитися із вадою серця. Лікарі пропонували зробити аборт, та я відмовилась, сказала, що це не смертельно і була права. З роками наша Соломійка стала на ноги і все у неї добре. Лікарі помилились. А уяви собі, якщо б я вбила її у зародку? Ти не мала б зараз такої сестри... То гріх, доню, вбивство і тяжкий гріх. Слухай моїх порад. Будь доброю до чоловіка, але, як то кажуть у народі, «май муху в носі». Будь порядною дружиною, доброю господинею та хорошою матір'ю. І ніколи, який би добрий чи злий чоловік не був і як би ти його не кохала, ніколи не давай себе під ноги, не давай принижувати, ображати, а не дай Боже, бити себе. Тоді, як уже таке колись станеться, а я прошу у Бога, щоб такого не було – тікай, куди очі дивляться і ніколи не забувай про своїх батьків. Ми теж не вічні, але ти знай, що завжди можеш розраховувати на нас із татом.

Вони ще розмовляли, як прийшла Наталка, хоча була щойно шоста ранку. Дівчина попросила Славу прийняти ванну із свяченою водою, одягнути хрестик, що баба Горпина дала та й перехреститися, помолившись перед весіллям.

Після цього Славцю вбрали в білу сукню, покликали дружок – Соломійку та Аллусю – подругу молодії та дружків – Тараса та Володимира. Сукня була кра-

сива, хоча і скромна, зручна і святкова водночас, вона дуже личила нареченій. А коли ще взула святкові білі черевички, як принцеса стала, така красива!

Мама її і свекруха ніяк не натішаться із молодії. Як було заведено, Славцю викупляв молодий, та як побачив її, ледь мови не втратив. Сам був красивий, чорнобровий, наче із глянцевого журналу, у білому костюмі та з білими трояндами. Після викупу вирушили молодята в РАГС, обмінялися перстнями та й поїхали до церкви. Отець Роман обвінчав їх згідно з Божими законами. Коли ж після того фотографувалися, Славця уникала озера та річки, де фотограф, їх друг, Іван хотів зробити фото. Згодом, уже на самій забаві, вони побачили декілька людей із їхнього села, отримали багато цінних подарунків та й відсвяткували цю подію гідно.

Вночі по тому Петро заніс молоду на руках у готельний номер, спеціально винайманий для молодят.

Красива та така щаслива дівчина передчувала, що ця ніч має бути вирішальною у містичній історії. Та тільки вони роздяглися, тільки-тільки лягли у ліжко – десь із ванни почулися звуки води, ніби кран сам відкрився. Згодом відчинились двері. Славця не на жарт перелякалася, перехрестила себе і Петра та й увімкнула світло. Так вони й не зімкнули очей. Згодом, о другій ночі з-за дверей у коридорі почулася музика, ніби хтось грає на гітарі. Тоді тільки Славця зрозуміла, що то дух її колишнього коханого, Максимчика прийшов їх привітати. Вона голосно мовила:

– Пробач мене, Максиме, якщо зможеш! Нехай земля тобі буде пухом, а душа прийме свою обитель на тому світі, нехай твоя душа полетить у рай.

І вона тричі промовила молитву «Отче наш». Гра припинилася, натомість дзеркало почало вкриватися паром, ніби то була зима і лютий мороз. Згодом на ньому самі собою з'явилися слова: «Будь щаслива». Петро не на жарт перелякався, але Слава все сприйняла спокійно:

– Лети з Богом! – і вона відчинила вікно. Свіже повітря вдарило їй у личко, дзеркало прийняло свій колишній образ, і з їхнього номера вилетів білий голуб та й полетів увись, ген, аж до хмар!

Цієї ночі Петро та Славця були найщасливішими, бо нарешті, після стількох проблем змогли насолодитись своїм коханням. На ранок швейцар приніс їм сніданок. Славці щось стало зле і вона побігла до ванної. Петро хитро їй підморгнув, мовляв, от і сталось те, про що ти так давно мріяла, моя кохана.

Дівчина вийшла із вбиральні змучена і бліда, але щаслива. Вона зрозуміла, що нарешті понесла дитинку.

– Тепер нам потрібно бути дуже обачними...

Наступні дні були у солодкій тривозі, Славця купила собі книгу «Бути матір'ю» та із захопленням читала. На перший місяць почала вишивати рушничок, на другий – в'язати синючку светрик (думала, що буде хлопчик), на четвертий з половиною – дитина почала давати знати про своє існування – билася маленькими ніжками об животик матусі. І ось тоді жінка вирішила піти до лікаря, зробити УЗД і впевнитись, що з малям все добре. Петро в той час був на роботі, мама її також. Славця думала піти сама, але відчувала якийсь підсвідомий страх. Тому зателефонувала свекрусі. Мирослава саме взяла вихідний і хотіла зайнятися своїми справами, але погодилася відкласти свій

відпочинок, усе-таки здоров'я майбутнього онука було важливішим.

Оскільки Славуні було важко дійти до лікарні пішки, свекруха замовила таксі, сама сіла на переднє сидіння, а невістку посадила на заднє задля безпеки. У лікарні знайшовся лікар, який зголосився оглянути Славцю, звісно ж, приватно. Їй було так цікаво, хто народиться: хлопчик чи дівчинка. Оглянувши вагітну, Олег Михайлович повідомив, що з дитиною все гаразд і спитав, чи майбутня мама хоче зробити УЗД. Жінка погодилася, і лікар побачив, що в утробі матері зовсім не хлопчик, а... дівчинка!

Славця аж дар мови втратила, бо була переконана, що вона носить хлопчика. Проте швидко оговталася. Олег Михайлович повідомив, що чекає жінку через два тижні на обстеження, вже потрібно було здавати різноманітні аналізи, щоб дізнатись, чи все в порядку з дитинкою. Також лікар сказав, щоб вагітна жінка трималася подалі від усяких хворіб, бо ж банальна застуда може згубно відобразитися на здоров'ї немовляти.

– Добре, лікарю. Ми все зрозуміли. Дякуємо за огляд, – і Славця дала лікарю конверт із грошима, проте він повідомив, що грошей із вагітних не бере. Слава буквально силою запхнула йому гроші, мотивувавши тим, що вагітним не можна відмовляти.

Вийшовши із лікарні, свекруха хотіла замовити таксі, та Славця повідомила, що може пройти пішки, як сказав лікар – це корисно для майбутнього малюка. Дорогою додому Славця із свекрухою зустріли маленьку дівчинку, яка плакала, йдучи дорогою, і кликала маму.

– Що сталося, дитинко? Хто тебе образив і де твоя мама?

Дівчина глянула на Славу своїми зеленкуватими заплаканими очима і повідомила, всхлипуючи:

– Я йшла біля мами... Близько. А потім ми пішли в великий магазин і я загубилася, – і дівчинка знову заплакала.

– А як тебе, звати, красуне?

– Руся!

– Яке гарне ім'я. А скільки маєш рочків і де живеш, дитинко?

– Мені п'ять, – і дівчинка показала на пальцях, – років. Живу я на он тій вулиці, – показала вона в напрямку парку.

– Ходімо, ми відведемо тебе додому. Покажеш, де?

– Так. Тьотю, це треба перейти через дорогу, потім йти прямо і ви побачите мій будинок.

Жінки не знали, як утішити бідолашну дівчинку, щоб вона не плакала, тому наперебій почали розповідати цікаві історії, і за мить дитина вже посміхалася. Та якась така недитяча і хитра була ця посмішка, що у Славці аж подих перехопило. А коли вони переходили через дорогу, дівчинка зненацька стала на пішохідному переході і спитала у Слави:

– Моя мама каже, що тьотям із животиком не можна відмовляти. Ось попросіть мене щось, а я вам не відмовлю у допомозі.

– Добре. Ходімо швиденько перейдемо дорогу. Тільки зачекай, хай проїдуть ці машини...

Але дівчинка раптом зірвалася й вибігла на проїжджу частину дороги. Машини одна за одною зупиня-

лися і ледь не збивали дівчинку. Слава побігла за нею і відчула, що їй стає зле.

– Не біжи так, Русланко, це ж дорога, що хочеш може статися.

– Добре. Тільки, тьотю, це не моє справжнє ім'я.

– Руся ж скорочено від Роксоля-я-я-ни... – вона якось підозріло розтягнула слова і неприємно впала прямо посеред дороги.

У цей час з-за повороту на великій швидкості їхала машина, побачивши вагітну жінку, різко загальмувала. Останнє, що бачила Слава – це величезні колеса за сантиметр біля її голови та зеленкуваті очі Русі, що світилися злим блиском.

– Руся від слова Русалка, – сказала досить дорослим голосом дівчинка і ніби розчинилась у повітрі.

Свекруха одразу ж підбігла до бідолашної, почала її підіймати, та тіло не слухалося Славуні. Оскільки тут поруч була лікарня, і «швидка» якраз виїжджала на виклик, то лікарі в машині зреагували миттєво. Підняли Славу, на ношах внесли до салону і повезли до госпіталю. Старша жінка і думати забула про якусь дівчинку, вона побігла до лікарні, де Славу клали під апарат штучного дихання.

Декілька напружених годин під палатою, за цей час Мирослава зателефонувала синові і він примчався на таксі. Прибігли і свекор, і Наталка, та навіть отець Роман приїхав, щоб почитати молитви над жінкою. Слава Богу, за десять хвилин після інциденту дівчина опритомніла, проте чулася слабкою й одразу заснула. Лікарі сказали, що здоров'ю Слави нічого не загрожує, але вона повинна подбати про дитинку, тому побути декілька днів «на збереженні», та якщо не буде поліп-

шення, полежати у лікарні до кінця терміну вагітності.

Як же тобі поталанило, дівчино, що ти мала на собі хрест. Ух, земна людино, доберусь я до тебе колись, та не в цьому житті, звичайно. Доберусь, і тоді вже нічого тебе не врятує. Подумати тільки, за волосинку до смерті – і врятуватися! Це все та Горпина тебе своїми молитвами охороняє. Щоб їй добре було! Та не маю я на неї влади, надто сильна і непохитна віра старої. Нічого-нічого, недовго їй лишилося, а у селі я організую таке, що вони довго будуть мене пам'ятати!

Але не судилося злим силам втримати свою владу в рідному селі молодих. Поки Славця оговтувалася в лікарні, повернувся прозорливий отець Георгій. Дізнавшись про те, як розгулялася нечиста сила в Нивках, він негайно поїхав туди. Багато днів він ревно молився, постив і таки зміг перемогти нечисть. Настав день, коли він скликав усіх парафіян села і повідомив їх, що з Божою поміччю нечисту силу подолано, і віднині над Нивками запанувала Божа благодать. Люди вклякли на коліна і дякували Богу та священику за спасіння села – адже, відколи Слава з Петром і батьками полишили село, там сталося ще кілька трагедій, і люди жили в постійному страхіві.

Щасливі й сповнені нових надій, поверталися молодята з батьками до своїх обійсть. Майбутню донечку вони вирішили назвати Вірою, бо саме завдяки вірі в Бога вони благополучно пройшли усі випробування.

Бабуся Горпина перед смертю покликкала до себе Славуню. Незважаючи на всі перепони і заборони, вона пішла до старенької. Бабуся побажала їй, щоб у її серці завжди були віра, надія й любов, тоді вона та її

маленька донечка будуть захищені від усілякого лиха. Треба лишень мати їх глибоко в серці, але не виставляти напоказ, тримати як особистий дар любити Господа і бути під його високим покровительством...

Епілог

День триста п'ятдесятий.

Во ім'я Отця і Сина і Святого духа.

Боже мій коханий! Боже мій милостивий! Дякую тобі за день, що минув. Дякую за радість і за мою маленьку донечку. Дякую за роботу мого чоловіка та за те, що Ти почув наші молитви і послав у наше село отця Георгія, який з Твоєю поміччю очистив його від нечистої сили. Пробач мені, Боже, за той мій гріх, за справи із русалками та чаклування моє. Пробач і за нешлюбну ніч. Амінь.

День триста п'ятдесят перший.

Боже наш! Опустити на нас, грішних своє життєдайне тепло. На мене. Петра. Нашу донечку. Мою сім'ю. Тих людей, що під час біди взяли нас до себе. Помилуй батьків мого чоловіка. Даруй нам здоров'я та щастя. Твоя раба, Святослава.

День триста п'ятдесят другий

Господи всемогутній! Ти і тільки ти в серці моєму, як символ глибокої віри та надії на тебе. Пом'яни душі наших колишніх сусідів: бабці Параски та діда Андрія,

маленької Софійки, її старшого братика Сергійка, їх матері Людмили та батька Архипа, що вони загинули у великій пожежі. Прошу тебе захистити всіх інших мешканців нашого села. Бо ти є найвищий, найдобріший, а любов твоя – всепоглинаюча та всепомагаюча. І лише ми, грішні люди, що ніколи не будуть чистими у своїх ділах, славитимемо тебе і нині, і в біді, і в радості, і в час смерті нашої. Амінь.

Анна Шпилевська,

27.03. – 02. 04.2012.

КВІТКА ДАПОРОТІ АБО КВІТКА ЖИТТЯ

(містерія у двох частинах)

Частина перша

Фонізм пронизаного акорду відлунював його кроки. Меріен ішов по-англійському, не прощаючись, тримаючи у руках стару покоцану дримбу, якою щойно зачерпнув ноту свого серця. Його дивне ім'я серед українського «простолюду» звучало як вирок. Чоловіка років сорока не сприймали як особистість. У гуцульському селі, де вся громада вирішувала долю кожного, тут притримувались думки, що він – одинак і виживатиме сам. Чоловік звик до несправедливості, адже півжиття сам-один допомагав не тільки собі, але і людям то думкою, то словом, а то і ділом. Бувало, скотяться на височини широкі хмари, і нема на то ради. Гуцули збиралися докупити і думали-гадали: як то врятувати урожай від рясних дощів. Аж тут за годину-дві хмари розганялись самі собою і негода минала їх полонини. Чабани знову виходили випасати худобу, а вовки, що нагострили зуби на овець, тихо й мирно обходили нещасних тварин стороною.

Ніхто у селищі не знав, що то Меріен давав раду з негодами. Він був насправді мольфаром, та лише

якийсь чоловік бачив нефайний димок, що мостився понад його хатою, сизий і слизький, наче господар дому ґаздує і знається зі злими духами. Про то давно забули всі, лише старожили пам'ятали, як то було. Скільки Мерієну років та чому ще досі на світі тримається та сивиною непокрита його світла голова – нікому не було цікаво. За своє життя Мар'ян (бо так «по-людськи» називали чоловіка) побував і в Україні, і до Польщі, Румунії, Молдови, Угорщини їздив. Та що там, у Англії був, бачив Ейфелеву вежу і Єлисейські поля в Парижі, ба, навіть милувався статуєю свободи у США. Інші жителі селища, бувало, і з рідної місцини рідко виходили і ті міста лише на картинках бачили. А він був дослідником. Ніхто достеменно не знав, що задумав собі досліджувати Мерієн, та всі знали, звідки він брав гроші на подорожі. Чоловік «колотив» дримби, сопілки та флейти Пана та продавав їх на ярмарку за шалені гроші туристам.

Люди вже не дивувались, яким чином одну сопілку можна продати так дорого. Та й дивним захопленням – вишивання Мар'яна – не цікавились. У той час було прийнято шити, вишивати, а також в'язати лише жінкам... А він як ото сяде ввечері – та й до ранку вишиває... А за тиждень вже й сорочка десь знайшлася... І хрестиком, і гладдю, і мережки любив робити. Та лише чоловічі узорі траплялися у його роботах, жіночі ж боявся робити... Сахався жінок... Хоч люди і не цікавились його життям, та поважати – поважали. Шляк би його трафив, де то видано вишивати та й за шалені суми продавати та ще й ціну набивати. Магія та й годі.

А люди. Вони злі. Вони ні копійчки не подарують... І скільки подорожував – усе більше розчаровувався у

ставленні... Проте у різних країнах завдяки імені його приймали за свого. В Іспанії, коли намагався пояснити, що він – українець до кінчиків пальців, йому доводили, що він – чистий іспанець. Італійці «загарбали» історію його життя на свій маневр, а угорці завдяки вимові вважали Мерієма рідним братом та пропонували залишитись... Та де б не був Мар'ян, ніде йому не подобалось повною мірою, бо тягнуло додому, до рідного коріння...

Його ображали, його ігнорували, його врешті-решт ганьбили, а він не міг зникнути з рідного куточка.

Дримба тихо плакала у його самотніх руках...

– Ой, задримбай сі, чоловіче добрий! Та й так, щоб аж серце калатало!

– Хто тут? – озвався Мерієн і сполохано оглянув місцину.

На галявині нікого не було. Найменше він хотів би з кимсь розмовляти, бо самотність – то було його друге «я». А ще з дівчиною, що її голос звучав нізвідкіля. «А най її шляк трафив, – подумав, – ліпше мавка, ніж та жінка...»

– Гей, вуйку Мерієм! – і знову ані чичирк.

– Хто тут є? Покажися! – і, перехрестившись, спокійно підійшов до потічка, що бив з-під каменя.

– Ти не бачиш мене? Я – невидима? Послухай уважно і ти почувеш мене...

Дивний спів розлився навколо, ніби хтось зачепив ніжні струни арфи..

– Я чую тебе... І най то буде нефайно звучати, але твоя музика ліпша за мою...

– А, най би ти був здоровий! Подивися у джерельце, там ти побачиш моє відображення.

Мерієн глянув у воду і мало не зомлів. Поруч стояла чорнява дівчина, просто красунею була, підперезана червоною крайкою з червоним намистом, у різнобарвній вишиванці, що закривала пів довгого стану красуні.

– Я мавка, Мар'янчику. Колись я була дівчиною, та кохання згубило мене. Тепер мене можеш бачити тільки ти.

– Але чому лише я? Невже ніхто більше не чує твого голосу?

– Чому ні? Сліпий Михайло чує мій спів, а глухий Василь бачить моє відображення. Та про це нікому не кажуть, бо інші люди з такими диваками не спілкуються.

– А як тебе звати, царівно?

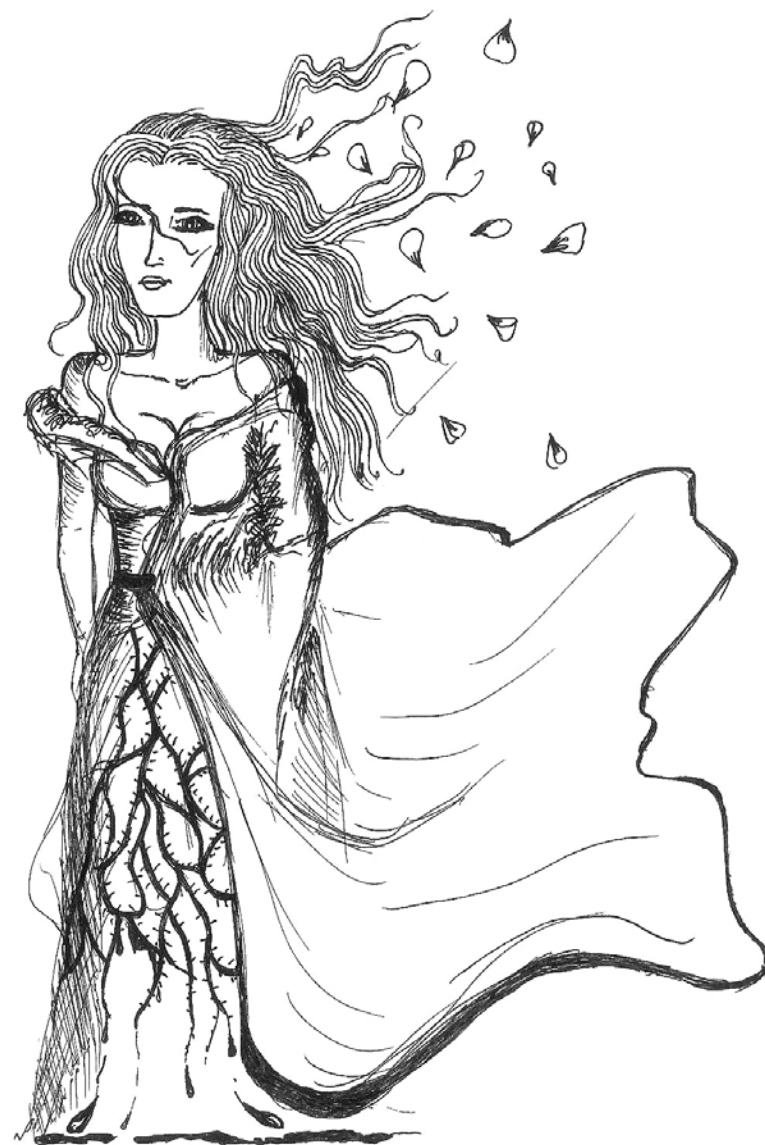
– Квітаною за життя мати нарекла, а як втопилася я, то всі духи мавкою зовуть. Я одна тут така молода.

– Дівчино мила. Чи ти з розуму зійшла, чи здуріла? Та де такій молодій, красивій коліті прийшло сі в голову топитися? Таж ти в розквіті сил пішла з життя, і я не годен допетрати, як то сі стало?

– Ой, Мар'яне – Мар'янчику, чорний жупанчику. Мені так файно з тобою. Та цю таємницю ніхто не повинен розкрити...

І вона зникла, а разом з нею – і спів, божественний спів, що лунав, здавалось, із глибини лісу. Мерієн грав на дрімбі, дрімбував думки свої та й не міг ніяк допетрати – що се було... Чи казка, чи приказка, а чи, може, Божа ласка?

Вечоріло. Треба було готувати вечерю, а додому шлях довгий... І як то воно сі буде? Аж страшно стало Мерієму, та він перехрестився і сам себе втямив: «Допоки Квітка з ним – йому нічого не загрожує».

І як ті жінки лишень поведяться? Жах та й годі. Вперше за багато років подумав про жіночу долю і красу.

Коли місяць спустився додолу ген до обрію отих ялиць, що здіймались над полониною – тоді, скінчивши вечеряти, узяв до рук голку з барвистими нитками. Ой, най би то не з ним сі трапило! Почав вишивати рушник, згадалася пісня «Рідна мати моя», і слъози градом покотилися по його щоках, адже мама його тепер жила на східній Україні, рахувала копійки пенсії, та не знала, що її син живий. Колись давно, коли вона жила ще в цьому селищі, він пішов на полювання та й не повернувся. Шукали п'ять діб, а його все не було та не було. Щоб так не боліло за рідною кровиночкою, полетіла у Харків. Забула про рідне коріння, закарбувала рубець на серці та й почала нове життя. А синочок весь цей час бачив її муки, та якась сила всередині нього кричала : «Не сіпайся! Маєш бути самітником. І щоби люди не впізнали тебе ». У селищі за рік з'явився новий легінь, красивий, чорнобровий, з довгими вусами та чорними очима, загартований та витривалий. І зовсім не той Мар'яно, що мама охрестила, а тато сі бавив у колисці, промовляючи : «Ех, Мар'яне – Мар'яне. Йорий ти будеш кльоц.» Батько йшов у далеку дорогу, та й не повернувся. Знайшли його у бурхливому потоці, відспівали у церкві і попрощалися, як то сі належало. Але то було у минулому житті. Зараз він – Меріен. Прийшов з далекого села, майже не розповідаючи про себе нічого. Хто щось про нього знав, хто «доплітав» свою версію його життя, хто боявся самітника, хто шкодував. Але колективна ненависть об'їдала його ество, сочилася тисячами докорів і проклять.

«Я візьму той рушник, простелю, наче долю»... – мамині руки, теплі і м'які, загорнули його свідомість у якийсь інший вимір. Де зараз моя матуся? Чи пізнала би синочка?

І раптом зірвався і зарідав, як дитина. Нікому було втішити, нікому, бо жінки чи дітей не мав, а коханок заводити не доводилось. У голові – одна думка... Матуся, матуся... Як у п'ятирічного хлопчика. Ледь дочекавшись ранку, побіг до баби Килини за порадою, бо лиш вона, старожила, могла знати, де зараз його ненька..

Щось набрехав їй, як ото собаки у дворі брешуть, що хоче, мовляв, почати сорочки вишивати, у Харкові продавати, та чув, що з їхнього села була така теточка – Порфірія.

– А чо' не дам, – озвалась баба, – і телефона маю. Ти сі не диви, що я стара шкапа, нині вмію йой як багато, і по телефоні мовити. А во, той, недавно говорила з Порфірією. Ой, зле жінці, зле. Каже, тужить за рідним клаптем землі, змарніла, бідна. Та все синочка, Мар'янчика у снах бачить, та з такою кралею! Свят-свят, як нечиста вона, то й хай Бог бороне. І до церкви ходила, і думала, мо' свічку поставе, та не віре вона, що її син пропав. Ой, чує серце моє, щось то коїться. А ти знаєш ту Порфірію? Шо то як ото син пропав, забили його десь у лісі – то й змарніла жінка, до Харкова подалась, молиться і в Бога порятунку просить. Уже й діти від другого чоловіка є, і внуки, а вона... Ой-гой... Шо то за холера, людське серце? Най би зовсім нічого не відчувало. Ай шо то ти ся слухав стару, ото говорю без остановки, а ти сі мовчиш. Мо' тобі не до вподоби старі бредні вислухати?

– Ой, бабо Килино, помогли ви мені, вовік благодатним буду...

– Гей, хлопче. Файний ти кльоц, та от біда – крім мене, душу твою ніхто не баче. Йой, то діло зле. Зле. Треба шось робити. Поїдь, сину, мо', шось поміняється.

– Дякую Вам, бабо, як то кажуть, fajно подзеньковав і поїду я..

– Най тебе Бог благословляє! – І перехрестила.

Дорогою додому прокручував події у голові, та все думав, як добратися до Харкова. Надумав, що то тре маршрутною до Кийова, а там на літак – і неньки дістанеться. Та не так все легко сі робит, як здавалося. Два тижні промаявся з квитками. Та врешті-решт полетів. Адресу баба Килина сказала, знайшовши вулицю і дім, стояв і думав, що сказати мамі. Та якось воно само собою пішло.

Знайшовши квартиру, піднявся сходами на третій поверх, подзвонив. Двері відчинило маля років семи.

– Дядя, а вы к кому? Меня бабушка учила с чужими не разговаривать!

– Ой, доцю, та я до баби Порфирії.

– Баб Фира! К вам дяденька!

– Хто – хто?

Старенька бабуся визирнула з-під дверей. У руках тримала горнятко з чаєм. Та як тримала – так і впустила.

– Господи праведний! Мар'янчику. Ти???? – і перехрестилася.

– Я, мамо, я! Пробачте мені.

Як довго матуся теплими обіймами відігрівала лід у серці самітника, як плакала і дякувала Богу, що він знайшовся!.. Меріен розказав усю прикру історію від

початку. Мама спершу здивувалась, але потім все стало на свої місця, і вона простила. Познайомила його зі своїми дітьми, внуками.

– Нене, ненечко! Йой, як же я довго думав, як до Вас підступитись! – і пригорнувся до сивокосої жінки. – Мамо! Простіть мене! Я – мольфар. Я... – і не зміг сказати, бо ридання здригнули конвульсіями тіло, а в горлі був якийсь клубок гіркоти. – Мамо, я вишив Вам рушник! Поїдьте зі мною додому, згадаєте рідне коріння.

– Ой, сину, сину... Як то важко усвідомити, але я приймаю тебе таким, яким ти є.

За кілька днів перебування у Харкові Меріен зрозумів дуже багато речей і осмислив купу подій, що сталися у його житті. Згодом попросився зі своєю новою ріднею та й помандрували вони з матір'ю додому. Переліт був безпечним, і ось за декілька тижнів у селищі вже всі знали правду. Меріема тепер називали Мар'янчиком, вігалися, просили на родини, калачини, хрестини, заручини, весілля, похорони. Громада повернула йому свою прихильність.

Та настав час подумати про супутницю життя. Йой, як же не хотів він того, та все ж вибрав fajну жінку – пані Оксану. Мала тридцять п'ять років, а була непочата, роботяща, красива, йой, а добра!

Любив би він її все життя, а серце до мавки прикипіло. Одного разу, коли заручини справили, спитав Ксені.

– Йой, люба моя Ксенічко, ти і тільки ти маєш мені у пригоді стати. Як той казав, тре трохи грошей до весілля підзаробити. А на то тре мені пару легенд гуцульських, щоб міг я їх з вишиванкою розказати, ціну на-

бити. Але щоб таких «хвацьких», та боронь Боже, не веселих. У тебе баба всьо тут знає, мо' що розкаже про перевертнів, русалок, а чи, може, мавок.

– Мар'янчику, серце моє. Все зроблю для тебе. От зараз хліб допечу, поможу твоїй мамі по хаті порати та й узнаю.

Закінчила Оксанка роботу і ген – побігла. Тільки її й бачили. До баби Олі – в сусіднє село.

Порфирія як заплаче!

– Йой, ненечко, що з Вами?

– Синочку, я така рада, що ти щасливий. Он і невісточка в хаті і порає, і варить, і смажить, і до роботи вдатна, і до танців, і тобі посміхнеться. Щаслива і я синку коло тебе А ше ти ото мольфарство своє кинув. Най Бог бороне, що то за напасть, не від Бога то. Нарешті ти покався, синку!

– Матусю, та я сам радий. Коли маю таких двох файних жінок – Вас і Оксанцю. Щасливий сі буду, доки ви будете зі мною.

До хати забігла Ксеня, захекана і стривожена.

– Мар'янчику.. Мар'янчику! Знаю я таку історію. Най Бог бороне і заступе! Йой, після неї найліпше до церкви сходити, бо чую я – великий гріх то таке мовити.

– Квіточко моя, зірочко. Розкажи! От і мати послухає.

– Мов, дитино, – озвалась Порфирія.

– Йой, та шоби ти мене більше квіткою не називав, чоловіче!

Серце йому побігло в п'ятки, бо потелепав сі, що тут шось нечисто.

– Кажу тобі: гріх великий се розказувати, але якщо тобі тре воно.. Була така дівчина, чорноброва, карі очі... Йой, а красуня! І мала вона кльоца такого, що аж гай

шумів, такого прикрого. Любила, як ото я тебе люблю! А він, вражий син, її зрадив і сорому на все село наробив Та й та дівчинина з розпачу шубовс – і в бистру ріку. Насмерть... Квітаною звалась. Та не знайшли її, кажуть, мавкою зробилася. Ай, то воно тобі таке тре? Хай мене Господь просить, що нині таке кажу!

– Ой сину, сину... Чує материнське серце, біда буде, як та історія вийде за межі нашого села. Бо то пригадую, як я ше дівувала, мені бабця розказувала, що то таке було. Нефайна та історія.

– Не зважайте, мамо. І ти, Оксанцю. Дякую тобі, моя зірко, що світиш мені і грієш.

Та й почали мовити про звичні речі: господарство, худобу, ґаздинські хитрощі. Забули то жінки, а Мар'яну вночі не спиться. Прокинувся в холодному поту, бо бачив сон про мавку і кричить : «Квітко! Квіточко!..» Оксанця прокинулась коло нього та й собі взяла до душі, а він :

– Що ти, зірко, причепилася? Снилась мені галявина квітів. І ти посеред них – найгарніша. Спи!

– А ти? – і пригорнувся усім нагим тілом, солодко поцілувавши.

– А я? Пройдуся я. Нині файна ніч.

– Ой не ходи, Грицю, та й на... Най тебе Бог благословить.. Тільки недовго, бо я ж буду сі переживати.

– Добре, зірко Ксеню, на п'ять хвилюк, і усьо.

Ніч розмаїлася на зірки, накидала їх як кропу на свіжу картопельку – пахнуть весною їх сріблясті кутики. А нині ж літо.

Ех, задримбав Мар'ян та все на ліс дивиться. Чи не чути де тої пісні? Аж ось дочекався він мавки. Прийшла Квітана, а він вже й бачить і чує її водночас.

– То що, сильний мольфарє, кажуть, будеш жени-
тися?

– Йой, все тобі цікаво. Певно так, але... Зачарувала
ти мене, що негоден сі жити без тебе. І жінка мені не
жінка, бо Квіткою її зову.

– А ти, Мар'янчику, сам винен, бо не маю я чарів
сильніших за тебе, ти сам стежкою хибною пішов.

– Як то ми тепер будем, Квітко? То ж не можна вночі
бачитись, а вдень із жінкою газдувати.

– Ой, мольфарчику. Я тобі скажу таке: втомилась
моя душа тут коротати вічність. Якби ти мені поміг –
згасла б твоя любов і пристрасть твоя, а я перетворила-
ся б на птаху і летіла б до небес. Мо', Господь Всевидя-
щий пробачив би мене і взяв до себе.

– А що я зроблю, квіточко? Я вже не мольфар.

– Та хіба тобі тежко, Мар'янчику? Нині четвер, а в
суботу ніч на Івана Купала, і якщо не встигнеш – буду
мавкою ще півсотні років. Йой, це так важко.

– Квітано, Квітано... Занапастила ти себе колись та
й мене ото тепер із собою. Знаю я твою історію. Піду
подумаю, а до наступної ночі скажу.

– Добре, мольфарчику. Чекатиму твоїх очей.

Сон прийшов за півмиті та неспокійний, нудний,
прискіпливий. День наступний туманом здавався, бо
Мар'ян лише ходив та слухав жінок, а думав про Квітку.

Ночі він дочекався із зусиллям, важко, ніби тягар
опустили на плечі, а руки скували в кайдани і ще при-
хопили й серце, щоб сі не вирішувало.

– Вговорила ти мене, Квітко, – у тиші пролунав його
голос, і крізь сутінки побачив Квітану. – Буду я твоїм, а
бо ж навіки буду тут у стражданнях.

– Є один спосіб, – озвалась мавка. – Треба стрибнути
через купальське вогнище, назбирати попелу, змішати
його з деякими травами, і тоді ти станеш пташкою Чи
згоден ти втопитися зі мною у цій вічності? Але трудно
буде, йой, прости Господи...

– То є так. Але я заподію собі смерть, як не буду з
тобою.

– Ой, Мар'янчику, пропаща твоя душа. Як полетиш зі
мною, то двох проситимемо в Бога долі, а то вже важче.

– Та нічого! Дай мені краплину часу.

– У тебе є часу, доки сонце не сяде завтрашнього
дня. Прощайся...

Ой, як нелегко було готуватися до полювання, на
яке мав піти. Ой, як скрутно прощався він з коханою
після того, як пострибали через багаття купальське. Як
боляче прощався з матусею, що аж серце щемило, та
знав, що зілля вже готове і дороги назад немає. Бо жде
його інше життя. Мавка чекала його біля потічка. Він
знову бачив лише її відображення. І чув лише голос...

– Не передумав, мольфарчику?

– Ні, Квітко. Хай вічність – та з тобою. Пий.

Дав зілля, випив сам. Та з розгону – шубовсть у
воду... Річка, що текла коло лісу, забрала двох постатей.

А вранці люди знайшли два тіла, один – чоловік, а
інша – молода дівчина, схоже, нетутешня. Як голосила
Порфирія та вдовиця Оксана, а горя свого так і не за-
лили... Попід їхніми вікнами і досі літають два голуб-
ки, воркуючи ніжно між собою і просячи у Бога долі,
що так потрібна їм обом... А хто знає, мо', де і ви їх
стрічали? То перекажіть, най заспівають у саду тої піс-
ні, що фонізмом пронизаного жалю дрімбає малень-
кий Мар'янко і чекає, що татко почує його...

Частина друга

– Коли ти дивишся мені у вічі, то гой – цілий світ завмирає в тій миті. І зорі не милі тієї хвилі. І сонце сі не світит, шо най йому грець. А руки наче ватними стають, тільки грій їх у теплому сьйви твого серця, шо сі стука, наче той молоток.

– А коли маю твоє серце в своїх долонях – то ніби рай стає на землі. І квіти мені не квіти, коли маю поруч себе ту Квітку, що сяє мені своїм теплом із небес.

Мавка насторожено оглянулася і, жеби не видати себе, грішну та оманливу душу свою, що між світами загубилася, і тихо мовила, як відрізала, та з тою невловимою ніжністю, гой би любила си так, шо йой, не годна жити:

– Гой, лебідчику мій дорогий, як хочеться повернутись у той час та ту днину, коли щасливими були на землі. А у Бога просити щестя так тяжко.

– Ми ж щасливими були з тобов Квітано, гой так довго! Душі наші вже сім год по світу ходять, та все ніяк не найдут сі спокою.

Мар'ян і досі був закоханим у ту Мавку, шо не давала спочинку ні днем, ні ноцно, все світ показувала. Та й така ладна дівчина!

– Гой, молодчику мій, любчику мій... Та хіба ти думав, як топив мене в собі тою річкою, шо згубила нас обох? Мої коси та твоя сорочка лише залишили сі в тетій воді, шо гірською річкою вилася по долі твоїх рідних. А я, гой як давно тієї води не пробувала, як давно не літала у вітах тих мрій, шо дарували на землі. Хоче моя душа спокою, а Пан Біг не прощає нам отого твого діяння – любови вічної, та не дає спокою нашим душам.

– Та шоби тая любов була пропала із твоєю долею, бодай ти вірна була мені довіку! Моє серце, шо ні живе ні мертве бродить закутками твоєї душі, теї темної, шо темніше глибин Чорного Черемошу. Так си кохав тебе, шо ледве потоку душу не віддавав, та схаменувся і в останню мить, коли плигав з душею твоєю ув воду... Молитву читав. «Отче Наш», та й побачив Бога Всевишнього, як Він простив мені наш гріх, си розплачую я нині за нього та й твої гріхи буду спокутувати.

– То ходім же на судний день, мій Соколе.

– Йо. Не можеш ти зі мною, моя квітко. На те воля не твоя.

Мавка чарівною прикидалася, а у серці – кинджал, шо його у спину чоловіка впихнути хотіла, лиш би нагода си стрілась. На те відповіла Квітана медовим голосочком:

– Я чекатиму тебе, любчику мій. Хочу бути тя жінкою не тільки тут, лиш на небесах.

Квітана та Мар'ян вже сім літ витали між світами, і коли добігли тих сім щасливих для них років – мусив вирішувати Бог. Мавка вирішила не силувати Мерієма, най подумає собі хлоп, з ким хоче бути – чи тут, з нею... Чи там, на Небесах, лише сам. То й невідомо було підступній спокусниці – куди Господь пошле. Йо, то було важко, йой, важко сі рішити. Та був ще один спосіб вимолити у Бога прощення. На Андрія, як дівки гадали, підкрастися до них ззаду та хапати тую, якої і тіло й душа – чисті, наче листок. Тікати, шо є сили, манити її за собою. А тре було то сі вдіяти лиш в образі красивої пані в червоних коралях та з червоною запаскою. Та шоби вона свою душу занастила замість Мавки. І тоді Мавка зможе перевтілитись у просту

смертну дівку й померти в нормальний спосіб вкінці не свого дівування, а молодости своїх правнуків. Себто в глибокій старості, і душу свою у церкві та Лаврах почитити. Та то зробити не просто, йо, як не просто. Що розлюбила легіня Меріема Мавка, то й не думала, як то з ним сі втрапит, лише грала роль. А він – усім серцем кипів до теї вічної коханої. Що з нею облетів пів світу, бачив, все, чого в житті бракувало, перевертався у різні образи, дивився навіть до своєї сім'ї, коли то можна було на Різдво і на Провідну неділю. Навіть вербою на-вертався, що його жінка сина Мар'янчика била, жеби здоровий си був. Матусю кохану, що зістарилась йо на десять літ, то жей би ліпше не видив, як вона сі мучила без синочка, та й драму її життя лиш вивчав, та думки читав її грішні шось собі заподіяти. Знав синочок рідний, шо то він винен у стражданнях бідної Порфирії, шо лиш він має спокутувати перед Паном Богом той смертний гріх.

А жінку свою, йо, що й не любив, то й, мабуть, ніколи б не полюбив. Що на тому світі, живих, що й на середині, між світами, та, мабуть, і на Небесах би не полюбив. Усе Квітаною цікавився. Та дівку любив, ту Мавку, більше за свого синочка. А маленький Мар'янчик за шість років уже й підріс. І до школи си ходив. Думав, що буде дримбарем, як батько. А рідного батечка ніколи не бачив у своєму житті, та тільки на фото, що бабусі си показували. Дримбав малий та все вірив, що його татко – ген поруч, коли заводив сумну мелодію. Меріен і справді підкрадався та й, забувши, що син його не зможе побачити, приходив слухати синочка.

Мавка в той час ходила дивитися на чужих чоловіків та й співала їм. Вже не одного з розуму звела своїм

голосом. То чули чоловіки в лісі, що щось си співає, та й не знали що. Хто йшов п'єний додому пізно, та й десь котився з гори, та так, що на смерть тої забави вистачало. Хто був не такий тежкий на підйом, той за голосом Мавки йшов та й у річку, по самі вінця. Бавилась красуня, та й встигали неборака впіймати гуцули за самий кінчик чуба до смерті. А вона сміялася, як ота навіжена, що в них дівчат перетворювала, таких красунь, що гой – аж жаль було їх, файнюніх, слухати оті дурні речі, щоб під чарами си повідували. Квітана ж хотіла бути спасенною, а того й не знала, що свої гріхи у пеклі спокутувати буде.

Теї днини, як Мар'ян до Бога за прощенням хотів втрапити – усе відговорювала його за неї молитися. Мовляв, то нічого б не дало путнього, а лиш би сили потратив свої.

– Ні, моя Квітко. Як не буду си з тобов, то моє серце розірветься з того болю.

– А ти не боїшся, що візьму і втечу від тебе з цього світу?

– Не жартуй, Мавко. Бо гой – чує моє серце, щось тут не фayne буде.

– Буде, то буде, легіню. Така наша доля.

Йде чоловік на Судний День та лихо лихее думає. «А може, Пан Біг його у рай не пустить? Та що там він, най Квітану ліпше врятує справедливий суддя.» До воріт Раю лишилася якась секунда. А легіня Бог до себе у кабінет зазиває. Всевишній раду дає ділам праведним та й неправедним, та тільки не сам, а янголів залучає. Та й рішають за тим, що неправедним помер Мар'янцьо. За Мавку мови не було. Де то видано, що занапастила дівка стількох людей, ще й сама спастися хоче?!

Останню ніч, як кажуть, Мар'яну лишилося зазимувати. Та так сумно йому. Не стільки через пекло, що має в ньому вічність бути, скільки через розлуку з коханою Квіткою. На шляху бачить красиву, як ото перли на шії жінки, квітку, що світиться бузковим цвітом, ніби припрошує нагнутись. Аж у ній – земля, як на долоні. От і хату знайшов свою, і дружина, й синочок ріднесенький. Та Оксана його, подруженька життя, що рідну кровинку на світ сповила – з іншим любиться. Та так пристрасно, що й заревнував легінь. Аж ген – розуміє Мар'ян, що жінка його має живіт, і що вона понесла вже іншу дитину. Кров б'є до голови, ревність частками обвиває душу і вже їдка помста у серце си стука. Дитинці за місяць-два на світ Божий сходити, коли жінка й досі любощами займається. Певно, так зачарував той клятий чоловік, що й відірватись одне від одного не можуть.

– Най тобі грець, коли б ти з чужою жінкою кохався! – та й так розізлився, що й забув, що останню ніч має, та з Квітаною не попрощався.

Не знає легінь, що Бог ту ніч на багато частин розділив і готує йому випробовування, його, та й такеє, що світ не видав: справедливе та покаянне.

«Свят – свят! Най би мене грім побив, аніж бачити власну жінку із тим дурилом. – нещадний Мар'янцьо мовить. – Та він же дитинку розтовче! Ай, пропаща жінка моя, та дівчинки шкода. Знаю, що на роду написано дівчинкою бути. Йо, була б то моя – то Квіткою назвав би».

Згадав легінь свою Мавку та й зажурився: щось довго немає її, а вже скоро й ніч до кінця добіжить, а прощатися ж – як мить. Раз – і нема коханої поруч.

Мар'ян як не гримне кулаком у повітря – на землі як не гряде грім! Та такий, що світ ще такого не видів, сильний та зухвалий. Оксана перелякано тулиться до нового чоловіка, згадує, що то – ніч на Андрія, що духи приходять цієї темної ночі, та й згадала вона свого чоловіченка. Гірко заплакала, та так, щоб її Максимко, той, другий чоловік, що з дитиною до шлюбу повів, не взнав. Підійшла до синочка Мар'янчика, поцілувала сплячу голівку та й враз згадала очі чоловіка, його поставу, вроду та кмітливості, що в дитини як дві краплі води проявились. І по другому спалаху блискавки щось їй си зле зробило. Та не побігла до Максима, а ледь стояла у кімнаті сина. До голови прийшла жаклива думка: тоді, на весіллю, казали добрі люде, що не варт спішити замуж, бо ше того чоловіка си на Небесах не постановили. А вірили люде, що Мар'ян спасеться. Не послухала Ксеня мудрих людських порад, одружила як бояриня, свого князя дождалась, сіла з ним на коня та й їхала до церкви.

«Ой благослови, Боже. Ой благослови, Боже
І Пречистая Мати. В цім домі заспівати...»

Весілля правили один день, у неділю, а що чоловік до гуцулів приїхав зо Львова, то й весілля за його традицією мало си стати. І про те люди не мовчали: як то гуцулка без убору народного, у простій сукенці. Та вона все відмахувалась, мовляв: аби щесте було, та чоловік непитуший, дітоньки в здоровлі, та худоби, хозейства файного. А весілля – то такеє. Навіть старій Порфирії не сказала, що знову під вінець си йде.

Та не так сталося, як гадалося. І щестя, ніде не діти – не було його. Коли матусі Оксани дружечки заспівали :

«Кропи нас, матінонько,
Кропи нас, матінонько,
Свяченою водою», –

Та мали їхати боярами до забави – упала молода з коня, та й так їй хижо сі зробило.

Люде казали: йой, нефайно то. Йой, помре молода згодом. Не вірила. Все злими язиками називала. А тепер згадала. І так страшно стало! Не за себе, за рідну кровиночку: хто ж на ноги поставить? Ще й дитиночку, що чула в собі, дівчинку, Ганнусеньку, так хотіла народити, хоч одним оком глянути на її яснії оченята...

А дитина у череві росла і з кожною секундою на пару годин. Уже і вісім з половиною місяців. Чи могла знати Оксана, що то чари Мавки? Клята Квітана все встроїла, щоб зжити зі світу Божого Оксану, най би йшла до свого чоловіка, мо', вгамувала б його порив.

Чаклувала Мавка, заклинання читала, і не думала, що вік спасенною не буде. Та все дівчат чистих виглядала. Видно, не судилося.

Оксані стало зле, і вона закричала:
– Йой, людоньки добрі. Поможіть!

Прокинувся Максим, стривожився, до баби-повитухи направився, а бабця ніби знала – з ночі не спала, хоча в селі з породілль тільки одна – Ксеня, та й то – строк си став сім місяців. Йо, як здивувала си стара Килина, що дитина постаршала у череві за ніч. Покропила хату свяченою водою, розігнала сусідів, що на те дійство мусили дивитися, та й порозв'язувала разом з бідним наляканим Мар'янчиком усі вузлики, щоб дитинка скорше на світ вийшла. Повідкривала всі хатні

двері, навіть поставила до майбутньої колиски kota – най бавить народжену здорову дитину.

Йо, як молилася і баба, і Оксана! Так тежко було, а речей до смерті так і не зготувала. Бо ек гуцулка ківна – то си вирішує, що Боженько може забрати і її, й дитинку, то готується про всяк випадок до смерті. Ті покривала, що баба просила у Максима, та гореча вода із сокирою, жеби пуповину різати – усе було в бабиних руках. Та забула вона, що сокирою лиш хлопам народженим пуп си перерізають, та вrekла дитину – дівчинку сильною бути. Ек народжувала породілля майже до світанку (чи то так здавалося) – то тежко було. Прийшла мама Оксани, батько та вся родина, стали коло вікна і наперебій долю віщували дитинці: бо як хто скаже в ту мить, коли народжуватиме си, то така буде: чи багата, чи красива, чи щаслива. Йо. То було довго, та й такі муки мала Оксана, коли ледь жива народила здорову Ганнусеньку. І вrekli їй щасливу долю, сильний дух та й ніхто не помітив, що дитина має 9 місяців. Тежко було Оксані бабі декувати, та водою кропитися. Попросила вона священика, жеби підійшов. Мар'янчика відвели від нені, та він так плакав, ніби сам не свій. Максим був білий, немов смерть, а неня з батечком Оксани плакали й наперебій голосили.

Священик оголосив, що покалася Ксеня, та й перехрестив її та дитинку.

Попрощалась із останніх сил із ріднею... Та й...

– Йой! Ксеню! Ні... Не помирай! – у напівсні Оксана побачила чоловіка Мар'яна.

– Я віддам себе заради тебе! Я вже й так одною ногою у пеклі, а тебе до себе прийняти си не можу...

– Мар’яне, мій Пане. Йо. Як тяжко мені си говорити. Та я ж тебе так хотіла любити. А ти! Пішов. Хотіла – за тобою, відвару напилась – відкачали. Бо казали – що синочка маю. А тоді я нічого не пам’ятала і так довго тебе чекала. Мала смертельну тугу. За тобою, чоловіче, мій останній друже. Невже не бачиш мої страждання? Прийми до себе, вже ніч кінчається і світанок... забирає мою душу. Йду до тебе, коханий, не хочу, а мушу. Тільки ти не забарись і мене у світ тіней прийми. Бачив Бог, я була праведна: чиста до шлюбу, богобоязлива, до церкви ходила, тебе любила, синочка народила, їсти кожного дня варила, по хаті порала, любощами завморила тебе, мій Мар’яне. Прийми до себе, мій Пане. Господи Боженьку... Прийми свою рабу у Твоє царство. Най буде так, як нині сказала...

– Ні. Господи Всемогутній! Убий мене знову! Най ми в груди грім ударить, лиш хочу, щоб вона жила! Її одну кохаю, та клята Мавка мене зачарувала! І щоб довести то, візьми моє серце, я так хочу. Щоб Оксана була з синочком і леліяла його. Щоб став відомим дримбарем та по світу їздив, як я колись. Щоб зустрів дівку файну, щоб відгуляла весілля мати Оксана, бо я ж не зможу... Боженьку, поможи... Боже... Я вже й так си ногою в пеклі... Най би тільки Оксана воскресла.

Ангел з’явився поруч Оксани та й мовив:

– Воля Божа така: Він дає тобі вибір, Мар’яне: чи врятувати Оксану, чи занепасти Квітану, а чи може, сам бажаєш знову воскреснути, а Оксана піде до нього, бо бачить Всевишній, що ти щиро каєшся. Йо. Каюси, що аж не маю сили кричати по кичерах, дібровах та лісах, по річках гірських та потоках бистрих. Що то є за рай на землі, ек нема твоєї коханої коло тебе. Пекло,

же вимірюється вічністю. Най Оксанка жиє, а Квітану прости... Прости її, Господи, вона є винною, але всі ми маємо помилки. Даруй їй шанс спастися, а забери мене, Боже!

Квітана з’явилась так швидко, ледь не встигли ще й си оком кліпнути:

– А йо, думав, легіне, мо’, я хочу спастися? Ні, то не файно буде. Я буду вічно дівувати з легінями!

– А най тобі буде добре, пропаща твоя душа, згинь, бо отримаєш від Господа Всемогутнього!

Квітана навіть бровою си не повела, забула про свої гадання андріївські та й зникла бавити нового легіня.

Ангел посміхнувся своєю чарівною посмішкою маленького хлопчика, такий милий, білосніжно-білий та й мовив:

– *Бог Вседержитель, Бог Святий Дух, Бог Отець, Бог Син. Нехай святиться ім’я Твоє!*

Волею Господа Оксана залишилась жити. Бавила Мар’янка, видужала та й ростила крихітну Ганнусеньку. Максима тримала за чоловіка, жеби дітки мали батька, а вона – опору. Та серце до Мар’яна прикипіло. Чекала глибокої старости, щоб нарешті побути з Мерієм не трішечки – уже цілу вічність. Мар’ян у Бога був під боком – ніжився райським життям, бо Господь змилювався над покайним. Квітана десь і досі бавить легінів, співає своїм кришталевим голосом десь високо в Карпатах та кидає відображення своє у Чорний Черемош. Кажуть, любиться з новим хлопом. Та Мар’янові то все одно. Чекає на свою милу, що колись задримбає йому в райському саду теї пісні, що дівкою навчилась від свого праведного шлюбного любенького чоловіка,

що зробив си таку помилку, яка коштувала життя. Та покався він, і Господь простив йому.

Може, й ви колись почувете ту дримбу, то знайте: в устах маленького Мар'янчика – вся мудрість його батьків, котрі пройшли тернистий шлях людський, що він був повен любови, та зараз гріються сонцем десь там, на Небесах. То передайте дримбарю, що любов людська і любов Божа – всепоглинаюча, і тільки заради неї треба прожити таке довге життя.

ОДИНАК, АБО ОДНА СИЛА ВІРИ

У надійному чорному лісі, такому чорному, що ніяка людська рука не проб'є тієї чорноти, мешкав легінь. Високий, статний, він мав чорне волосся та карі очі, що вкрапляли в себе золоті присмаки сонця. Сонце ж у тій місцині рідко заглядало у шибку невеликої хатини, де жив одинак. А що жив сам – про те свідчило все, що оточувало його: своїм виглядом благали про прання занавіски, немиті вікна, бур'ян на подвір'ї та неметена хата – усе казало нечастому перехожому про самотність юнака. Хлопець мешкав тут ось уже третій рік. За духом самітник, а за вірою – монах, він вів аскетичний спосіб життя. А що з дитинства виховувався в монастирі, бо був сиротою – то і штиб життя обрав такий самий. Зрідка, раз на кілька місяців, зустрічав у лісі людей, увесь час молився за них та просив у Бога помочі. Заробляв собі сам, як-то кажуть, на хліб насущний. З іншого боку маленької хатини, котру сам збудував з дерева, тримав невеликий город. Лише на перший погляд здавалося, що садиба недоглянута – все було чітко розмежоване у крихітному господарстві Андрія.

Мати охрестила Андрійчиком та й померла, не почувши отого першого «Мамо!». У монастирі братом

кликали, та й забув би до цього часу, хто він, коли народився і де, коли б не паспорт, що його акуратно зберігав у єдиній шафі, яку разом зі столом, стільчиками та ліжком отримав у подарунок від монастиря. Монахи побачили ту Божу іскру в очах Андрійчика і відпустили його на волю – молитися. Сам достеменно не пам'ятав, куди післала його доленька – чи то на терени Західної України, чи то вже була Білорусія – пограниччя було близько, він то нюхом чув. А що бачити було бардзо важко навіть дниною, бо ліс був темний – то й не відав, скільки часу пройшло від того дня, коли покинув монастир.

Він мав собі розпорядок: робота – дім – прогулянка – робота-дім. Працював із деревом, вирізьблював різноманітні візерунки, виготовляв кухлі, декоративні прикраси, але використовував матеріалу якомога менше – оскільки вважав, що все, що не є у лісі – живе, і брати потрібно стільки, скільки велів сам Господь Бог, тому столів і стільчиків не виробляв. Харчувався картоплею, буряком, морквинами та мав трійко курей, то і яйцями міг похвалитись. А коли, бува, заночує хтось у нього – то діставав квашені чи солоні огірочки власного виробництва, а чи перчик, смачнющий салат у слоїках – коли то було взимку. Або ж назбирає подорожньому сунічок чи ягоди якої свіжої, зробить сік, та такий знає рецепт, що смачнішого годі й шукати. Зрозуміло, що м'яса не їв, бо вважав, що всяке живе треба поважати – навчили того в монастирі. О шостій ранку, як і годилося, прокидався, молився, порався по маленькому господарству, йшов у ліс «на роботу», дорогою снідав тим, що прихопив із собою. Взимку, коли було холодніше, брав старезний жупан, шапку, вкуту-

вався тепліше – і гайда шукати роботи. Чи вдома працює, коло печі пригріється, песика до себе притулить і файно йому, добре, коли пісні виводить – церковні чи, може, народні. А песик, що Бровком його наре́к, підвиває.

Так і живе самотник, обід та вечерю сам собі подає, а як нездужає – береться до роботи, і все само собою проходить. Але от одного разу занедужав – певно, якийсь бронхіт – то так гавкав, як ото собака під дверима, мусив лежати і думав, що кінець йому прийде... Та Бог послав до нього гостя, доброго чоловіка, той і лікаря місцевого привів, знахаря, який вилікував Андрія.

З песиком чоловік не почуватися самотнім, а щемлива історія зустрічі з Бровком була досить простою: цуценя саме знайшлося в темному лісі. Мав порізану лапку, Андрій змилювався, вилікував собачку та й прив'язався до нього. Песик собі полював на мілку птичку чи яку звірину, Андрійко дивився на це крізь пальці: то була тварина, а вона має право харчуватися тим, що їй дає Господь. Деколи на великі свята отримували листи з монастиря, в яких монахи розповідали про своє життє. Передавали вітання, просили повернутися, але ж – ні. Не відписував, хоча адресу знав. Та й хто не знає скиту, що біля джерела святої Анни? Кажуть, хто покупається у тому джерелі – завжди здоровий буде. І вода в ньому завжди зимна. Та така, що аж дрижаки беруть, і завжди однієї температури – два градуси. Були сміливці, які навіть узимку купались. І Андрій був серед них та чув таке: що коли людина буде йти до джерела і послизнеться – значить, вона дуже грішна, а як ітимає спокійно – праведна і живе, як велів Господь. Та то лише приказки, бо добре знав чоловік:

треба вірити лише Господу, а зовсім не людям – плещуть язиками ото, ні толку від них, ні користі немає.

Місяць світив прямо в обличчя Андрію. Рання весна стукала до вікна, та воно було зачинене. Самітник говорив із псом, а Бровко слухав і підвивав, чуючи сум Андрієвий.

– Ой, Бровку! Знав би ти, як хочеться скупатися в цьому Божому джерелі, а яка там вода! Блакитна з домішками глини, пахне свободою і Божою ласкою. Хочу повернутись, та відчуваю, що Господь у цьому темному лісі готує мені дар, та такий, що як відмовлюсь – то все життя жалкувати буду.

– Гав, – відповів Бровко, ніби розуміючи господаря.

– Ех, не був би ти псом, зробився б моїм другом. Щось зимно мені. А весна ж тепла мала бути. Відчуваю я, що щось цієї ночі буде.

Йшов дощ і земля просотувалась краплинами людських печалей та Божих благословень. Андрій, як завжди, помолвився та ліг спати. А що дощ не закінчувався, то й не міг заснути. Ще й, як на зло, пес скавулів, ніби нило йому собаче серце. Блискавка вдарила по розжареному небу – раз, другий, вона була близькою. І от, через старе вікно він почув її тривожне вогняне дихання. Тривога охопила тіло, а язик автоматично почав молитися.

– Вірую в Єдиного Бога, Отця, Вседержителя...

Спалах!... І блискавка вже була в його хаті, палила все. Один момент – і вона влучила йому у груди.

Нічого не пам'ятав з тієї миті, бачив тільки, як душа вийшла з тіла і закружляла над будинком, невидима і невагома, бачив свій монастир, улюблене джерело і летів увись, до Господа. Відчував дивне тепло, яке за-

ворожувало, присипляло. Ніби сонний, чув ту гіркоту свого польоту і розумів, що це – кінець. Та раптом відчув тяжкий поштовх і влетів, немов та блискавка, назад у своє тіло. Прокинувся, і почув, що та сила, що дала блискавка, розтікається по всьому тілу. Горів від жару, марив днів з чотири, точно не пам'ятав. Аж песик відчув, що з господарем неладно, та й побіг у село, що було за кілька кілометрів від лісу. Радше, не село, а хутір, де жило лише трійко селян – три самітники. Бровко потягнув одного з них до хати Андрія і він заходився рятувати бідолашного. Звернувся до свого односельця, і разом на ношах принесли Андрія на хутір, а вже звідти на возі доправили його в районний центр – допоміг третій селянин, котрий мав коні.

У лікарні Андрій пробув довгих десять днів. Лікарі боротися за його життя не поспішали – хто ж вам без грошей зараз лікуватиме – проте і вмирати не давали, тримали між життям та смертю. Селяни знайшли листи з монастиря та паспорт Андрія. Зателефонували у скит, і за півдня з'явився монах-настоятель, який оплатив перебування Андрія в лікарні.

Видужавши, однак віддячив монаху та селянам, повіддавав усе нехитре нажите своє майно: кілька різьблених речей, декілька слоївків із салатами та десяток яєць, що тримав на чорний день. А що різьблення цінувалося у тій місцині – селянин, що допоміг самітнику, продав його та отримав добрих півтисячі за те своє піклування.

Монах повернувся до скиту, перед тим попрохавши, щоб Андрій пішов з ним, та не судилося самітнику знову відвідати рідні місця.

Повернувся додому Андрійко дуже схудлим. Почув, що має якусь дивну силу – одним поглядом міг пересувати речі в кімнаті – звісно, стола переміщувати не міг, лише столові прибори: ложки, виделки, а ще розказував майбутнє своїм випадковим гостям і вмів погоду замовляти. Одного разу, коли в нього залишилася на нічліг сім'я – тато, мама та маленька красуня-донечка – вони подарували йому люстерко і, посміхнувшись, зникли в лісі.

Господь Бог, певне, насміхався з Андрія. Бо коли він подивися у люстерко, то мало не зомлів – усі бачать його зовсім не чоловіком у розквіті сил, бо вже мав за сорок, а юнаком років 19. Мав довгу бороду і ледь помітну сивину, а в люстерці виглядав поголеним, підтягнутим. Та ще й у хорошому вбранні.

Спочатку думав, може, то йому ввижається. Пройшов із двадцять кілометрів до церкви і там зайшов до батюшки, пригубив свяченої водички із срібного кухля і глянув на своє відображення. Нічого не змінилося. З годом туристи вже знали, що є такий юнак Андрій, котрий бачить майбутнє, і частенько навідувались до нього. Одинак не брав грошей за свій дар, лише просив принести будь-що – краєчок хліба чи кухоль свяченої води, щоб він міг поділитися з Богом і подякувати Йому за свій дар. Люди віддячувалися файно: деякі давали гроші, дехто – одяг, інші ділилися їжею.

Одного дня до його старої хати постукала дівчина. Красива, білокоса, з зеленими очима, та й така на вроду, що жодної такої Андрій не бачив, скільки живе. Попросила переночувати, а вночі прийшла до нього та й каже: буду я, юначе, з тебе чоловіка робити, бо чула я, що досі хлопцем залишаєшся.

– Ой, жінко, не знаю я твого імені, але чую, що злетати кажеш.

– Андріаною зовусь, на західний маневр. А то гріх, Андрію, що дівчину, ще й з таким близьким ім'ям, від себе відштовхуєш. Бог тобі суддя.

– Зачекай. Ти красуня, але мені треба подумати, помолитися. Та й не молодий я вже, щоб ламати обітницю.

– Та ти не смійся з мене, хто ж обітницю дає в такому ранньому віці. Ой, не вірю тобі, самотнику!

Андрій зняковів та все ж прийшов уночі до красуні. Обійняв, поцілував та й поруч уместився.

– Не годиться, – каже, – чоловікові одразу ночувати впритул із жінкою, треба трішки почекати. Залишайся, якщо не поспішаєш і не боїшся.

– А чого ж тебе боятися, – і пригорнулася до нього, накрилася ковдрою, та й помолилися на ніч.

– Знаєш, Андрійчику, як довго я чекала тебе? Певно, все життя. І не жінка ще, лише буду нею з твоєю любов'ю, турботою і поміччю.

– Гріх, Андріанко отак, неодруженим, спати. Не полюдськи се.

– А по-людськи лежати з дівчиною в ліжку навіть не зарученому?

– Ой, вплутала ти мене, дівко, тепер довіку плутаним буду.

І заснув. Устала Адріана, пішла до водиці вмитися, а з криниці на неї дивиться її відображення – страшне, хтиве, з запалими очима і злучими губами, що звисали зі старечого обличчя. Бо була то відьма, що зачаклувала Андрійчика, і навіть він не відав правди.

– Спи, мій соколе. Не довго тобі землю ще обходити. Недарма силу блискавки у мене забрав. Не своєю волею, Божою. Але ж я тебе, вражого сина, позбавлю молодості, як ти мене ненароком.

І вилила на нього отруйної води.

Прокинувся на ранок Андрій – а біля хати все цвіте, буяє, вже і другий місяць літа підходить, та живе Андрій з відьмою, як молодий із молодою, тільки ліжко одне на двох ще не ділять. Ось і ніч, що її вибрала Андріана для свого плану.

– А що, Андрійку, візьмеш мене за дружину?

– Візьму.

– То будь же мені цієї ночі і шлюбним чоловіком, і молодим любасом, і батьком моїх дітей!

– Я не хочу дітей, моя люба. Але любасом сьогодні буду тобі. Тобі і тільки тобі вірним довіку, любове моя.

– Тоді ходи до мене, соколе сизокрилий!

Ніч лавиною прокотилася по його жилах і він, знеможений, заснув. А вранці, прокинувшись, побачив, що жінки немає, а червона пляма, що була вночі на білому простирадлі, зникла. А що любив зачаклований свою жінку, то й не здивувався.

Аж ось у полудень прийшла з села Андріана, бо жила вона півдня в себе, півдня і ніч в нього. Пообідали, та пішла до річки вмитися та набратися нових злодійських сил. Пес захотів водички і пішов слідом за нею, а Андрій вирішив погратися із коханою в піжмурки і крадькома наздогнав Бровка. Коли вона скинула одіж і підійшла до річки, чоловік ледь не зомлів: у воді відобразилася стара страшна відьма, що ледь ходила по світу, а за мить він побачив, як вона наповнилася силою.

– Що то за диво дивнеє? – подумав, злякався і вирішив нічого до ночі не робити.

А то була ніч на Івана Купала. Дівчата бавилися, плели віночки, наряджали гільце, пускали свічки по воді, стрибали через вогнище, співали пісень. А відьма, яка була вдома, проситься:

– Пусту, чоловіче, хочу і я гадати.

Андрійко на те їй:

– Ти ж і так свою долю знаєш, моя зірко.

Та не встигла вона відповісти, як у двері постукали. То дівчата бавилися і забігли ген до його самотньої хати, кинули грудку землі зі свіжої могили. І якщо в домі жила відьма, вона обов'язково мусила б вибігти.

Андріану як вогнем обпекло, мусила вийти та свиснула так, що аж самотник ледь не оглух. Взяла ту грудку і, гордо здійнявши груди, сказала:

– Так, я відьма. Але ти нікуди вже не дінешся від мене. Бо несу твою дитину.

Андрій посивів, певно, за мить.

– А ти, мабуть, правди не знаєш, вража твоя душе. Я теж чаклун і маю вже сорок з гаком років, та вроду, як у юнака. Так що не буду я тебе слухати, йди собі з Богом.

– А оце ти бачив? – і показала живіт, який виріс невідь-коли.

– То ти намольфарила, чортова дочко. Його щойно не було.

– Ой, чоловіче... Народжую... Клич бабу, бо буде зле тобі, як мені тепер боляче...

Баба-повитуха прибігла вмить, наче чекала того. А що була досвідченою у таких справах, вигнала Андрія

та й наказала чекати. Народила Андріана хлопця, та такого чорного, що ще й світ не бачив.

З того горя почав чоловік вдаватися до чарки. Пив день, потім другий, а згодом за днину постарів так, що був схожий на шістдесятилітнього чоловіка. Дитя росло не щодня, а щогодини, а жінка молодшала, та така гарна стала – вже й любасиків водила.

Та одного разу Андрій проснувся тверезий і подумав, що давно в Бога прощення не просив і не каюся. Пішов до церкви, попросив прощення і побачив дівчину. Така ладна була, що зроду такої красуні не видів. Закохався він, а вона лишень посміхнулася – така ж білява, як його жінка, тільки краса її була природна, і відчував він, що долю його змінить.

Почав Андрій до неї заходити. То в гості, то на годинку, то на день, а то й на всю зиму. Жінка лишень дивувалась – куди чоловік пропав. Насправді ж відьма знала, де він ночі проводить. Благо, мала достатньо всього, щоб дитину годувати. Бо мольфарила собі багатство. Вже і хата має більше кімнат, і красива, і обставлена. А люди дивуються – самітника жінка не повінчана і така багата.

Андрій перестав пити і все Господа прощення молить, і як йому бути: послав йому Господь спосіб – прозріння, певне, як позбутися жони. Та й приснився йому віщій сон, жеби він знав, що вчинити. На свої іменини, себто в день Андрія Первозванного, коли всі спатимуть, тре буде постукати до свого вікна і всипати трішки зілля, як почувеш дикий крик жінки – то знай, вона мучиться за все те зло, що зробила, а потім частину зілля треба вилити під березою, що далеко в лісі росте, та ще й о дванадцятій ночі під святого Андрія –

покровителя самітника. А як трохи запізниться, жінка всю силу виїсть.

Дванадцятого грудня, коли мороз був на диво сильним, Андрій зібрався до жони із гостинцем для хлопчика, він і не мислив собі навіть, як дитя назвали. А кликали його Іваном, як мати нарекла. Посидів, послухав погані речі жінки та й попрощався. А згодом як не сипоне у вікно зілля, що його вночі потай готував із листя барвінку, піжми, ромашки та ще якоїсь таємної, лише ним званої, трави.

...Крик, гвалт, плач, аж виє жінка! Як не кинеться до нього, не почне його бити, душити, кричати! Аж у сусіднє село чути.

Бачить Андрій, що зараз може померти, та й обіцяє жінці, що більше не каятиметься і стане такою, як вона.

Повірила стара відьма, а він – вирвався і дав дьору, тільки його й бачили. Побіг до верби, аж ось чує, що ще кілька хвильок лишилося до дванадцяти і по тому снігу та льоду шубовсь – упав, випростався та як не вилле усю ту воду біля берези. Тут сталося таке диво: його дім палав чотирма вогнями: зеленим, синім, червоним та чорним, а з ними жінка й дитина несправжня, вичаклувана, а з ним і все те чорне, що оточувало чорний ліс. І став той ліс таким красивим, з галявинами, наче на картинці, що висить у церкві, яку збудував своїми руками Андрій. Куди ходять його жона вінчана та його маленькі діти і служать Господу. А він згадує ті чорні дні, коли був самітником.

Може, і Ви в ту церкву колись завітаєте, то передайте Андрію, що сила Бога настільки велика, що він помагає страждущим і в найтяжчу хвилину. А може, він і сам то вже знає... Хто ж його бачив чи чув? А може, то все мені тільки наснилося?..

ВТРАЧЕНА ПОЛОВИНКА

Я вже рік, як незнайома із твоєю матір'ю, і майже сотню днів, як затерла в пам'яті останній справжній твій поцілунок. Із моєю неймовірно густою губною помадою, яку вже давно кинула у смітник очікувань. Я вже тисячу й один рік намагаюсь позбутись вагань, спогадів, гірких і солодких, терпких і гарячих, мрійливих і сміливих. Бажань та їх несублімованого мовчання. Стислості слів і незабутності митей, прожитих поруч. Серце в серце, подих у подих, мрія в мрію, світ у мікрокосмос.

Розстелюючи шовкову траву, мимоволі припрошувала: мій космос, що парує в повітрі і проходить повз судини, загортаю у рамки твого мікрокосму, сонцестояння твоїх краплеподібних мініатюрних, пуантилістичних згадок. Про? Справжню любов, зовсім не про цинічну або швидко близькість тіл, бо цими спогадами твій мікрокосмос проникнутий на дев'яносто вісім відсотків. І лише два – на справжність. Я справжня, стою перед тобою, одягнена в теплий светр, вологий від байдужості людей, що вважають наш недовгий союз фарсом, людей, які бояться власних думок, людей, які потопають у ницості власних бажань, що переважають над чуттями. Стою й дивлюсь тобі прямо у вічі. Два відсотки почуття поступово розходяться усім тілом, наче глінтвейн холодними судинами, що намагаються зігрітися. Уже п'ять відсотків – у пальцях,

струм, іскри з очей, п'ятнадцять – руки наповнені теплом, п'ятдесят шість – тіло горить, сімдесят вісім – ти відчуваєш? Мить, і моя любов у тобі розчиниться, розвернеться, зітліє, згорить, сколошматить твоє раціо, занесе у невідомість мозок, запроторить у пастку моїх вуст. Дев'яносто вісім. Ти не те, щоб почав бунтувати чи переживав, бодай якимось зовні реагував. Ні, це зовсім протилежний ефект. Ти грівся моєю любов'ю, і коли дев'яносто дев'ять і дев'ять десятих відсотка переданих мною флюїдів, феромонів, ароматизованого пилу з частками сердечних судин наповнили тебе – ти зупинив процес одним словом.

«Варто?»

Я розтанула, ніби прокинувшись від летаргійної вічності, ущипнула себе за руку, щоб дізнатись чи не марю. Чи справді ти сумніваєшся так сильно, як я колись?! Та це був перманентний, тихий, запаморочливо сухий сумнів. Він поволі розчинявся у повітрі, перегортаючи гарячі передчуття чогось прискіпливо жахливого.

Нарешті довгожданих сто відсотків. Відчула, як віддала усе, «до краплини істеричного тет-а-тету», як у вірші, що диктував самотність, відчула, як поринула з головою і побачила відданість. Ти почав ділитись, сотнями міриад-частинок своєї любові. І нас стало по половині. Тебе п'ятдесят і мене стільки ж, ми були одним цілим, на секунду здавалось, що так буде досить довго.

Та мить і...

Усе розсипалось, розітнулось, розтроцилось, перевернулось із ніг на голову, перекутилось акробатичним акцентом, упало й розбилось, залишаючи по собі брудний слід самотності. Сумнів і невпевненість розірвали усе.

...Тепер ми окремо. Частина одного цілого, та кожен намагається віддати своїх п'ятдесят відсотків якійсь іншій людині, тій, що хоче бути поряд. Сімдесят вдається віддати, забрати назад теж можна. Але повернути втрачене ціле, розпрощатись із сумнівами – ніяк. Все марно, не заклеїш розбитого горнятка зі стінками кави, не збереш назад розірваного намиста довіри і не зітреш написів освідчень губною помадою на кривому дзеркалі. Не побачиш солоного моря всередині моїх зіниць, не матимеш нагоди відчувати, як очі змінюють барву в залежності від нічного чи денного освітлення, як тіло кристалізується, набирає нових форм, оцифровує душу до автоматизму, приховує дорогу іншим до внутрішнього серцевого сонцестояння. Цього не видно, коли маєш п'ятдесят відсотків, не видно нікому. Крім того, хто одного разу спробував заволодіти тобою, змусити ніколи не забувати про себе. Половина тебе, половина мене буде до завершення життя мати бодай один спогад, який пронесе крізь усе життя. Половина матиме сенс далі жити, радіти сонячному промінню та сяйву зірок, насолоджуватись вітром, коли карпатське небо нестиме свіжий весняно-літній аромат до твоїх вуст. Але половина – зовсім не ціле. Занадто довго чекати реінкарнації частини тебе в іншій людині. Довго, але можливо, коли сколихуєш найтонші миті, найдрібніші спогади. Вони проносяться за мить. Знаю, тобі, як і мені, досі болить, бо частина цілого – це лише алегорія, насправді життя зовсім інше. Тут усе зводиться до інстинктів. Але я вірю, прийде саме той день, коли тобі захочеться послухати музику Дебюссі, випити філіжанку кави з молоком, загорнутись із головою у плед і чекати на свою втрачену половинку. І знайти її... Чи, принаймні, спробувати знайти...

ЖИТТЯ БЕЗ СЦЕНАРІЮ

– Я збираюся в центр. Тобі щось купити?

– Віскі, люба, віскі. Бо після вчорашньої ночі мене ніщо більше не врятує.

– Коханий, а ти не думав, що тобі може бути гірше?

– О, ні! Так хижо мені ніколи не було, і думаю, бути вже не може.

Сергій не бачив нічого, окрім кришталевої вази, що стояла на столі, весь час роздвоюючись.

«І хто придумав цей кришталь? – подумав. – Жах! О, мене навіть ваза вимотує, що вже казати про Любу...» – і тихо додав:

– Любочко, а ми... Пізно вчора прийшли?

Так, справді, вечір видався на славу. Друг Сергія запросив його з дівчиною до себе на день народження. І ось він прокинувся вранці, не пам'ятаючи навіть, що було після його приїзду додому.

– Хм, – озвалась Любов. – Так... Десь о третій ночі. Доволі рано, зважаючи на те, що ти спав уже о дванадцятій. Ми тебе дрімучого ледь до автівки дотягнули.

«Ура! – подумав, – значить, учора я був навіть дуже чемним!» І змусив себе посміхнутись.

– Йди, кицю, а я ще подрімаю!

Вони вже рік жили «під одним дахом», чи то пак, як зараз по-модному кажуть, «жили разом». Люба вчилася у медичній академії і бачила близьке світле май-

бутнє, працюючи медсестрою. І так обожнювала вечірки! Як у народі мовлять, куди вітер подує, – туди й вона! Звісно ж, при кожній нагоді тягнула бойфренда за собою. Отак і жили. На його чесно зароблені гроші, бо ж працював фінансистом, то й бідувати не доводилося. Щодня Люба пропадала на парах, адже пропускати заняття в академії не видавалося вірогідним, іноді щось готувала, часом вони замовляли їжу з ресторану. Єдиним беззаперечним моментом, обов'язковим для дівчини, було прибирання помешкання: їхня однокімнатна квартира завжди була чистенькою.

Він годинами сидів у офісі, працював, повертався пізно. Але завжди мав час посміхнутись до коханої та сказати їй бодай якусь приємність. Молоді люди не сварились, та й причин майже не було, обоє були не ревниві, та ще й «Рибки» за зодіаком. А тому розуміли одне одного з півслова (чи то тільки один знак тому причина, чи спорідненість душ, дивина та й годі!)

Сергій знав, що «Люба – однолюбка», як він часто додавав: «масло-масляне»... Хлопець не уявляв життя без неї, а тому надумав подарувати красиву обручку, що підтверджувала б серйозність його намірів. От тільки із розміром ще не визначився, і як це, цікаво, в дівчини випитати?

– Бррр, холодно. Але ж я під трьома перинами! – прокинувшись, замерз Сергій і, повагавшись, додав: – Алкоголік! То в очах троїться! Насправді ковдра ж одна.

Дзвінок! Ох і ненавидів він «на брудершафт з телефоном». А сьогодні ж єдиний вихідний!

– Доброго вечо.. ой, ранку. А можна Любов Андріївну? – чоловічий голос здався підозрілим.

– А хто її питає? – спросоння не второпав хлопець.

– Її еее... Друг, – невпевнений голос і легке тремтіння видавались дивними.

– Немає Люби. Можливо, їй щось передати?

«Подумаєш, а раптом це однокурсник. Хоча...» – думки не давали спокою.

– Ні, дякую! – і чоловік поклав слухавку.

«Такий дивний дзвінок... Та нічого, спа-а-ати...» – і він заснув.

Люба з'явилась доволі швидко. Одразу прокинувшись, хлопець спитав:

– Мила, як ти? Все, що треба, купила?

– Так, соньку ти мій, придбала! Півгодини в черзі простояла! Але взяла твій улюблений Double Whisky.

– Дякую! Слухай, а тобі молодик якийсь дзвонив. Тебе питав, – Сергій вирішив одразу уточнити.

– Хто? – Люба почервоніла.

– Не знаю. Каже, покличте Любов Андріївну.

– Аа, то таке... – Любов опустила очі.

– Яке, таке? Що таке? Ти про що?

– Ми з дівчатами в боулінгу з ним познайомились, вони, певно, номер мій дали...

– Ти була в боулінгу? Коли? А я? Де я був у той час?

– Сергій почав нервувати.

– Ти не захотів йти, тим більше, я дівчат своїх давно не бачила... – очі Люби бігали туди-сюди...

«Бреше», – подумав.

– Розкажи мені, Любонько! Тільки все, нічого не «забудь»! – хлопець уже зрозумів, що їх очікує довга розмова.

– Добре, любий.

І вона сіла, поволі вдихнувши гаряче повітря.

– Я тобі брешу... – довга хвилинна пауза, що здавалось, тривала вічність. – Я була з ним. Але тільки один раз. Так, любий ...Я... Я йду! – і сльози покотились по її щоках. – Не хочу, щоб ти мене виганяв. У наших з тобою стосунках усе було ідеально, і мені захотілось перчинки. – Гіркі сльози душили, не давали сказати й слова. – Я... люблю тебе, але знаю, що ти мені цього ніколи не пробачиш. Сергійчику, ти сам казав, зрада – і... Це кінець! – вона захлиналась від сліз.

Коханий устав, узяв віскі і добряче випив прямо «з горла».

– І після цього ти... Хочеш, щоб я далі був з тобою? Та... Ти... Ти... Краще йди, я не хочу на тебе кричати! У нас справді все було надто добре, щоб отак все розривати.

– Пробач, коханий... ти все одно б дізнався про це від когось.. Я не хотіла, щоб усе так сталося... І не хотіла тобі брехати. Пробач...

– Йди! Йди до того шмаркача, хай він ще раз пограється тобою! І не смій, чуєш? Не смій більше приходити сюди!

Вона пішла.. Пляшка віскі була напівпорожня. Він навіть не закушував.

«А, к бісу то все, – сказав, – я розкрию її улюблене мартіні, най помучиться, як вернеться... – (мислив нетверезо). – Вернеться? Сюди? Ні! Я не дозволю!!!»

І завалився на ліжко та потім, трохи подумавши, поповз на кухню, постелив собі коцик на підлозі й крикнув:

– Стіни! Ви мене чуєте? Я не буду спати на цьому ліжку! Мені ПРО-ТИВ-НО!!! Завтра ж куплю нове! – і, недовго сумуючи, заснув.

Вона не спала ніч... Сиділа й палила цигарку за цигаркою. Ніколи раніше не брала такої нікотинової гідоти у своє тіло, та сьогодні вирішила. День пройшов з кавою, мартіні та цигаркою. Люба повернулась жити до подруги, з якою раніше знімала квартиру. Добре, хоч Марійка її виручила, бо жила одна. Плакала, кричала, ламала нігті, вила. Але не писала йому й не телефонувала. Бо знала, що нічого не повернеш.

Марійка зайшла у кімнату, бліда як стінка. Звісно, чого ж їй розцвітати після третьої недоспаної ночі!

– Любо! Кицю, тебе до телефону, – тремтливим голосом промовила вона.

– Хто? – ледь чутно запитала Любов.

– Та я не знаю...

Люба ватними ногами підійшла і, почувши Його голос, здригнулась усім тілом.

Він не привітався, не спитав. як вона, просто менторським тоном мовив:

– Я хочу, аби ти забрала свої речі.

Дівчина різко встала, ледь тримаючись на ногах. Сяк-так нафарбувалась і раптом стерла макіяж. Убралась в його улюблену чорну сукню (усе, що встигла прихопити з дому) і поїхала. На таксі. Доїхавши, відчинила двері, зайшла. Мовчки роззулась, тихо прочинила двері до кімнати. Сергій сидів і навіть не підняв очей. Відчувала, що Він тверезий. Ні слова не кажучи, почала збирати речі.

– Любо! – його залізний, чужий голос мучив її. Не могла відповісти. – Я... Любо, ні, я цього не скажу. Дівчина не витримала, щоб не подивитись у його очі. Усім єством відчувала – коханий і досі не може без

неї... – ВІН телефонував мені. Розказав ТВОЮ правду. А ще додав, що... – Сергій на мить завагався. – Ти дуже часто згадувала мене... Навіть уві сні плакала, що зробила мені боляче. Це правда?

– Не... Не муч мене, не муч себе... Так, я кохаю тебе. І завжди кохатиму!

Раптом Люба зрозуміла, що він потрібен їй, як повітря. Усе так швидко відбулося. Дівчина підійшла до Сергія і погладила його волосся. Дотик ніби обпик Сергія, очі наповнились сльозами... Люба обняла й поцілувала його, довго і пристрасно, чула, як їхні сльози змивали всі ті бар'єри, що постали між ними...

– Чому? – пошепки спитав він.

– Я не маю відповіді. Просто повір, що я так... більше ніколи не буду!!! Я люблю тебе! Я – твоя Люба. «Масло – масляне...» Чуєш?

Вони сміялись крізь сльози і не могли відірватись одне від одного. Він пробачив... Бо любив і не хотів відпускати.

– Любо, я буду з тобою!

ЛІРИКА

Його подих пахнув липовим варенням, ув очах – гроза, його дотик віяв домашнім затишком. Здавалось, небо мав у серці. Її губи були так близько, щоб зачерпнути частиночку тієї блакиті. Її волосся спадало йому на плечі, так близько була, не чуючи нікого, відчуваючи тільки трепет...Тіло, земне тіло тремтіло від солодкої жаги, а душа – твердо знала в обличчя щастя.

Вони любили один одного, наповнюючи все ество один великим подихом чуття, лоскочучи найтонші частинки своєї душі. Так тепло, просто і неймовірно м'яко лягали в рядки слова, що їй говорив. Не романтичний, і зовсім не поет. Він змінився для неї... Співав серенади, дарував квіти, носив на руках, був поруч. Але це було кілька годин тому. Зараз, тут і тепер бачила сонце у його золотих очах, відчувала безмежну ніжність і трепет, як мелодія, що йому стиха співала на вушко.

З нею він інший. Добрий. Милий. Лагідний. Неймовірний. Насолоджуючись теплом любові, слухали, як тихо палахкотить вогонь у старому п'єці. Пливли в ритмі тіл, милувались красою кохання. Втомившись одне одним, цілувалися так ніжно. Тихо-тихо... Щоб ніхто не зміг забрати ту мрію. Щоб щастя ще тривало хоча б мить. Хвилиночку. Навіть не вічність...

Його подих пахнув липовим варенням, ув очах – гроза, а в серці кохання, що єднає серця. Не будіть їх. Нехай світанок подарує ще одну мить, у якій вони – разом...

НОТАТКИ ПРО ЖИТТЯ

- Той, хто вміє чекати – врешті-решт колись стане щасливим.
- Щастя – як поїзд. Ось воно рухається до твого серця, на п'ять хвилин зупиняється, а згодом за секунду покидає тебе.
- Часто люди намагаються здаватися кращими, ніж вони є насправді, та тільки час здатен показати їх істинне обличчя.
- Час не лікує. Він притуплює біль і дезінфікує рани.
- Ой -гой. Шо то за холера, людське серце? Най би зовсім нічого не відчувало... («Квітка папороті»)
- Треба не боятися любити. Бо любов – на даний час найбільш прихована фобія, на несвідомому рівні її присутності чи відсутності бояться усі.
- Залежність однієї людини від іншої – гірше наркотичної. Бо ломку можна усунути медичним шляхом, тоді як насичене почуття назовсім не заглушиш.
- Гнів – це не паросток любові, швидше, гроно відмерлих почуттів.
- Немає злих людей, є лише прикра проекція тіла, яку вразила блискавка п'тьми.

- Пробиваючи стіну до чийогось серця, спочатку впевнись, що це потрібно. Люди не чують, і це їх не найсильніший гріх. Люди не відчують. Такий наш світ. І змінити його неможливо. А так би хотілося.

- Заради благодаті інколи платиш миттю, часом – годиною, а буває, і цілим життям.

- Першість – не в ідеальності. Першість в ідеалі того, на кого хочеш бути схожим.

- Порадити – не означає зробити за людину те, що вона спокійно могла б зробити сама.

- Чоловік – наче лезо ножа. Сьогодні він ріже для тебе солодкий кавун, а завтра – устроїть біль у твоє серце.

- Кожна людина може літати, та не кожна відчуває, коли у неї проростають крила. Кожен музикант почує фальш у творі. Та не кожен впізнає фальш у словах. Усі ми різні, та нас об'єднує бажання бути дорогим комусь, мати крила та літати щиро, на повну силу. Та не кожен у змозі собі це дозволити.

- Нашим світом ходить епідемія гордості. І ніхто, навіть наймудріший, не може її позбутися. Як не стараєшся, як не мучишся, чи себе на поталу бідам кидаєш – вона була, є і буде, тая проклята гордість. Нікому її не вдасться вийняти із серця. То закон природній. Але й гріх то, тяжкий гріх. Шоби його викинути з душі – потрібні роки («На Русалчин Великдень»).

- Іноді здається, що робиш правильний вибір. А іноді – що летиш у безодню. Навпростець через власні думки.

- Я ніколи не буду просити того, що інша людина не зможе дати, і ніколи не відмовлю тому, хто просить у мене шматочок мене у відповідь.

- Ми, грішні, вважаємо себе найскладнішими і найбільш філігранно виточеними творіннями Божими.

ХИБНИЙ КРОК

Непохитною руїною на землю впала ніч. Розтрощивши всі ілюзії, утративши контроль, він сидів і дивився удалину. Високий, стрункий, та за волею обставин зіщулювся і став схожим на білого кролика. «Вона не прийде, – луною озвалося в голові, – вона ніколи не буде моєю...».

Темна кімната, стіл. Дві свічки, романтична вечерея та слід суму на його обличчі. Вона не сказала «Так», але й не відмовила йому в радості знову побути з ним наодинці. Вона завжди така. Загадкова, містична, тепла й водночас холодна, мов сніги на вершині Гімалаїв. Минула година... Дві...

Ні дзвінка. Ні іскорки. Ні звуку. Її телефон повідомив, що поза зоною досяжності перебуває не абонент, а серце жінки... Він знав, що вона не прийде. Але остання надія жевріла десь далеко всередині. Стук у двері? Ні, здалося. Доводиться лише чекати...

Гаряча ніч підпорядковувала собі зорі. Їй було тепло і так добре у його обіймах. Серце калатало, ліжко не розповіло б нікому їхню таємницю. Поштовх... Вона прокинулася, звільнилася з обіймів і раптом зрозуміла, що обіцяла Йому зустріч. Він сидить з вечерею і чекає на її «так». Втративши голову, захоплена полоном пристрасті, забула про свого «коханого». Та вона ж і не любила. Поважала, цінувала, але не любила.

Контрастний душ не змінив душевного стану. Аллегорія та й годі. Кепсько почувалась, а зрадливе тіло відчувало насолоду. Це – мимолітна пристрасть, яка не мала захисту, та і як йому бути, коли все так швидко сталося і хвиля млості накрила її усю. Взяла таксі, похапцем одягнувшись і залишивши записку. Коротку: «Пробач. Це було помилкою. Мимолітністю. Мое серце порожнє... Нехай це буде нашою таємницею».

Третя година ночі. Неймовірна безнадія у його душі, та він не спав. Вона прийшла! О, яка втомлена, розгублена. Розлючена сама на себе.

«Пробач. Так загрузла в роботі, що не помітила часу». – Відвела очі, бо не звикла брехати. Він дуже зрадив і не помітив фальші. Ця ніч була чудовою для обох, бо саме тоді вони вирішили пов'язати своє життя шлюбом. Вона прокинулася у його обіймах і відчула, що понесла. Понесла не його дитину...

За п'ять років.

«Мамо, а чому всі в садочку кажуть, що я зовсім на вас не схожий, і очі у мене, як у дядька Олександра?»

«Не зважай, Сашку. То їм здалося...»

Сльози і невиплаканий біль були в ту ніч її супутниками. Бо один раз зробивши хибний крок – можна шкодувати усе життя.

РЕФЛЕКСІІ

Рефлексії ілюзорного пилу на повіках. Наче іній. На вустах – сила. Поцілунку, що даруєш глибинним сонцестоянням серця. Карпатський вирій, що втопає у вічності, алюзії нерозтрачених тривоги, епістолярна туга від непрочитаного листа гонить за тобою, наче й не знає: ніхто й ніколи не напише справжнього листа. Електронна адреса надривається від непрочитаного та врешті відкинутого стану душі. Нестримна проточність повітря бойківських глибин, що кличе і не дає зосередитись на життєвих кредо, долає питання: навіщо в горах пошта?

Мені достатньо і мальовничої краєвидності. А хтось у листі хотів достукатись до середини мого серця. Я знаю : колись – це вдасться. Та я... Втону в смарагдовості очей. І навмисно не прочитаю повідомлення. Щоб у струмі серця десь випадково не згадати минуле життя. Бо... Вже немає вороття. А тим більше – каяття. Історії почуттів стираються, як повідомлення, що їх непрочитаними можна одразу кинути в «кошик» електронної терпкості й сумнівності потреби вісточки. Шматка душі, що летів за сотні кілометрів. Хтось – повертається. А як далі жити? Жи... ти ще не знаєш. Рефлексії замовкають, зараз у голові лише шум карпатських річок та твої повіки. Трепетні й чуттєві, які закликають зупинитись і переосмислити життя. Бавлячись чиеюсь свободою...

До 200-річчя від дня народження Листи під рапсодії Ліста

Листи під рапсодії Ліста... У митях... Що завершили вічність ... Поглиблюючи побіжність... У смарагдових очах, що покажуть правильний шлях... А можливо, сісти... У творчу карусель із музикою Ліста. У його «Мрія кохання» колисатися до смеркання... Пити солодкий кагор, що так прекрасно пасує до сонати Сі – мінор... Ллється чарівними звуками, навіть здивованими муками... для мене, щоб почути голос «Орфея».

А це – лістівська музика митей. Я прошу хоч на хвилинку ЗУПИНІТИСЬ. Зачекати і знову... зустрітись... отим поглядом, наче навмисним... Зачерпнути мрійливу побіжність. І писати. ПИСАТИ! ТВОРИТИ!

Наче рух, арпеджовану вічність... Парафрази, поем симфонічність...

І листи під рапсодії Ліста...

ЗАМОК ІЗ ОСІННЬОГО ЛИСТЯ

Замок із осіннього листя. Ми зайдемо, тримаючись за руки, у цей, з розмаїтими шляхами, ліс. Він вдихне з нами запах ароматично наповненого повітря. Замок нездійснених ілюзій, що загубились у вічності і з пристрастю дивляться на знання того, хто поруч. Тримає тебе за пучки пальчиків і посміхається самими кутіками вуст. За тобою – мій пульс. Виривається із орбіт. І тече, тече... По жилах. По нездійсненності. По щоденності. Майбутніх ідей. Що колись прийдуть із замку тіней. Замок із осіннього листя ... А ми ще... Зайдемо, тримаючись за руки і ... простягнемо крихту розлуки, щоб так відверто відкрились людські душі? Так... Навмисно. У наш замок із осіннього листя.

ЗАБЕРИ...

Забери у свої сіті. А може, злови, як тремтливую лань? А мо...же... стикулою, направляй свої вуста і мімікою підкори своїй во...лі...то пройшло. Осінь листопадовою зорепадністю піднімає у свої терпкі обійми... Обійми... А МИ ... Будемо? Поруч... Колись і не терпиться знати... Чи зануритись у терпкість митей. Забереш у свої сіті?...

ПІНІАТЮРА НА СЕРВЕТКАХ ПІД ПОРЦІЮ СПАЧНОГО ДЖАЗУ

Я матиму свій рояль. Буду грати тобі вечорами під мерехтіння вечірніх терпких свічок, що воском скапуватимуть під мою гостро-чуттєву музику, наповнену суперечностями з усіх боків. У нього будуть чорно-білі думки, дієзна млосність у словах і педалізоване серце, що стукає молоточковими ходами, почергово натискаючи клавішами почуття у твоєму серці. Лиш відчуття легкості неймовірно простого джазу замріяно милуватиметься разом із тобою, не в змозі зрозуміти якихось альтерованих складних гармоній.

Свічка тане по затемненню глибинної туги твоїх очей. Бо просто чи ні – зупинити мій потік музики, тобі не відомо. Септакорди міриадами розсіюють повітря, хроматизми скачуть, наче у русі нашіптуючи щось надзвичайне. А хвилі глибин, що десь так чітко пульсують у твоєму естві – показують хитку й безсилу душу, поступливий і водночас сильний характер.

Я матиму свій рояль. Не важливо, чорний, а чи може, красень білий. З чорними очима. І ненав'язливо ніжною душею. Ти приходитимеш увечері і слухатимеш його чорно-біле сплетіння звуків. І згодом... розтанеш у вирії емоцій...

СИМФОНІЯ ХАОСУ (І ОДНА КРАПЛИНА ДЖАЗУ)

Дисципліновано вставши, ти ховаєш задубілі пальці до кишені, хукаючи й озираючись. Психологічно неврівноважений, як ніби щось маєш сховане у своїй душі. Щось таке, що важко сприймати іншим, які тебе оточують. Вслухаєшся у звуки...

Десь далеко септакордами озивається бас-гітара. Ти пристрасно вдихаєш той аромат і просто-таки не знаєш: септакорди на басу – то міф, чи реальність?

Ідеш на той запах. У галереї мистецтв, на другому поверсі хтось невміло грає джаз... М-м, який він тобі приємний на дотик і гіркий усередині, ну зовсім як ти сам. Стоїш під вікном кав'ярні, де лунає музика і замуруєш свій відчай у ті звуки. Сніг барвить твоє тіло, твою холодну куртку і холодні пальці. А ти слухаєш.

«Тук-тук», – додаєш, прицмокуючи язиком, нявкаєш, лаєшся, клацаєш пальцями. Потім у такт відчиняєш і зачиняєш двері. Плигаєш на рипучий сніг і розводиш на сленги слова, розспівуєш на «тірі-та-рурі дем... дібі..дау...оує...» – у манері джазових виконавців.

Дарма, що люди лишень посміхаються, незважаючи на твої пристрасні – у цьому місті досить багато таких диваків, як ти. Тебе п'янить не гаряче вино, запах якого струменить із вікна, і навіть не гаряча кава, що сьорбає якась досить банальна парочка закоханих.

Тебе п'янить глінтвейн музики. І ти піддаєшся, розриваючи себе на сотні частин, щоб кожна могла співати свою партію у цьому хаосі. Твоя симфонія – у психоделічному баченні. Ти – то і є твоя мікрофлора музичного сприйняття. Ти – хаос. Ти – музикант. Ти – творець. Ти – людина. Ти – арфа. Ти – орган. Ти. Це просто ти... і КРАПКА!

(Виконується разом із грою на фортепіано)

ЩАСТЯ

Чисто виголений, ароматний, Тарас збирався на роботу.

– Не проспай пари, кохана! – сказав їй, поцілувавши у щічку Любаву, пішов геть.

Дівчина солодко позіхнула і поволеньки подумала, що пора вставати. Сьогодні ж екзамен. Алгебра. Годинник невблаганно показував опів на дев'яту. Екзамен був на дев'яту. Але вона могла вийти за десять хвилин і встигла б.

«Ех, – подумала, – і чому він мене тільки не підвіз...» – А потім, прокинувшись остаточно, уже вголос додала:

– Мабуть, я задовго збиралася б...

Тарас жив у власній квартирі дуже близьку від одного з мальовничих районів міста. Любава була його дівчиною десь місяців із вісім. Він вважав її своєю королевою, повелителькою домашнього затишку. Дівчина обожнювала вазони, кошениток і впевнено вірила у щастя. Та і якою їй бути в такому юному віці?

Мав трикімнатну квартиру, що її він заробив, як і авто, поїздками за кордон. Отож, увесь його дім складався із квітів, рюшів, тепла та затишку, із духовки часом парувалася свіжоспечений пиріг. А вона ж так любила готувати! Маленький котик щодня зустрічав його з роботи, як і вона – маленька кішечка, яку любив понад

усе. Любив і не хотів ні з ким ділити. Батьки жили за кордоном, у Празі, тому їм було байдуже, з ким мешкає їх син. А мама й тато Любави не зразу погодились на її вибір у сімнадцять років та згодом – відступили. Його двадцятисемиліття відсвяткували буквально декілька днів назад. Вона готувалась до екзаменів і паралельно смажила котлетки, крутила голубці (звісно, консультуючись із мамою), робила салатики і пекла торт. Дарма, що у будь-якому супермаркеті вони могли собі це все купити. Хотіла своїми руками подарувати йому радість. Адже робота у нього виснажлива – працював лікарем-кардіологом – то й приходив додому пізно. Купа пацієнтів, непогана заробітна плата. Тож на день народження Тарас вдячно прийняв цей її подарунок – смачні наїдки – та й величніший подарунок – настінний годинник з їхньою фотографією посередині циферблату. Такий подарунок означав для неї, що кожного ранку, незалежно від того, чи вона буде поруч, він дивитиметься на фото і згадуватиме. Наївне мале дівчисько. Тарас це сприйняв, як символ того, що вони разом уже довго і вона хоче продовження бенкету. Та жоден із варіантів не був правильним за версією долі – годинник дарують на розлучення. Але про це згодом.

Вона зробила собі каву з корицею – саме так любила прокидатись і пити цю смакоту мало не щодня. Умила-ся, причепурилася, зробила легкий макіяж – і гайда в університет.

Після складання важкого іспиту, що був останнім і вирішував, чи матиме підвищену стипендію, дуже втомилась, але вирішила зателефонувати коханому. У слухавці почула знайомий голос.

– Любенька (так часто називав її хлопець), – а давай пообідаємо в якомусь крихітному ресторанчику?

– Ти пропонуєш... Їсти не вдома? Не цікаво... Давай, я курочку посмажу. Смакота! От поки ти прийдеш, я встигну, обіцяю. І екзамен останній здала – буде привід гарно відсвяткувати!

– Ти ж моя розумниця! А давай, може, все-таки сьогодні зробиш собі вихідний, тим більше, маєш таке свято? Сходиш на масаж, манікюр, бери мою карточку і гайда! Це мій дарунок!

– Серйозно? Тоді я знаю, що робити. Чекаю тебе на вечерю. Цілую!

– Солодкий поцілунок для моєї Любавочки.

Обід був неперевершений. Вона забігла з подругою в чудовий ресторан, де гарно поїла, згодом провела весь вільний час у салоні краси. Давненько коханий їй не робив такого подарунку. Вирішила і йому приємне зробити: купила шампанського та шоколаду. Його улюбленого, чорного з цільними горіхами. Він буде у захопленні! І від її свіженького вигляду, і від смачних наїдок.

Але Тарас не квапився приходити. Він не брав слухавки і до ночі десь блукав. Любава почала переживати. Та – марно. Лець задрімала о третій ночі, коли, прокинувшись, почула, що він шкряботить у двері.

Був настільки п'яний, що не міг сказати й слова.

Чи намагався робити вигляд такого, щоб нічого не пояснювати й не брехати. Посадила на ліжко, умила, забрала його туфлі, роздягла і зі сльозами на очах занула поруч, навіть нічого не питаючи. А що втомилась, чекаючи його, не побачила сліду обману. На ра-

нок йому було дуже зле. Алкоголь виходив назовні. На роботу Тарас не пішов. Любава нагодувала його бульйончиком, збігала за пивом, хлопець прийняв ванну. Тільки після цього він почав говорити:

– Учора з друзями пили. У Юрка день народження. Ти його не знаєш (руки і серце тремтіли, він придумав цю версію, коли змивав залишки своєї брехні).

– Я все розумію. Міг би зателефонувати. Я ж хвилюваласьь.

– Пробач, Любесенька. Так більше не зроблю. Обіцяю.

– Добре. А зараз відпочинь.

До вечора спав, пригорнувшись до м'якої подушки, що пахла нею.

Дівчина перебирала його речі, коли ж із куртки випав клаптик паперу. Провагавшись, вона прочитала записку: «Я така ж чорна і гаряча, як цей шоколад. Мої горішки – всі мої принади – знайдеш під ковдрою, коли будеш поруч із моїм шоколадним тілом. Твоя Н.». До записки було додано півплитки його улюбленого шоколаду.

Ні, вона не плакала. Вона ридала. Поки Тарас спав, знайшла номер телефону якоїсь Наталі в останніх набраних номерах, вийшла надвір і написала їй смс від його імені: «Я хочу продовження шоколадної ночі».

О, як нелегко давалось їй кожне слово. Сльози душили. Любава взяла ключі від його машини, дарма, що прав не мала, та він якось навчав зовсім трішки водити. Поки розбиралась із авто – прийшла смс. «Ти був такий п'яний учора вночі, що забув, мабуть, де я живу. А я тобі нагадаю, мій солодкий принце.» Далі була адреса.

Дівчина згадала, що то зовсім поруч з його домом. Зібравши волю в кулак, вона написала: «Я хочу, щоб ти мене сама зустріла. Біля під'їзду». Наступна смс вразила її до глибини душі: «Добре, я прийду в одному халатіку. Я знаю, як останнім часом ти це любиш».

«Як..? – думки стискали мозок. – Це вже не вперше? А як же її, Любавине, кохання? Невже все просто? Тільки би він не прокинувся. Сюрпризу не вийде.»

Дівчина приїхала. Побачила жінку, що йде до його машини. Красива, струнка брюнетка років за тридцять, яка ще не зрозуміла, що за кермом – дівчина. Чи легко було Любаві їхати в такому стані? Авжеж, ні, та бажання помсти додавало сили.

– Що, не очікувала, Наталі?

– А ти хто така? І чого на Тарасовій машині?

– Я його дівчина.

– Колишня?

– Так. Уже так. Але він про це ще не знає. Я просто хотіла подивись тобі в очі. Як ти могла? Що ж ти за шльондра така?

– Це я шльондра? Та глянь на себе. Скільки тобі? П'ятнадцять? Шістнадцять? Дитинко, у такому віці не те що жити разом, навіть спати разом ще рано.

– Мені сімнадцять. І це моє життя. Не смій втручатись!

– Він намагався тобі сказати, але ти не зрозуміла. Тарасик сьогодні хотів тебе кинути. А ти, бач, сама захотіла. Героїня, – і вона закурила.

– Все. Я йду звідси.

– І передай своєму коханому, щоб він не забув купити мені каву, бо я хочу після гарячої ночі отримати її в ліжку.

Тяжка образа лягла в душу Любави, та вона втрималась, сіла в машину і поїхала. Не помітила навіть, як

дві години їздила по місту і ледь не збила на переході жінку. Увечері пришла додому і жбурнула у зрадника шоколад. Хлопець сонно позіхнув і спитав:

– Кохана, котра година? І чому ти в такому настрої?

Любава кинула в нього мобільний, ключі й почала збирати свої речі. А їх було багатенько.

– Як ти міг? Я була у твоєї хвойди. Я все знаю.

– Якої? А, ти бачилась із Наталею? Так, та ще штучка, дуже за мною побивалась. Вона з роботи.

– Не знаю, з якої саме вона роботи, але це вже занадто. Як жажливо слухати брехню, коли знаєш правду!

Котик жалібно замуркотів і потерся мордочкою об ніжку господині.

– Не плач, моє диво. Я забираю тебе із собою. Може, я й наївна, може, я ще дитина. Але я була чесна з тобою. А ти...

– Ти знаєш? Добре, бо я давно хотів тебе кинути! Ти неправильна. Ти ідеальна. Таких людей немає. У тебе і в житті – синдром відмінниці. Ці твої-рюші-котикимаксималізм, моя пе-дант-ко, пер-фек-ці-оніст-ко! Та ти, певно й слів таких ще не знаєш, мала! А я хочу при-страсті. Розумієш? Чула?

Вона забрала котика і вибігла з квартири, при цьому мовивши:

– Маю ключі. Заберу речі, коли будеш на роботі. Не бійся, нічого не вкраду, – і вона, не довго думаючи, дала: – Пішов ти!

А він таки пішов. І купив квіти Наталі. І провів ніч. А зранку навіть не згадав про Любаву. Лише вдень забіг додому, коли її речей уже не було.

«Хай йому грець», – подумав.

...А вона засмутилась. Ой, як засмутилась... Проте за три довгі місяці страждань без нього жодного разу не зателефонувала, не відповідала на його дзвінки, ігнорувала повідомлення з вибаченнями, викидала в смітник його квіти, що слав їй із проханням зрозуміти й повернутись. Та в один прекрасний день бавилась із котиком у парку і побачила хлопця, який дуже скидався на хлопця з її мрій. Не треба було знімати рожевих окулярів, бо він теж любив домашній затишок, але був студентом по обміну і збирався їхати у Францію. Як же захотілося їй з ним...

...Через рік, коли вони приїхали з Сент-Назару, щасливі й закохані, вирішили заручитись. Після урочистих заручин пішли до моста, де пари прив'язують замочки, а ключики кидають у річку. Банально, зате красиво! Цілувались і були настільки щасливі, що не побачили хлопця, який стояв та задумливо дивися у воду.

Непоголений, розшарпаний, з болем у очах, це був Тарас. Він підійшов і, побачивши в неї на руці перстеник на безіменному пальці, побажав людського щастя...

Вони одружені вже три роки, Любава та Олександр. Мають купу емоцій, весільний альбом, кицю з двома кошенятами та велике щастя – одне на двох: її животики, що росте вже п'ятий місяць. Вони такі щасливі!

Коли Бог дає нам якісь труднощі – він вказує на те, що в цій ситуації саме ця людина не зможе бути поруч із тобою все життя. Взамін він дарує нам радість кохати вічно. Бо такі вже ми люди, віримо у вічну любов та шукаємо своє щастя...

Доля

Я йду вулицями міста, що потопає у вічності розтрачених надій. Поруч – лише небо. Небо у очах і дійсність навколо. А ще – Sting у навушниках нового модернізованого телефону.

Щось, здається, змінилось у житті. Та що?

Тільки зміст. А який сенс життя у кілометровій байдужості людей, що оточують? Осінне, барвисте листям, місто, вітає своїми недобровільно реставрованими вікнами, скверами, парками, церквами.

Люди йдуть, повзуть, летять, стогнуть, страждають, радіють, але не... співчують. Цим недобровільно реставрованим вікнам, дерев'яним із «пластиковими» склопакетами, що просять про те, щоб їм дозволили дихати. Не співчують старовинним будівлям, що вже кілька віків терплять невігласів-людей, що добряче набридли своїм шумом та галасом емоцій, дій, кохання, ненависті, горя...

Скільки всього на тонких вуличках, маленьких, навіть мініатюрних, що втискаються в паралелі трамвайних колій. Я йду і бачу: у кожного на чолі написана доля. Невже ви ніколи не приглядались?

Наприклад, ця людина, що йде в самотній безвісті і нерозумінні світу, вона приречена на самотність до старості. Але... Ось я бачу щось стається... Якийсь вог-

ник. І в сивих роках ця людина зустрічає нарешті свою загублену долю.

А ось по старовинній вуличці дефілює німфетка. У неї над чолом позначено багато доль, що вона руйнує собою, та всі вони згодом скинуться у сміття вічності. Насправді, вона ніколи не зможе бути справжньою у відчуттях. Ще кілька моїх кроків – і бачу: біжить дівчинка, така щаслива, як дитина, що просто мусить радіти життю. На чолі – три операції, що вже позаду і надія на життя та її подальше щасливе майбутнє. Поруч – мама маленького янгола, стомлена життям. У мамі – немає долі. Її доля передалась генами хворій дитині, і доки житиме дівчинка – ненька буде щасливою.

Придивіться, а може десь і ваша доля заблукала? Половинка цілого. На жаль, люди псують життя один одному, хоча їхні шляхи ніколи б і не мали перетнутись, бо долі – різні. Вони живуть, мають дітей, згодом сваряться, кидають один одного, все це – в досить законній манері. Навіщо таке життя? Деякі вважають, що вони – Володарі Всесвіту, що можуть вершити долі. Але цю справу має у своєму володінні тільки Бог. І розбиті серця порожніх відреставрованих вікон наглядують за цими людьми, як дзеркала, що тягнуть за собою мільярди людських доль.

Моє вікно знає долю. Твою. Мою. Нашу. Я знаю, що зовсім скоро йтиму бруківкою і побачу «Доля», подивлюсь у очі, зрозумію – на все життя і... Пройду повз.

Якщо це справді доля – повернеться і знайде. А якщо ні – з волею Божою все життя попереду.

Вікна засинають разом із моєю фантазією. Інтуїтивно дивлюсь у вікно, а з іншої сторони очі та чоло.

«Д
О
Л
Я»

– читаю.
А чи справді моя?

Я ЛЮБЛЮ МІНІМАЛІЗМ

Я люблю мінімалізм.

Коли одяг пасує твоєму стилю, а очі змінюють колір у залежності від підбраного вбрання. Коли сонце одним променем освічує силует, а поруч... Питьма й пуантилізм.

Я люблю мінімалізм.

Коли декорована кімната має лише канапу, стіл, кілька стільців, декілька подарованих речей, рамочок із фотографіями, ваз, наповнених квітами і фортепіано. Ба, навіть тонкокрилий рояль з його 95 клавішами, побудований обертонами в мінімально зручному розміщенні, що сприймається у досить складному ракурсі, беручи до уваги ударний механізм.

Я люблю мінімалізм.

Коли у почуттях ти знаєш, що потрібен одній мінімальній людині. Одній і крапка. Коли мінімальними поцілунками вкрите все тіло, не пропущена ні одна міні-клітинка. І маленька смачна чашечка кави зранку з мінімально калорійним поцілунком. З міні-макіяжем, щоб підкреслити кінчики вії. Щоб ледь-ледь розплющені зіниці у півранковій свободі в

міні-напівтіні бачили твій такий солодкий образ. І щоб маленькі губи відчували міні-туше твоїх м'яких подушечок, утрачаючи відчуття часу і банальний реалізм.

Я люблю мінімалізм.

Щоб день пройшов швидко, день, що втомлює тебе, а коли поруч людина, без якої неможливе життя – розтягнувся на міні-частини. А ще я люблю маленьку душу. Коротку, лаконічну, закриту для загалу та чужого сприйняття, але в найменшому кутику – щедру й теплу, як ясне сонце. Щоб жила у кінчиках пальців, а енергія струмом біла із очей, налякаючи на легкий комізм.

Я люблю мінімалізм.

І маленькі бісики, що пускаєш ти із своїх зіниць.

– Маленька, – скажеш. – Годі вигадувати. Йди до мене!

Хочу заперечити:

– Я люблю мі... – а ти закриваєш мої вуста своїм маленьким поцілунком...

Не пишіть у печалі листів!

Не пишіть у печалі листів!
Небо втратило синю барву...
Вони мають кричати про біль,
Адресат лиш отримає скаргу.

Не пишіть таких довгих послань,
Чи усе ж напишіть – одне слово.
Та воно, наче племін в устах,
Ще жеврітиме, наче розмова.

Напишіть лиш банальне: «Люблю!»
Небо світиться барвами ночі.
Не пишіть лиш печальних, молю –
Люди надто в душі кришталю
Розбивали, а серце – не хоче...

Давай розфарбуємо небо

Давай розфарбуємо небо
Суцвіттям барвистих... проклять?
Давай поламаємо кредо,
Заплакані дні – не болять.

І рани загояться скоро,
Ті рани з вогнем, що печуть,
А серце, до болю прозоре,
Нас просить: «Назавжди забудь!»

Давай ми забудем про відстань,
Любов нам розкаже всю суть.
Давай розфарбуємо небо!
Чуттями, що пристрасть несуть...

Я *glissando* зроблю на твоєму зап'ястку,
Крещендуючи біль твій, закину в п'їтьму.
Затихаю... Сміюсь. Запроторю у пастку.
Із очей золотистих вогонь заберу.

Ritenuto хвилини, що у вічність полине,
Колихнеться увись і з *rubato* впаде...
Закричу і затихну. Та *Forte* загине
І *Piano* із вуст пролуна золоте...

В темпі *Presto* тобі намалюю веселку
І роялем озвуся, тремтінням спалю.
Я *glissando* зроблю на твоєму зап'ястку.
Pianissimo скаже, як сильно тебе я люблю...

Пуантилізм

Валіза. Поїзд. Час. Літа.
Твій фрак. Метелик. Туфлі. Ноти.
Рояль. Кохання у листах.
Твій дух. Печаль. Залізний дотик.

Мотив. Чи фраза. Твій романс.
Ноктюрн. Вокал. І голос дивний.
Співай! Танцюй наш ніжний вальс.
Люби. Проси. Чекаю. Відстань.

Валіза. Час. Любов. Роки
Чекати я вже перестала...
Щомить – мов дотик до руки...
Самотність. Біль. Тебе – немає.

Вечірній Львів

Вечірній Львів. Нічна печаль.
Цілунок мрії. Теплий вечір.
Бажання скинути вуаль
Цих таємниць на сильні плечі.

Театр оперний – як птах,
Що ледь зірветься – й мчить у вічність.
І ця ж самотність у вустах,
Що її просиш розділити...

Терпке чуття в душі живе
І струм у тілі – мов з бруківки.
Каблук розпечений впаде
У запах ночі. В теплий відчай.

Вечірний Ринок. Площа снів.
Стара частина. Кава. Ніжність.
Твій дотик, щирий, мов заплів
В моє волосся щось одвічне.

Я маю карту, в ній – вино,
Твоїх очей п'янка безодня...
Мій Львів вирує, фресок дно
Чи з храмів праведних вікно
Нам спогад ніжний подарує...

ДУША (ЗАПІСЬ КОНКЛЮЗІЇ)

Людська душа – це прірва, у якій немає місця таємницям. Таємницям чиймось, лише своїх. Бо коли вичерпається джерело цих сакральних цінностей – виповниться кінець тому началу, тому еству людському і неперервній мрії всього безсмертя – життю. Передовсім, вважаючи таємниці своїми, ми показуємо слабкість загалу, що не зуміли втаємничити те, що маємо у душі. Просто-простісінько падаємо на снігову безодню зимового снігу, граючись у піжмурки із долею. Ми радіємо кожній хвилині, що не змарнована навмисно, лише з користю. Так легко іноді підійти, притулитись до рідної щоки і на усмішці сказати «Люблю тебе...»

Не ця таємниця криється у свобідних рухах йогів, що намагаються втримати сакральну енергію, не та, що говорить нам про красу навколишнього світу, коли ми дивимося на квітку. Наша свобода – у думках, втаємничених, знаних тільки нами, у молитві, що її промовляємо до Бога, у широких полонинах Карпатських гір із бурхливими потоками, що стрімко летять униз і гомонять про бажання, які реалізуються із Божою поміччю. Наші таємниці відомі лише одному й вічному, найвеличнішому і наймогутнішому мільйонерові на-

ших доль – Богові. Лише він знає, як наставити людину на путь істинний, як не загубитися у цьому світі суцільних таємниць. Розповівши Йому своє найсокровенніше, ти отримаєш взамін розуміння і впевненість, що він нікому не повідає твою таємницю. Вона криється в глибині нашої свідомості. Містична та непередбачувана, як ество людини, яка знає таїну молитви...

ЗМІСТ

НА РУСАЛЧИН	3
КВІТКА ПАПОРОТІ АБО КВІТКА ЖИТТЯ	69
ОДИНАК, АБО ОДНА СИЛА ВІРИ	93
ВТРАЧЕНА ПОЛОВИНКА	104
ЖИТТЯ БЕЗ СЦЕНАРІЮ	107
ЛІРИКА	113
НОТАТКИ ПРО ЖИТТЯ	115
ХИБНИЙ КРОК	118
РЕФЛЕКСІ	120
ЛИСТИ ПІД РАПСОДІЇ ЛИСТА	121
ЗАМОК ІЗ ОСІННЬОГО ЛИСТЯ	122
ЗАБЕРИ... ..	122
МІНІАТЮРА НА СЕРВЕТКАХ ПІД ПОРЦІЮ СМАЧНОГО ДЖАЗУ	123
СИМФОНІЯ ХАОСУ (І ОДНА КРАПЛИНА ДЖАЗУ)	124

ЩАСТЯ	127
ДОЛЯ	13
Я ЛЮБЛЮ МІНІМАЛІЗМ	138
Не пишіть у печалі листів!	141
Давай розфарбуємо небо	142
Я glissando зроблю на твоєму зап'ястку	143
Пуантилізм	144
Вечірній Львів	145
ДУША (ЗАМІСТЬ КОНКЛЮЗІ)	146

Літературне видання

Анна Шпилевська

СИМФОНІЯ ХАОСУ

Технічний редактор Роман Свиначук
Художниця Анастасія Брездень
Комп'ютерна верстка Наталії Крушинської
Художнє оформлення обкладинки Романа Свиначука

Папір офсетний. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 9,37. Гарнітура «Georgia»
Наклад 300 прим.

Оригінал-макет виготовлено при підтримці
Національного університету «Острозька академія»
свідоцтво РВ №1 від 8 серпня 2000 року
Україна, 35800, Рівненська обл., м.Острог,
вул. Семінарська, 2.

Виготовлено: Видавець Свиначук Р.В.
(свідоцтво РВ №27 від 29 липня 2004 року)
Тел. (+38067) 771 28 70, e-mail: 35800@ukr.net